

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяця, кожного 1-го і 15-го.

Скінчив вже серп...

Скінчив вже серп тяжку роботу,
Снопів в stodolі вже лежать,
Земля одіта в позолоту
Ляга по трудах спочиває.
Стерня сіріє по загонах,
Де колос гнувся до колін,
А вітер мов на похоронах
Ридає в круг понурих стін.

Куди не йдеш — на битих токах
Лунають удари ціпів
І бистро, мов вода в лотоках,
Сиплется зерно зі снопів.
Радів серце селянина
І весь його робочий рід:
Прожиток матиме маржина,
Бо гідний труду гарний плід.

Скічив вже серп свою роботу...
Але для тебе ще, диття,
Жнива трівати-муть достоту,
Бо більш, як чверть твого життя.
Як серп колосся жваво крає,
Так ти Науку добувай:
Бо хто знання тепер не має,
Тому чужий і власний край.

А прийде час — на битих токах
На сніп твій впаде цін важкий;
Хто зна — чи, мов вода в лотоках,
Поллється зерно, чи пустий
Буде увесь зіжаний колос
І плоду Вітчизні не дасть:
Тож поки ясний в тебе волос
Працой — а праця сил тобі додасть.

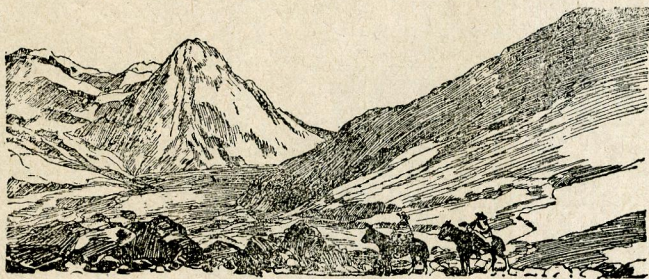
Роман Завадович.

Рг. 283/22. До Редації часописи „Світ Дитини“ у Львові. В імені Річипосполитої Польскої! Суд окружний карний, як Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок Прокуратурії Державної, що третя стрічка вершика п. з. „Наш шлях“, поміщеного у числі 17—18 з дня 1—15 вересня 1922 р. від слів: „Нас не злякають вороги“... до „Зійде Зоря Свободи“ — містить в собі ество злочину з § 58 b c) з. к. узнав доконану в дни 13 вересня 1922 конфіскаату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. к., заказ дальшого поширювання сего друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови сеї часописи, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17 грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мкп. Львів, дня 13 вересня 1922. Підпис нечиткий.

Ціна: 300 Марок.

Лист із Чиллі.

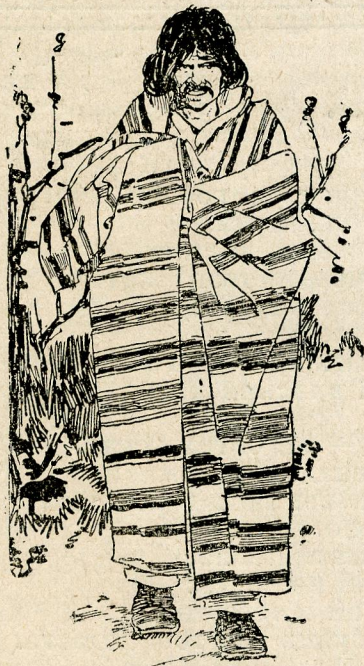
З міста Каляо, у державі Перу, подорож доли до Вальпараїзо, триває десять днів. Цілий час видно морське побережжя, а нагі, сухі узгір'я багряної краски, впливають на подорожного дуже пригнобляючо по пишних тропікальних просторах, полишених за собою.

Дорога до Вальпараїзо.

Всюди по портах, в яких корабель задержується, застаємо повно вітрильних суден, що плавають сюди й туди і довгі череди птахів — корморанів, пеліканів, морських чайок і інших — що кружляють над Пацифіком.

Зелені ніякої на тих висохлих пустарях не видно і ми дивуємося, чим живиться та худоба, що бачимо її подекуди коло міста ще живою.

Чиллійський тубилиць.

Всі морські пристані на північ від Вальпараїзо призначені на склади для цілого запілля, де лежать багаті поклади салітри і копальні, тай лише люди, що займаються тим промислом, замешкують ті нужденні пустарі.

Але зараз із наближенням до Вальпараїзо показують ся признаки вегетації, а хоч назва сього міста, що означає по нашому: „райську долину“, видається нам дещо пересадна, то по мертвих і нагих узгір'ях, що лежать на північ, око наше аж радується, побачивши знов зелень.

Вальпараїзо, се по части англійське місто, бо хоч більша часть мешканців походить від Еспанців та Індіян, багато Англичан має тут від більше як сто років свій осідок. Англійські імена і назви дуже звичайні, а по головних skleпах і гостинницях чути англійську мову. Чиллійці, то є мішана раса Еспанців з Індіянами, хваляться, що вони — Англійці полудневої Америки.

Вальпараїзо лежить у стіп великого ланцюха гір Андів, що біжить здовж західного побережжя полудневої Америки, а переправа через ті гори була до недавна дуже утяжлива. Заки збудовано залізницю, то найбезпечніша дорога до середини краю і загалом на схід, провадила навкруги пів острова Кап Горн, або дорогою Магеляна. Подорож ся забирала двайцять днів часу.

Деякі подорожні, що продиралися крізь Анди, перебували ту дорогу кінно і то лише літом, бо зимою задля великих морозів та снігових засипів подорож не була можлива. А тепер, коли залізниця вже готова, подорож крізь Анди не представляє ніяких трудностей, особливо в літі, хоч у зимі з причини снігових може бути перервана часами і на кілька днів. Два потяги тижнево переїзять через Анди туди й назад і по береги заповнені ріжним народом, що останніми роками напливав грубою струєю з Європи і розміщувався по широких просторах полудневої Америки.

Чиллійський фармер.

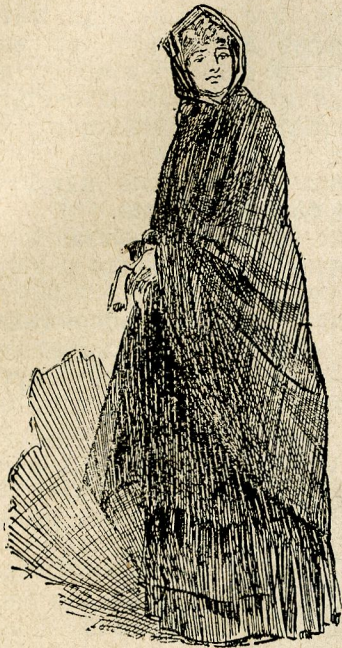
З початку їдеться в гору невеличкими узгір'ями через веселі пасовиска, добре зарослі кущами і сполокувані гірськими потоками, що дивними закрутами і яругами, гучно вливаються до Тихого Океану.

По обох боках минаємо фарми й огороди, в яких переважає примітивний спосіб господарювання, бо очі наші спиняються на робітниках, що водять коні навкруги по розстеленій пшениці і так її молотять. Верби, тополі, фігові й овочеві дерева цвітуть. Поля засіяні пшеницею, леном і кукурудзою дозріли під серп.

По дорозі переїздимо через Сант Яго, столичне місто Чиллійської держави. Варто перервати подорож на один день і зобачити, що то за город. Знаходимо місто чисто еспанського типу, збудоване з каменя, з круглими площами. Простолінійні вулиці, вимощені грубим камінням, справляють більш ногам, а ціле місто заповнене воїнами, що не дуже приємно вражають наші ніздря.

Доми еспанського типу з плоскими фронтами і перевірними балконами. Майже при всіх поди-

буються огородинки або подвіря, заповнені деревами, коричками і квітками. Головна улица Альмеда, довга чи не на три милі, надається чудово до проходів і прогульок, добре отінена й удержана.

Чилійська „донна“.

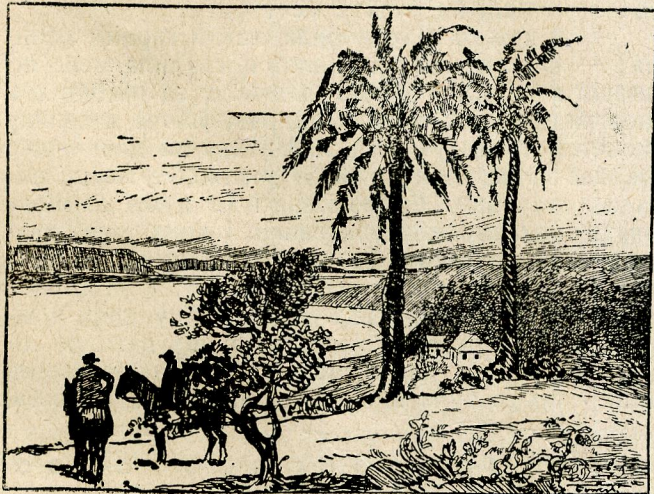
Трамваєм їде тут усякий, бо не трясє так, як повозка по грубих каміннях. Сант Яго має парки й огородини, засаджені чудовими деревами різного роду і здається, що нема в світі такого дерева, або рослини, щоби його зразку там не було.

Чилійські фермери роблять, помислові й рухливіші, як їх товариші з Перу або Аргентини.

Опускаючи Сант Яго потяг із трудом пнеться горі, дуже гарною околицею, поки не досягне місцевості Тункаль, де пересідаємо до вузкаторової залізниці.

Від тої точки їдемо далі по скalistих утесах гір, минаємо величезні камінні бовдури, що нам показують, які труднощі мусіли поборювати будівничі, щоби провести туди залізничний шлях.

Довгий тунель перерізує найвищий провал, а по другім боці лежить Сольвадо, гранична точка

Околиця міста Сант Яго.

межі Чилі й Аргентиною. Сценерія тут високопарна! Верхи гір, покриті осліплюючо білим снігом, має статично й дико здіймаються навкруги нас, а потяг крутиться по узгір'ях понад долинами і царинками і обминає безконечне число дивовижних скель.

У короткім часі доїздимо до Куевас, першої станції в Аргентині, а звідти починається дорога на долину. Зараз за тою станцією лежить мала станційка, названа „Пуенте дель Інка“ від природного й цікавого мосту, недалеко неї. Місцевість

ся положена близько 9.000 стіп над рівнем моря і має малу гостинницю, в якій ночують переїзdnі, що задержуються там на добу або дві. Дикі скали навкруги аж просяться до туристики.

Гори тут скалисті і піскові, позбавлені вегетації. Величезні бовдури, що кожної хвили грозять упадком, звисають понад шляхом, який в багатих місцях закріплений залізними панцирними бляхами. Від часу до часу показується вершок Аконкагви, найвищої гори в Америці, деє коло 23.000 стіп над рівнем моря.

Часом западають подорожні на так звану гірську слабість, але дуже коротко, бо потяг мчить скоренько в долину на широкі рівнини. У висших полосах тих околиць зустрічаємо дуже мало життя, хиба величезних вірлів, що рідко показуються, кружляючи понад верхами гір.

Міст коло „Пуенте дель Інка“.

Сі величезні птахи, звані кондорами, бувають небезпечними для робітників, що працюють на стрімких збочах гір і багато маємо оповідань про відвагу й силу тих птахів. Що птахи сі нападають на вівці, людей, а навіть на коні, се можна легко повірити, коли зважимо, що їх крила мають у розгорненім виді дев'ять до десяти стіп ширини, а дзьоби їх і кіхті дуже сильні. Ватага таких птахів, як злетить понад вузьким провалом, може справді налякати і найвідважнішого робітника. Стріча з ними над стрімким утесом або пропастью є нерівною боротьбою, в якій вся перевага лежить по їх стороні.

Вже досягаємо найнижчих рівнин, а листе й трава зеленіють усюди. Деревина, потоки й озера, піддержувані стопленим снігом із висших місць, приносять нашим нервам велику полехшу, по нагих пустах Андів. Ще хвилька, а приїздимо до Мендози, з її виноградними огородами, окруженої тополями і тут можемо відпочити добу або дві, заки пічемо далшу подорож через величезні простори Аргентини, що лежать між Андами й Атлантийським Океаном.

З англійського перевела Софія Куликівна.

Спогади з диточих літ.

Коли я вже вимотався з пеленок, коли почав ставити перші кроки, бючи поклони на всі сторони світа, — до сього часу сягає моя пам'ять.

Підростав я поволи, а далі вже так підріс, що ніяк було мені перейти попід стіл не схилиючи голови. І стали тоді мої батьки, щораз частіше балакати за школу. Певне, що я з їхньої балачки не второпав багато, хиба те, що добре запам'ятав собі слово — школа. А що таке школа, я вже добре провідав у пастухів. Ні одного доброго слова від них я про неї не почув. Мені здавалося, що школа, се такий арешт на малолітніх, де крім родичів, мають право бити, також учителі й учительки. Не диво, що боявся я її гірш пекла. А вже рішучо виною — чому саме мені товкли за школу — був дідусь. Дідусь мій, що зимою вилежувався без діла на ліжку, а літню порою грівся на приспі до сонця — і як тоді коло нього всі бігали — як бажав я тоді бути теж дідусем, щоби і коло мене так усі заходилися! Отсей дідусь — здавалось — був моїм найбільшим ворогом. Зі мною він завжди починав балачку від школи. — Біда на світі без школи, біда темному на світі жити! — А я знав добре, що дідусь не темний, видить добре. Темний був лише дід з нашого села, що дуже часто навідувався до нас за милостинею. Той, то вже напевно був темний, бо раз таки на наших подвір'ю мало не впав у керницю, а раз, то вже сам переконався, що він темний, бо коли підсунув йому під ноги корито, то дід перевернувся на землю. А коли я хотів спробувати те саме зі своїм дідусем, то дідусь не то що не перевалився, але хотів мене зловити, а коли я не дався, пожалувався татови, а тоді я вже покоштував березової каші. Дідусь завжди любив хвалитися, що він темний і що темному біда на світі жити. А тоді я вже певно знав, що дідусь не темний і не зле йому жити. І я дуже дивувався, чому дідусь не стигається говорити неправду і чому йому се якось проходило, а мені за се діставалось березової каші.

Раз приніс мені батько буквар. Сподобалися мені образки. Я скоро заховався і став вирізувати образці. При сій мозольній праці застав мене дідусь. Я зараз загорнув книжку і з цілої сили насупився на дідуса. — А нуно хлопче, прочитай трохи, а гарний хлопець з тебе буде, як будеш вчитися, бо біда темному на світі жити — простогнав дідусь.

„А хиба ви темні?“ — спитав я зараз дідуса.

— Темний, сину, темний.

— А найби і темний, але вам не біда жити на світі — відрізав я зараз дідусеві — всі вас слухають, роботи ніякої не дають і в школу не силують. Лежите або ходите, як вам захочеться і що ви темні також неправда, бо через корито не перевалилися.

— А ти Іродів сине, — прохрипів дідусь — навчу я тебе — і давай бігати за мною.

— Ідіть собі, я вас не хочу — сказав я на відхіднім дідусеві і скорим бігом подався в поле до пастухів.

І знов через дідуса зазнав я березової каші.

Одного дня мама була дуже ласкава для мене. Мила, чесала, вбирала а далі взяла за руку і повела. Я гадав, що певно куди в гості, на сливки, на яблука. Я не пручався, не виривався, та коли вже заздрів, що кроки наші звернені у школу, я метнувся що сили, вирвався з рук і сим разом ніяк вже не дався приласкавити мамі, щоби знов влізти в її руки.

Другого дня, по березовій каші, вже батько повів мене у школу. Я відразу зрозумів, що вчорашня штука вже мені не вдасться; хочби я нежданно і вирвався з рук, то батько зловить. Нічого й було робити, треба було іти у школу. І в перше я побачив школу. І вона мені припала до вподоби. Багато там образів і мап по стінах. А головно подобалася мені учителька. Гарна, добра, так ласкаво погладила мене по голові, що я зараз ухопив її руку і поцілував. І ще одно: прута в неї не було.

— Така — думалось мені — бити не буде; та щоби впевнитися, я зараз при батькові спитав: — А пані не будуть мене бити?

— А деж би я тебе била, такий гарний хлопчик! — сказала ласкаво і знов погладила мене по голові, а другою рукою держала за підборідок і розглядала моє лице. І відразу почув я велику прихильність до учительки. На другий день я вже сам, без нічиєї понуки побіг у школу. Лекції вичував старанно, бо мені завсідги дуже хотілося почути похвалу від учительки. І вона мене хвалила і мусіла ставити за взір кожному, бо я став першим учеником в школі.

І довго ми просиджували тоді у двох з дідусем над книжкою і перестав я почувати до дідуса ворожнечу, перестав коштувати березової каші — бо се була школа своя, рідна школа.

Кл. Л.

Розмова про сонце.

(J. Kožíšek.)

Дитина: Скажи мені мати,
Де йде сонце спати?

Мати: За високу гору,
В золоту комору.

Дитина: А хто йому стелить
На білій постелі?

Мати: Зіронець вечірня,
Красна, як царівна.

Дитина: А хто його колише,
Все тише, та тише?

Мати: Соловій піснями,
Тиха нічка снами.

Дитина: А які сни має,
Коли засипляє?

Мати: Сняться йому цвіти,
Що в день для них світить.

Дитина: А хто його збудить,
Як свитати буде?

Мати: Божії ангели
Збудять із постели.

Дитина: А на що, як встане,
Найперше погляне?

Мати: На дітий, серденько,
Чи встають раненько.

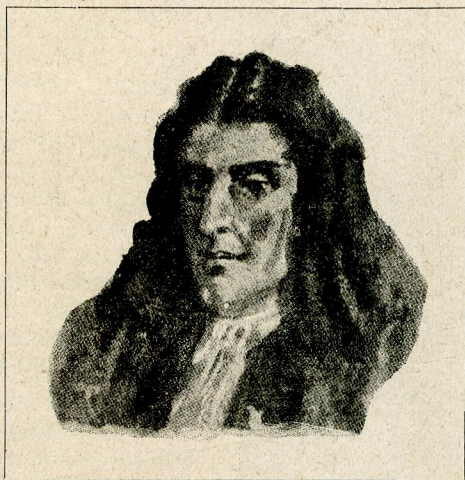
Переклала М. Підгірянки.

Хто написав „Робінзона Крузо“?

...„Одного дняр аненько йдучи берегом моря в напрямі, де стояв мій човен, я аж зумівся побачивши на піску виразистий слід нагої людської стопи. Я пристанув мов громом ражений, або хтось, що ненадійно побачить появу таємничого духа...“

Чи ж се не найдужше захоплюючий момент у найцікавішій повісті в світі? Всі — розуміється — знаємо, що ці слова виняті з повісті „Робінзон Крузо“. Шож то за чоловік написав сю повість, яка ніколи не старіється і вічно жиє? Ви певно здивуєтеся, коли почуєте, що був се син різника з місточка Джіль в Англії і що повість сю написав тоді, коли вже мав 49 літ життя.

Данель Дефо.

Імя його — Данило Дефо — не було цілком правдиве, бо батько звався просто „Фов“ і підозрівають, що Данило додав собі сам на переді „Де“, щоби здавалося, що він походить зі шляхотської, норманської родини.

Та як там не було з тим іменем досить, що життя його переповнене інтересними пригодами, а й часи, в яких проживав — від 1661 до 1731 року, належать до дуже цікавих в історії.

Малий Данилко одержав виховання досить старанне, бо батько бажав собі, щоби син став священником. Але той на власну руку ймився торгівлі і був якийсь час продавцем всяких товарів, хоч з дуже малим успіхом. По яких семи роках замкнув свою торговельну будув, а сам драпнув перед вірителями. Однак належить ствердити, що доробившись на чужині гроший, він вернув до родини і поплатив як чесний чоловік всі свої довги до послідного шельюга.

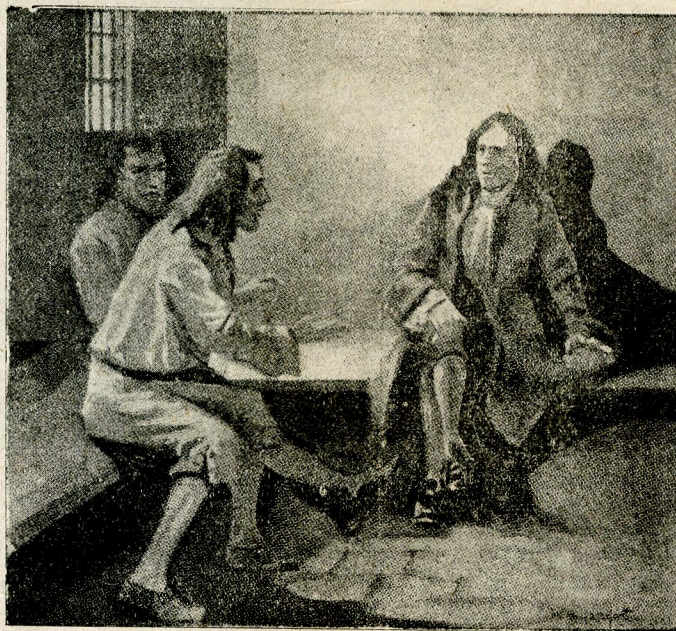
Був то безперечно дух загонистий, бо в 24 році життя вже боровся в рядах бунтарів під проводом атамана Монмавса, хоч якимсь чудом уйшов кари, що відтак постигла бідного молодого „князя протестантів“ і його прихильників. Наклін до войовання був йому вродженим і він просто зі склепу пристав знов як доброволець до дружини Вільгельма з Оранії, якому нарід англійський завдячував вправді своє освободження від тиранії короля Якова II, але рівночасно утруд-

нював на кождім кроці користне правління. Дефо боровся й тут за короля відважно, вже не мечем, лише пером.

Був він справним і здібним літератом. Орудуючи майстерно чистою і живою англійщиною, накидався на все, що уважав злим, а піддержував усе, що йому виглядало добрим і чинив се з неустрашимою відвагою і високим гумором. Письма його не були друковані в формі книжок, лиш були то памфлети, себто летючі листки, що їх зараз розхачувано і читано жадібно.

Перший такий памфлет, про який на певно знаємо, що він його писав, був уложений віршами проти заговорників, званих Якобітами, що хотіли замордувати Вільгельма і повернути корону Яковови II. Пізнійше почувши, що нарід незадоволений з Вільгельма, бо він Голяндець, написав Дефо кілька зручних віршів під заголовком: „Чистокровний Англієць“, висміваючи Англіїців, що закидують своему королеви чуже походження, а самі є мішаниною найрізномордніших рас і пород чоловіка.

Всі, що читали ті вірші, замість образитися і накинутися на автора, дуже втішалися його знаменитим гумором і від тоді став він дуже почитним і популярним між народом. Незабаром запізнався з ним особисто і сам король Вільгельм, якого Дефо, подібно як і інші, аж тепер навчився правдиво любити й подивляти.

Дефо у в'язниці.

По смерті короля Вільгельма писав Дефо дальше памфлети, які одначе приспорили авторови багато противників і врешті попав у в'язницю з впливовими людьми, а правительство видало наказ арештовання його і за ним розписало стежні листи. В тих листах описують його так: „середного росту й віку, літ около 40, чорнявий з чорним, крашеним волосем (не пригадує

вам сей образ Робінзона Крузо?), з перукою на голові, ніс горбатий, остра борода, очі сиві і широкий пруг на щоці“.

Та ніхто певно не був би зрадив його кривки і він міг бути спокійний, якби не певність, що в такому разі ту саму кару мусить відбутися той, що його памфлети печатав і розсилав, тому Дефо віддався сам у руки справедливості.

Тоді Дефо засуджено на кару вязниці, заострену тридневним виставленням у клітці на публичнім місці, на посміховиско юрби. Ся кара, була в тих часах часто уживана, а знесено її аж у перших роках панування королеви Вікторії.

Крім того, спалив кат його памфлети публично і прилюдно. В тих часах зазнавало такої кари багато проступників, винних і невинних і її всі боялися. Народній юрбі, що пахотливо збиралася оглядати проступника в клітці, було дозволено ганьбити його і лихословити та кидати на нього всяким, що лиш під руки попаде, з чого нерідко слідувало катованнє на смерть, а не обійшлося ніколи без тяжких побоїв нещасливця.

Але з Дефо обійшовся нарід цілком інакше. Ви памятаєте, що він був любимцем народних мас.

Його клітку обступали не на те, щоб його шарпати, ганьбити або бити, але щоб йому припліскувати, кричати „славно“ і запивати його здорвеле, а замість кидати каміння, обсипували його квітками. Був се для Дефо найбільший триумф у життю.

Відтак відсиджував вязницю в Ньюгейті. Але правительство не сміло обходитися з ним, як із звичайним вязнем, бо знало, як його нарід любить. Йому дозволено було писати і написане видавати до печатання. В тюрмі видавав він свою власну часопись під назвою „Перегляд“ і користав багато, слухаючи оповідань товаришів-вязнів, з яких декотрі перебували в чужих краях і оповідали свої дивні пригоди. Богато з того, що там чув, повплітав він запевно у свою пізнішу повість „Робінзон Крузо“.

Одно правдиве лихо, що його давило, була журба: що робить жінка і шестеро дітей. На щастє найшлися приятелі, що занялися долею його родини, а в кінці виеднали для нього самого амністію у королеви Анни і досмертну платню.

Опинившись на свободі, став Дефо співробітником різних часописів, а крім того видавав сам житєписи славних мужів. У тих часах працював багато, яко здібний і запопадливий журналіст, та майже все, що лиш написав, було в своїм часі жадібно читане. Про плідність його думки будемо мати достаточне виображення, коли дізнаємося, що оголосив друком около 250 окремих книг і памфлетів.

А тепер приходимо до Робінзона Крузо. В часах тих (1719), багато було бесіди про піратів або морських розбійників та їх подвиги і се пригадало Дефо подію, яку він чув перед тим

про моряка Александра Селькірка, що роками проживав самотно на острові Жуан Фернандез, далеко від західного берега південної Америки.

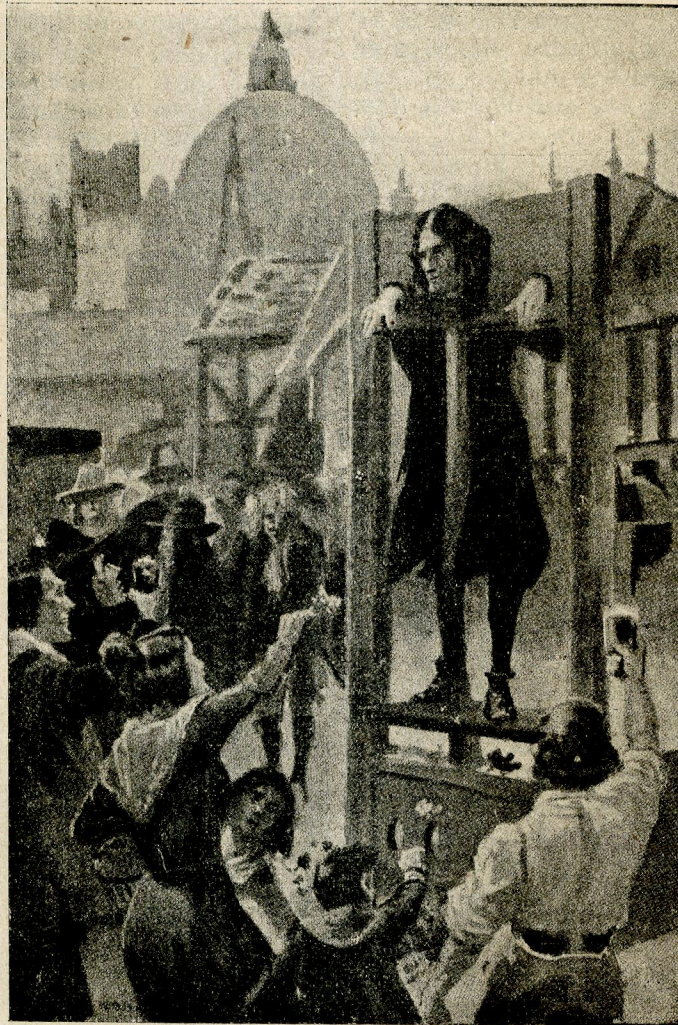
Подія ся дала Дефо головний товчок до повісти. Але в його голові мусіло бути і щось инше. В своїм часі був він на услугах правительства як муж довіря, себто шпігун, а навіть ті, що найбільше подивляють його талант, мусять признати, що життє його не завжди було „прямє“.

З того часу, коли втратив вплив і ласку короля Вільгельма, здається датується і його душевне терпіннє й дивні побоювання. Він знав добре, що в разі викриття його ролі шпігуна попередного правительства, його вивезуть у незнані світи. Готуючись на найгірше, придумував пильно над способом, якби в таким разі давати собі раду і під тим оглядом стає повість „Робінзон Крузо“ для нас подвійно интересною, коли зважимо, що в ній він сам себе призначив від-

гравати колись головну роль. В пригодах Крузо, все змінних, видимо щось подібного до змінности життя самого автора, а сам він про себе так каже: „Ніхто не зазнав стілько змінности в життю, як я, бо я був тринадцять разів багатим і убогим“.

Повість свою написав скоро і напечатав. Читано її з великим захопленням, а слава автора протягом більше як двохсот літ ширшала і ширшала.

Повість „Робінзон Крузо“ і инші писання принесли Дефо не лише славу, але і гроші. Він побудував собі гарну хату зі стайнями і огородам, справив собі повіз і задумав дожити віку в спокою й достатку.

Дефо в „клітці“.

Але лихо не спить. Тепер вийшло на верх, що він був шпігуном і люди відчахнулися від нього. Видавці не хотіли печатати його творів. До того прийшли ще інші неповідомлення на старість. Травлений журбою і страхом перед наслідками, правдивими й уроєними, він покинув тайно місце замешкання і скривався, аж помер далеко від рідні, тихо й сумно закінчивши життя, яке

було би правдиво велике, якби завжди був слухав голосу совісти і робив те, що добре.

Кажуть, що був він „шасливою мішаниною слуги і патріота“. Безперечно була то дивна натура і дуже тяжко її як слід зрозуміти. Декотрі найліпші риси того характеру як: відвага, справність, гумор, дотеп і розум, можна найти на сторінках його славної повісти „Робінзон Крузо“.

З англійського переказала *Софія Куликівна*.

У слоту...

Так хочеться сміяти,
Хочеться радіти,
А тут кажуть сірі хмари
У хаті сидіти!

Так хочеться сонця, світу,
Хочеться простору,
А дощ, холод і болото
Гонять із надвору.

Посумніли в хаті діти,
Не мила й сваволя:
Нема сонця, нема цвіту.
Ні простору - поля!

А вже книжка, вже наука —
Про се й не казати;
В таку пору кажуть очі:
„Спати, діти, спати“!

Ой, не має, як те сонце,
Гонець золотистий,
Сонце сила, сонце воля,
Мистець промінистий!

Глянь, сонечко, в віконечко,
Визволи нас з хати,
Миж, сонечко, твої, діти,
Пусті погуляти!

Ще за вчасно, сонце красне,
Земленьку кидати
І понуру осінь-плачку,
Межи нас пускати.

Сонце, сонце! Тебе просять
Українські діти,
Ти не дай їм у темряві
Нидіти, марніти!

А сонечко зза хмароньки:
„Яж не все сховалось,
У серденьках ваших, діти,
Проміння осталося.“

Треба вміти тільки, діти,
Промінь відшукати,
То в любові трудом можна
Й негоду зломати“!

Я. Вільшенко.

Бляншет.

Мовчалива Академія.

В Амадан*) була славна Академія, котрої перша точка статута звучала: Академики думають много, пишуть мало, а говорять можливо найменше. Називалася вона: Мовчалива Академія. І не було одного Перза правдиво ученого, котрий не мавби амбіції бути допущеним в її члени. Доктор Цеб, автор малої книжки під заголовком: Штука мовчання, довідався в глибині своєї провінції, що в Академії Мовчаливій опорожнилося одно місце. Вирушив отже сейчас, прибув до Амадан і станув в дверях салі, де зібрані були академики. Попросив вольного передаги президентовн отсей білет: „Доктор Цеб просить уклінно о вільне місце“. Вольний сповнив скоро се припорученне, однак і доктор і його білет прибули за пізно. Місце було вже обсажене.

Академія була з сеї неудачі дуже невдоволена; місце одержав, майже проти її волі, чоловік бистрого і гнучкого духа, котрого жива й блестяча промова будила подив по всіх сальонах.

*) Місто в Перзії.

А тепер вона була примушена відкинути доктора Цеба, що був бичем болтунів, чоловіком так інтелігентним і мудрим. Президент, що мав докторови подати до відома сю сумну вістку, не міг майже рішитися на те і не знав, як до того забратися. Подумавши хвилю, він казав наповнити велику чашу так докладно водою, що вже одна кропля більше спричинилаби вилив течі: потім дав знак, щоби впроваджено кандидата. Він з'явився в звичайній, скромній поставі, яка відзначає всегда правдиву заслугу. Президент піднісся і не говорячи ні одного слова з горестю на лиці показав йому символічну чашу, ту чашу так докладно наповнену водою. Доктор зрозумів зараз, що вільного місця в Академії вже нема, однак, не тратячи відваги, думав над тим, якби то дати до зрозуміння, що один надчислений академик не зашкодить. У своїх ніг побачив листок рожі, підніс його і легко поклав на поверхню води. А зробив се так зручно, що з чаші не вилялася ні одна кропля води.

На таку бистроумну відповідь, почали всі плескати в долоні; на сей раз завішено статуту і доктор Цеб зістав прийнятий через аклямацію. Йому предложено сейчас книгу членів Академії, де новоприйняті мають власноручно записатися. Він отже вписався і не оставалося вже більше нічого, хиба висказати ще, після звичаю, якусь фразу подяки. Але, яко академик правдиво мовчаливий, доктор Цеб вивязався з того, не промовивши ні слова. На маргінесі написав він число сто, себ-то, число його нових товаришів, потім перед сим знаком поклав одно зеро а під сподом написав: „Вартість не сталася ні менша ні більша.“ Президент відповів скромному докторови з такою самою чемністю, як і притомністю й бистротою духа. Він поклав знак один перед числом сто і написав: „Вартість сталася десять разів більша.“

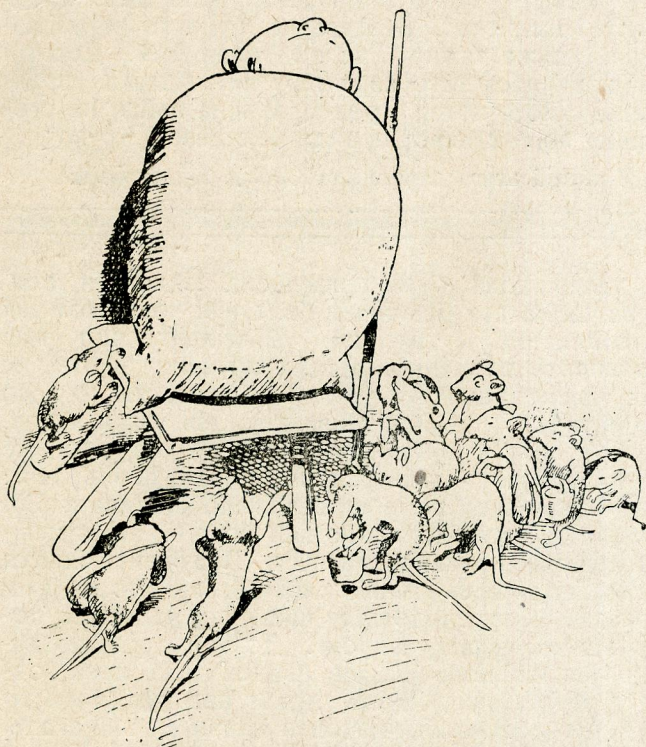
Чотири сторони світа.

Хоч сторони всі світа
Чотири я зійду —
Сторони милійшої
Як рідна — не найду!

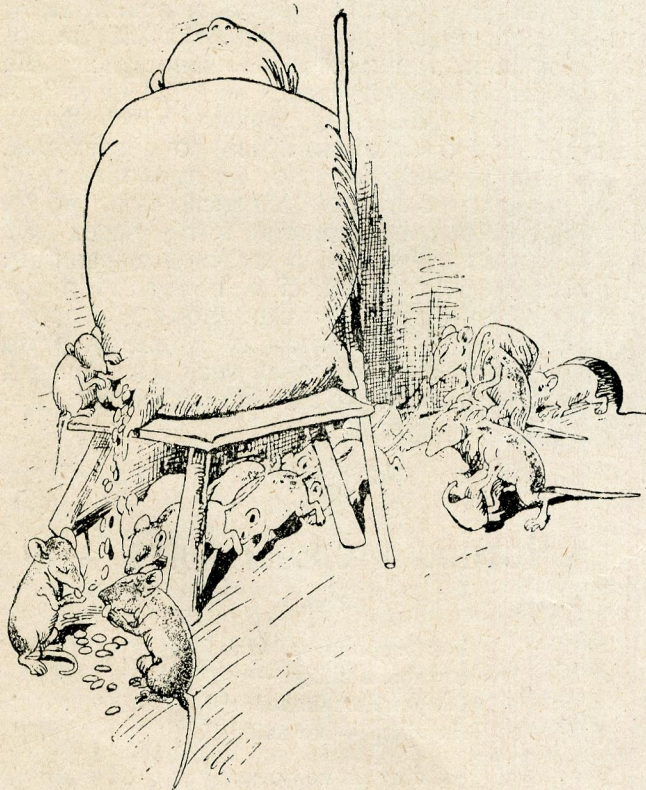
Чи піду на полудне,
На північ, схід, захід —
У рідну стороньку
Все вернутись рад!

М. Підгірянна.

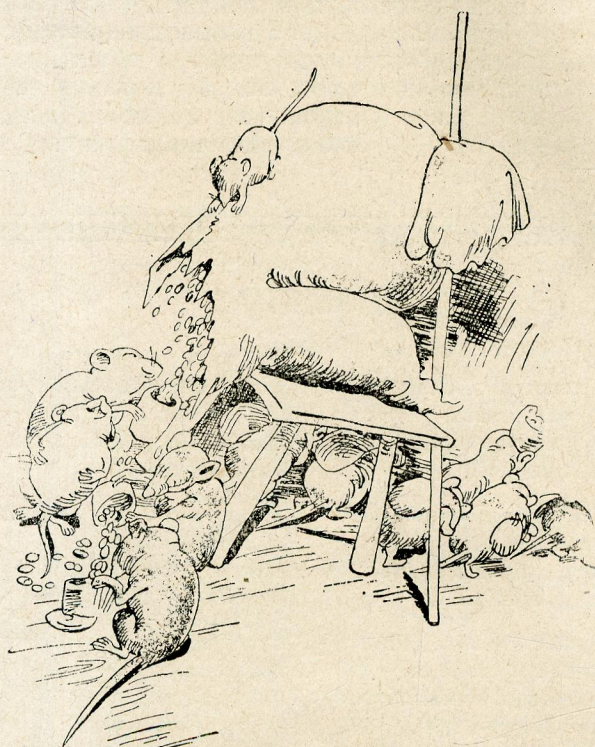
Не будь гордим зі свого багатства.

1. В коморі, в темному куті стояв мішище на стільці, товстий, великий, повний зерна. Голодні миши надійшли: „Дай зерна — просять — не скупі!“ Та він і губи не поверне...

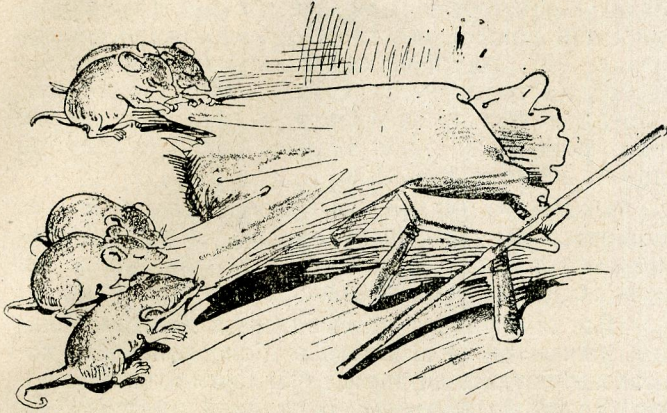
2. Ще й гордо лаяти почав: — Чи хочеш, щоб кота призвав? Тоді всі миши рада в раду і на стілець самі скакнись, мішок роздерли силоміць, гризуть з переду, з боку, з задку.

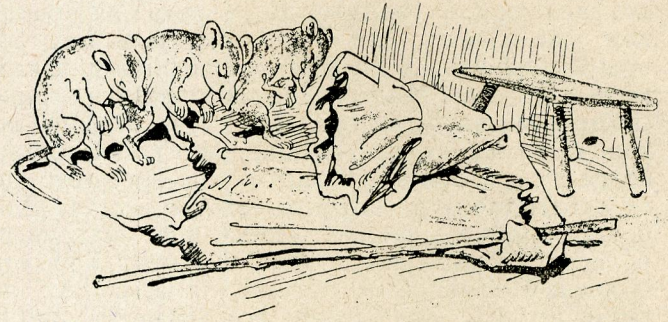
3. Ось, як здорове зеренце з мішка мишам у рот паде. Наїлись аж зігнули спину! Ще взяли зерна про запас, у норі носять раз по раз, ховають на голодну днину.

4. До крихти зіли зерно все, тепер забава жваво йде. Танцюють миши та й співають! Мішок простерся на стільці пустий, подертий на кінці. Його ще й миши ви-смівають.

5. Ось, каже мишка так одна: — По що цілого нам мішка? На кусні слід його пірвати! Та другі кажуть: Ні, не те! Він сам вже покарав себе! І стали так йому казати:

6. „Собі ви в щастю кпили з нас, не знали, що прийде ще час, що ми на вас наложим руку. Та знайте, що не мстиві ми, даруємо ваші всі вини, ви майте з того лиш науку!“

За *Ткачем Основою*, переповів *Горків*.

Берізка.

Росла, росла берізонька
Над ставком в городі —
Й сама собі дивувалась,
Стрункій своїй вроді...

Пила воду зі ставочка
І вечірні роси —
Дрібним листячком маїла
Свої ніжні коси...

Її сонечко вже здавна
Щиренько кохало —
Бо що ранку все у перве
Її цілувало...

Але весна проминула
Й літечко кінчалось
Небо хмарами вповилось
Сонечко сховалось...

Заплакала берізонька
Дрібними сльозами —
Стала листячко ронити
Й пускати з вітрами...

Як зронила вже із себе
Останній листочок —
Схилилася й задивилась
У тихий ставочок.

Вільшину Остап.

Один день з життя Яри.

Ні, Яра їй не любив.

Яра був веселий, здоровий, хоча, що правда, трохи й вразливий хлопець, що радий був побігати, погуляти, погаласувати, а вона... завжди в ліжку, худа, бліда, жовта...

Яра не знав, на яку хворобу хворіла Лена, але йому здавалося, що вона завжди хворіла то на те, то на се...

А Ярі тим часом не можна було ані бігати, ані гуляти, ані галасувати... Тепер, слава Богові, бодай давно вже весна, то можна хоч у садку чи на дворі побігати, а от у зимі... Ярі неприємно навіть і згадувати.

Тільки що розійдешся, захопишся, зарегочешся голосно, або щось голосно скажеш, — уже дивись, являється батько, сердитий такий, роздратований.

— Хто тебе тут ріже? Ну, хто тебе тут ріже, поганий хлопче?

— Ніхто не ріже, тату...

— Так чого ж ти так галасуєш, наче з тебе вже шкіру здирають?

— Та я... я деклямував, тату...

— Я тобі подеклямую!... От ще тільки раз заклич так, то я тобі подеклямую!...

Але у Яри нема охоти слухати батьківських „деклямацій“ і свій власний артистичний настрій потрохи спадає.

То знов виходить мама, така зажурена, сумна, з червоними підпухлими очима:

— Ну, чого ти так галасуєш, Яро? Як тобі не сором!... Там Лена мучиться, а ти...

І Ярі дійсно робилося соромно, а головне жалко... Жалко мами, що так мало спить і так багато плаче, жалко тата, що так чогось нервується, дратується, бігає по лікарях... Жалко себе...

Господи, коли отсе нарешті та Лена виду-жає!...

От і сьогодні, не знати чого, його так рано збудили, сказали — одягатися... Сказали, що прийде бабуса, що Палажку вислали за лікарем, що нікому подивитися за самоваром...

А Ярі снилися такі хороші сни.

Снилося, що мірошник з Родіоновського ставу подарував йому маленького, але ж справжнього — цілком справжнього — човника, що він поплав тим човником по швидкій мальовничій річці з прозорою чистою водою — в воді пливали всякі риби, а береги були всіяні чарівними цвітами, та такими гарними, яких Яра ще ніколи

й не бачив. Цвіті вклонялися Ярі, як він пропливав мимо і привітно йому всміхалися і щось хотіли сказати... Але човник летів так швидко й їх голоси були такі ніжні й слабенькі, що вони не співали ще й долітати до човника, як човник уже був далеко. Але й тут зустрічали його все нові й нові цвіті і всі щось кричали йому, закликали й вабили... Ніжні голоси їх зливалися в хори, сі хори зливалися в нові ще могутніші хори і всі хори злилися нарешті в один, що все наростав, наростав, наростав... І раптом Яра зрозумів, що се ревуть пороги, що його човник несе на Дніпрові пороги і в туж мить щось його підхопило, понесло, кинуло, швиргнуло, викинуло Яру геть із човна і він полетів, полетів, полетів... Ах, як гарно летіти!... Все ближше, все ближше до цвітів, таких гарних, різнобарвних цвітів, що йому вклоняються, що його ваблять, що йому мають щось сказати... Все чутніше, чутніше долітають до Яри їх срібні голоски...

І тут його розбудили!...

Ярі так не хотілося вставати. Так хотілося взнати, про що співали ті цвіті...

А тут — іди, дивись за самоваром!... Та ще в таку рань!... Возись із сим вугіллям, після якого треба знову й знову мити руки...

Але Яра встав, якимось одягся й поспішив у кухню...

Ну, слава Богу, вже закипає... А ось і бабуся...

— Ач, уже й ти встав, шибенику! Що ж се ти тут робиш?...

— За самоваром дивлюся, бабусю.

— Бравий, бравий хлопець... А де ж мама? Що — Лена?

— Не знаю, бабусю... Мене так рано збудили та післали до кухні.

— Ну, гаразд... Приготуй, дитино, склянки, а я піду подивлюся, що там у Лени...

Бабуся пішла, та у Лени довго не барилася. Вийшла разом із мамою і про щось почали шепотіти — мама плакала...

Потому пили чай... Мама пішла знову до Лени, а бабуся довго ще про щось бурмотіла — про Ленину хворобу, про маму, що знесилюється, про лікарів, що ні до чого не здатні... І багато, багато іншого, до чого Яра не дуже то дослухався.

Випивши чай, Яра цмокнув бабусю в руку і побіг у сад. Тут почував він себе вільнішим. Тут ніхто не плакав, ніхто не хворів, ніхто не сердився і не ганив... Тут царювала весна.

Скільки бачило око, все було вкрите молоденькою свіжою зеленню, з під якої виглядали червонясті, білясті, блакитні головки... Цвіті... Яра зараз же згадав про цвіті.

Он там — мамин цвітник. Фіялки, стократки, гіяцинти, тульпани цвили одні над одними, вибираючи очі своєю красою, наповнюючи повітря пахощами, вкриваючи землю снігом пелюстків.

Яра підбіг, придивився до одних, до других. Ні, не ті... Ті були більш ніжні, більш милі, більш ласкаві... Ні, се не ті...

І він зневажливо відійшов. Побіг до своєї осики.

В найдальшому куточку саду росла велика-велика, грубезна-грубезна осика, яку не тільки Яра, а й три Яри не могли б обхопити. Та одна велика гилияка спускалася з дерева просто до тину

і Яра, вилізши на нього, швиденько вхопився за гилияку й подерся в гору, все в гору. Там, майже при самій маківці, від стовбуру відходили аж три гилияки, дві, трохи відхилившись, тяглися просто до неба, а третя росла в бік на яких пів аршина. А потому також здіймалася в гору і всі разом вони формували таке чудове крісло, якому заздрили всі товариші Яри.

Подумати тільки, які чарівні гадки й мрії являються там, на тій високості, на маківці найбільшого в цій околиці дерева, коло якого всі інші дерева виглядають, як діти коло батька...

Все там, у низу, долі, здається таким маленьким, нікчемним — сі хатки, будівлі, коні... Оті комахи, що зветься людьми... Навкруги ж такий простір! Такий безконечний, розкішний простір!... Як гарно!...

Листя ледве-ледве про щось гомонить у верхівях, кріселко навіть і не ворухиться... спокійно... тихо...

За те, коли здійсмається вітер... Дереву гудуть, гильки скриплять, листя крутиться в шаленому ганцю, а кріселко на осіці так і ходить — то в гору, то в низ, то в гору, то в низ.

І лячно і любо... Певно, так буває на морі, думає в такі хвилини Яра, вчепившись міцно до стовбура.

Тепер же все тихо... Тільки цвірінькають у гушавині горобчики, тільки ластівки кричать десь у високім блакиті, тільки легесенько шопотить зелене молоде листя... Здалеку долітало мельодійне церковне подзвіння і з небесної прозорої бані, витканої визерунками з галузя та листя, плила на землю релігійна тиша й святий спокій. Іноді, як вітрила далеких кораблів, пробігали легенькі, біленькі хмарки... І Яра довго-довго слідкує за ними очима й думкою, куди вони летять, де спиняться і де ростануть...

По дереву бігали, шукали за здобичею, хапали, вбивали, розмовляли подовго й гаряче зі стрічними товаришами невтомні мурашки. Скільки годин просиджував іноді Яра над ними, спостерігаючи їх життя, їх звичаї, звички, а іноді і влаштовуючи справжні бої, приносячи з собою мурашок із ворожої комашні. Господи, що то тоді здіймалася за катавасія! Хто хапає за одну ніжку, хто за другу, той намагається вкусити за черевце, а бідолаха, оточений зо всіх боків ворогами, тільки вигинається та виминається... Іноді Яру брав жаль дивитися на такий нерівний бій і як ангел із неба, він простягав свою руку над полем смертельної боротьби.

Та сьогодні Ярі не довго довелося сидіти в своєму кріселку.

— Яро, Яро! — донеслося здалеку.

Яра пізнав мамин голос і швидко-швидко, як тільки він один умів, наче злетів із дерева.

— Яро — сказала мама й очі в неї були ще червоніші, ніж звичайно, а уста лехко-лехко тремтіли — Яро, ти ж знаєш, сьогодні неділя і тобі треба йти до церкви... Ось на тобі десять копійок — поставиш свічку перед образом Богородиці і помолишся, чуєш — добре помолишся, щоб Лена видужала, бо вона...

І не докінчила... Голос затремтів... А сльози, як великі горошинки покотилися.

— Не плач, мамо, не плач...

І Яра чомусь узяв мамину руку, маленьку, пухленьку і вже вкриту дрібненькими зморщками та почав її ніжно гладити.

— Я помолюся... І свічку поставлю... Тільки знаєш, мамо, в нашій церкві чомусь усі ставлять більше перед Миколою Чудотворцем... То я й перед ним помолюся. Помолитися, мамо?

— Помолись, помолись, синку...

І Яра ніжно гладив руку своєї прибитої горем мами... А мама вже більш нічого не казала, тільки гладила Яру по голівці, а потому раптом заплакала ще дужше і покvapливо, поцілувавши Яру в чоло, вибігла з кімнати...

Певно знову до Лени.

— Ну, йди ж, йди, Яро, бо ще спізнишся — сказала бабуса і Яра зі здивованням побачив, що і в бабусі, такої завжди спокійної, зрівноваженої, гордовитої, очі майже такі ж червоні, як і в мами і на самому кінчику носа повисла сльозинка, світла-світла... А ніс почервонів і припух...

— Лені дуже погано, іди ж, дитино...

Яра пішов.

По дорозі його ніщо не цікавило, ані сварка двох сусідок, що повибігавши з дворів, поставали на воротах і лаялися через вулицю; ані бідна коняка, що, знесилившись від великого тягару, а може й від старости, простягнула ноги серед вулиці і не звертала жадної уваги ні на проклони, ні на скарги, ні навіть на „підбадьорювання“ батогом зляканого і лютого дядька. І навіть гурма веселих товаришів, що його наздогнала по дорозі, не могла його розважити... Він не реготався, не галасував, як звичайно і ледве відповідав на здивовані запитання.

До церкви прийшли саме в час. Тільки що почали уставляти гімназистів у ряди і Яра зараз же зайняв своє місце в передніх лавах.

— Молись же, молись — сказав собі Яра... І почав молитися. Дуже часто хрестився, ставав навколішки — і то не тільки тоді, як і всі вставали, а навіть і тоді, коли ніхто не ставав, чим безмірно дивував і гімназистів і вчителів, призначених до певної норми, з якої ніхто ніколи не виходив. Бо в тих гімназійних церквах релігійність була примусова, урядова, що більш відбивала від молитви, ніж спонукувала.

Потому Яра пішов до свічаря, купив дві свічки, одну більшу за десять копійок, які дала мама, другу меншу — за п'ять власних, що напередодні Яра випросив у бабусі на насіннячко і потому приховав для мірошника на Родіоновському ставу, щоб той взяв його з собою, коли поїде човном ловити рибу...

— Нічого, бабуса ще дасть — подумав він.

Більшу свічку поставив перед образом Богородиці, меншу — свою — перед Миколою Чудотворцем. І перед кождим із них тричі ставав навколішки, бив лобом об кам'яний поміст, як то роблять старі баби і все повторював:

— Боже, зроби, щоб Лена видужала... Боже, зроби, щоб Лена видужала... — потому:

— Батьку, ти, котрий еси на небесіх... — і потому знову:

— Боже, зроби, щоб Лена видужала...

Ніколи ще в життю Яра не молився так ревно, з таким напруженням і коли вертався на своє місце, під перехрестним огнем цікавих поглядів, раптом почув, що блідне, що ноги дивно тремтять і перед очима повзе туман...

Потому — пройшло.

Після відправи, розпитуванням товаришів не було кінця... Але Яра не хотів відповідати і несподівано запропонував одному з кращих приятелів, Петрусеви, заскочити на годинку на „рівчак“...

Той рівчак у життю Яри відігравав завжди чималу роль. Особливо ж весною, коли з снігу почне виступати вода, коли починають дзюрчати струмочки по улицях і той рівчак починає їх усіх переловлювати, жадібно ковтати, рости, рости, рости — аж поки не стане, наче справжня ріка...

Оттоді-то Яра з товаришами пропадають коло нього цілі дні — пускають за водою маленькі паперові й дерев'яні кораблики, слідкують, щоб вони не потопилися, ратують їх у небезпечні хвилини і самі наражуються на небезпеки батьківських чи матерних „рятувань“ від промочених ніг, від несподіваних холодних купань, від перестуди чи запалень легенів...

Одного разу Яра приніс зі собою корито. Як йому вже пощастило дістати його, сього ніхто не міг догадатися, але ж — дістав! Не хотів більше кораблики маленькі пускати, хотів сам поплисти.

Тай поплив! — ледве виратували... Господи, скільки тоді ляку було!

Тепер же сніги вже зійшли, рівчак обмелів і на самому дні ледве ледве дзюрчав маленький потічок.

Аже ж за те на піску — добра-добра! Аж очі розбігаються: поломані ножики, погнуті вилки, порожні фляшки, скло усіх кольорів і черепки, черепки, черепки... З черепків збирали колекцію, а в різнокольорові скла дивилися на світ Божий, Господи, як усе міняється! Дивишся в скло червоне і все робиться червоним, небо — огнем загоряється і на всіх хатах, деревах, людях, наче відблиск пожежі. Подивишся в зелене — дерева наче ще більш зеленіють, а люде страшні, наче мерці, ходять... Подивишся в синє... Ні, ні, все міняється — дивишся без скла, наче все й ті самі речі, подивишся в скло — наче й не ті...

Довго роздивлялися в скла, а потому несподівано знайшли величезного жука-рогача. Яра схопив за бочки, а той ніжками вигрібає, грудкою крутить, ось-ось вирветься. А роги свої широко роззявляє, наче вхопити хоче.

Яра й ткнув жартом рогами до носа товариша. Той наче злякався, та тікати. Яра за ним. Той через рівчак, Яра — за ним, той на місток, Яра — за ним; той з мостка, тай і впав, Яра підбіг та рогача — до вуха! Рогач як упеться! Петрусь як закричить!

А потому відчепивши рогача — аж кров виступила і сльози покотилися — та до Яри! Та як вчепиться йому в волосся!

Яка вже тут катавасія пішла, трудно вам і розказати. Хто вже там кому більше дав, хто кого частіше на землю кидав, хто більше плакав і кричав, того тепер ніяк не встановити, тільки ж зрештою обидва так вимазалися й закалялися, що не знали, як і до дому вертати. За святочні вбрання влетить!

І на тім помирилися.

Кождий обіцяв один другому добре обчитити. Петрусь сказав, що рогача може собі Яра забирати, а Яра за те запропонував Петрусеви, скакати через нього в чехарду.

Петрусь скокнув п'ять разів, а потому сам запропонував Ярі:

— Ну, скажи вже й ти!

І так поскакали по вулиці аж до самого Ярино-го дому. Веселий вбіг Яра до хати.

— Бабо — закричав — бабо, дивись, якого я рогача знайшов.

— Тсс... — зробила баауся... — Де се ти так довго бігав...

— Я, бабусю...

— Тсс... та не кричи бо так!...

Ярі здавалося щось незвичке в голосі бабусі...

Поглянув — бабуся плаче.

— Бабусю, я ж...

— Добре, добре, дитино... Піди в витальню. Там Лена... Піди попрощайся з нею...

Яра не розумів... Лена — в витальні? То значить уже видужала?... Чого се прощатися?...

Тримав у руці рогача і не знав, що з ним робити. Показати Лені?...

Пішов.

І раптом побачив великий стіл під образами, на ньому Лена в рожевенькій сукенці, така бліда-блїда, ще жовтїйша, ніж звичайно... Коло неї — мама. Вже не плаче. Тільки дивиться так сумно-сумно, дивно якомсь... Яра ніколи ще не бачив, щоб хтось так дивився...

І той погляд гострим докором пройшов йому в серце.

Він уже зрозумів... Боже, як же се?... Як же се?...

Кинувся до мами. Хапав її руки.

— Мамо, я молився... Мамо, я так молився...

Ввечері Яра лежав у ліжку, коло нього сиділа бабуся, а він слабеньким голосом оповідав щось про цвіти, про жука-рогача, про Петруся, що відкусив йому ухо і про Миколу Чудотворця, що йому всміхався і обіцяв узяти з собою на Родіоновський став...

Рим, 30. VIII. 1922.

Не-Римлянини.

Наші Читачі.

Даруся й Оксанка Яремівні з Махнова.

Вечер в літі.

(J. Kožíšek.)

Сонце за гори ся клонить,
Вітрик хмарки спати гонить,
Пташка постіль дітям править,
Роса падає на трави,
Жайворон з небес вертає:
Літний день в смерку згасає.

Зоря цікава, дрібненька,
Звідуєся місяченька:
„Чуєш, неню, красно прошу,
Чи вже вийти із тьми можу?“
Місяць каже: „Час вже, час,
Дзвін вечірний кличе нас“.

Переклала М. Підгірянки.

Генрик Збериховскі.

На подвір'ю.

Якже миле є подвірє,
Кілько руху бачуть очка:
Качка лазить по болоті,
З когутом сваритьс'я квочка.

Гуска витягнула шию
І сховала ноги босі,
Свинка хлепче знов помиї,
Порося квичить у просі.

А мала, чорненька Зося,
Має праці повні руки:
Для курий кидає зерно
І з гороху лушить струки.

І козі головку гладить,
Що блукає з баранами,
То грозить рукою псови,
Що вганяє за качками.

Мала Зося господиня
Господарить дуже зручно,
Сам пан індик з нею ходить
І булькоче щось бундючно.

Зося ходить по подвір'ю,
Пес глядить на неї чемно,
А за псом йде качур гордо
І все шавкає приємно.

Всі тут слухають враз Зосі,
Всіх вона на шнурку водить;
Зося горда своїм стадом
По подвір'ю радо ходить.

А як рано сонце встане
І промінням світ цілує,
Зося вже біжить на ганок
І дітий своїх годує.

Переклав О. Б.

Розв'язки загадок

з 13—14 числа „Світа Дитини“.

Складова загадка: Городок — Комарно.
Магічний квадрат:

Р	а	в	а
а	м	о	р
в	о	д	а
а	р	а	к

Двозначні слова: 1. Город. 2. Боа. 3. Си рена. 4. Міна. 5. Зуб. 6. Товар. 7. Угор. 8. Гости нець. 9. Павук. 10. Староста. 11. Хвиля. 12. Мука.

Шарада: Булава.

Загадочна візитівка: Асистент.

Влучні розв'язки надіслали: Н. Думін, М. Ста сів, М. й М. Брашайківні з Ужгорода, Б. Кебало, М. Попович, Ст. Ших, І. й О. Потерейківні, М. і Л. Прокопівні, М. Пеленський, Т. і Р. Антоновичі, М. Содоморівна, Д. й О. Яремівні, М. Ленець, Сл. Н. і Л. Тшуки, Ст. Лукань.

Вислід льосовання премій: „Алі-Баба і сорок розбійників“ виграли: 1. Оріся Рондяківна в Косові. 2. Богдан Кебало. 3. Микольцо Ленець в Розлуці.

Звіти з діточих вистав.

„Діточий Вечер“ у Збаражж.

Заходом філії „Укр. Край. Тов. охорони дітей і опіки над молодіжю“ устроєно в нашій місті дня 27. серпня с. р. „Діточий Вечер“, що був атракцією не лише для „наших найменших“ — але й для старшого покоління. Програма вечера була дуже уміло підбрана і становила прегарну ревію інтелектуальних сил дітвори, яка брала участь у сьому вечері. Щоби дати взір, як улашдувати „Діточі Вечері“, у кожній місцевості, де найдеться кілька інтелігентних одиниць, що схотілиб зайнятися сею справою, подаємо подрібно програму сего торжества.

Програма „Діточного Вечера“ в Збаражж складалася з 12 точок, а поділена була на 2 часті.

Часть I.

1) Промова, яку виголосив 12-літний школяр — Дмитро Клячківський, син відної вдови-зарібниці.

2) Діточий хор відспівав композицію М. Гайворонського до слів Т. Шевченка п. з. „Учітєся“ (гляди „Світ Дитини“ ч. 5—6 з 1921 р.).

3) Деклямації: а) „Святі гроби“, верш Романа Купчинського, виголосив Ромусь Ракочий;

б) „Діточі серденька“, верш Я. Вільшенка, виголосила Мілюся Богачик.

4) Діточий хор співає народню пісню: „Стоїть, явір над водою“.

5) Деклямації: а) „Чом ти, наша Україно“ — виголосила Олеся Береза;

б) „Мала сирітка“, верш Ольги Сиротинської, виголосила Оля Теслюк.

6) Думку: „Віє вітер“ — співає знова діточий хор.

Часть II.

7) Деклямації: а) „Тим, що лягли в боротьбі“ виголосила з великим чуттям Стефця Скоробогата;

б) „Діти й сирота“, верш В. Хроновича, виголосив Миросьо Переверницький.

8) Діточий хор співав пісню п. з. „О, Україно“ (гляди збірник стрілецьких пісень „Сурма“ — пісня 75 на стр. 147). Ся пісня, особливо — сопранове сольо Галюсі Чаплінської і дуєт Г. Чаплінської з О. Клячківською, так подобалися, що оплескам не було кінця і пісню повторено два рази.

9) Деклямації: а) „Наука“, вершик Марійки Чиж, гарно вивів Генусь Грицай;

б) „Україна“ — верш М. Підгірянки, виголосила з чуттям Галя Теслюк, при супроводі хлопчого й дівочого хору.

10) Вистава сценічної картини у 2 діях п. з. „Вона“, була найкрасшою точкою „Діточного Вечера“. Малі „артисти“ вивязувалися із свого завдання так надсподівано гарно, що позавидувати могли їм навіть правдиві, „старі артисти“. Всі діти були повбирані в народні строї, а головню звертала на себе увагу прегарним убранням Галя Теслюк, що грала головну ролю („Вона“). Всі майже верші, співи тай сценічну картину вивчилися діти зі „Світа Дитини“.

11) Опісля виголосив гарну промову до зібраних родичів дітей і ширшої укр. Громади Збаражж — катехит о. Осип Козельський.

12) Закінчено „Діточий Вечер“ гимном: „Ще не вмерла Україна“ — який відспівав діточий хор.

Уміле ведення хорів спочивало в руках Вп. Ірини Гаврилюкової, а деклямаціями та приготуванням сценічної вистави займався Др. А. Гаврилук.

Для доповнення сеї програми першого „Діточного Вечера“ бракувало 2—3 руханкові вправи хлопців і дівчат, при супроводі співу. Особенно вправи паличками і булавками (для хлопців), а рушниками й лентами (для дівчат) на такі „Вечери“ дуже надаються.

За слідом Збаражж повинні піти всі центри українського життя в краю, а на велику вагу і педагогічну вартість таких „Діточих Вечерів“ для виховання — звертаю увагу передовсім усіх Філій „У. К. Т. охорони дітей“ та Кружків „У. П. Т.“.

Очевидець.

„Коза Дереза“ у Вижниці на Буковині.

Дороженькі Діточки усіх частин нашої великої України!

Вже від давна збирався я описати Вам, яку то утіху мали діточки з Вижниці і з поблизьких сіль, коли то заходами товариства „Вижницький Боян“ виставлено діточу оперетку „Коза Дереза“ Миколи Лисенка, слова Дніпрової Чайки. Збирався я, збирався і минуло вже далі два роки, а я ще не описав і не вислав до „Світика“. Вже хотів я полишити сю свою думку та нагадав собі, що ліпше пізно як ніколи і хочу вже таки тепер все описати, а Ви, Дорогі Діточки, не гнівайтеся на „пізнього вуйка“.

Думку урядити сю виставу піддав тодішній голова „Вижницького Бояна“ проф. Микола Павлусевич. Він сам дібрав діточок до хору і до вистави, сам розложив фортеп'яновий супровід (бо фортеп'ян тяжко було дістати) на 6 смичкових інструментів, сам управляв хорами, сольовими співами і оркестрою, сам займався урядженням сцени і взагалі всім потрібним до такої вистави. Праця се була дуже тяжка, але і увінчалася гарними успіхами.

Надійшов перший день вистави 7. падолиста 1920. Заслона підняла ся а на сцені бавилися діточки „Подоланочки“, а відтак „Чижики“ та „Журавля“. Думаю, що богато з вас, діточки, знає сі гри, а як не знаєте, то напишіть до мене через редакцію „Світика“, а я опишу Вам їх, подам слова тих пісеньок а, як схочете, то ноти до них, щоб ви могли навчитися їх і поширити їх по наших селах та містечках.

По сих забавах прийшла вистава „Кози-Дерези“.

За сценою співав діточий хор, як то „дід“ купив у Києві на базарі козу і привів її домі. На сцену, що представляла по лівій стороні дідову хату, а з правого боку і просто перед глядачами вільну околицю, вийшов старий дід з козою (грала Зеня Шандро, учениця IV. кл. гімназ.) та наказав своїй бабі, щоби добре напасла козу. Баба жене козу на пашу і сцена лишається порожня, лиш хор співає за сценою, як то баба напасла і напоїла козу. З хати виходить дід, а з паші прибігає коза і жалується йому, що баба її не гляділа і вона тільки їла: що вхопила кленовий листочок, а тільки пила: що вхопила водиці крапельку. Лютий дід убиває бабу і жене сам козу на пашу, вертається скорше від кози домі. Коза не пізнає його і знова жалується, що на паші ні їла, ні пила. Дід бере ніж, хоче козу зарізати, але ніж ломить ся, так що коза остає „пів бока луплена“. Заки дід найшов другого ножа, коза виривається і втікає.

Завіса спадає.

Сцена тепер вже змінюється. Вона представляє ліс, а на заднім плані, просто перед глядачами, троха на право, стоїть лисичина хатка. На сцені замітає перед своєю хаткою Лисичка (Катруся Кузяк, учениця II. кл. гімназ.). Відтак іде в ліс по цвіті, щоби ще прикрасити свою домівку. Тимчасом вбігає коза. Вона боїться, щоби дід не дігнав її і не дорівав. Скоро тільки побачила лисичину хатку, забігає до неї і не пускає вже Лисички, що вернула з ліса. Бідна Лисичка журиться і плаче. Надбігає Зайчик (Миросик Харовюк, уч. I. кл. народної школи з Підзахарича) з довгими вухами, в масці з заячих скірок і хоче помочі Лисичці вигнати того поганого, незнамого звіря з хати. Але як лиш коза затупотіла ногами та загрозила, що сколе його рогами, то він з криком „ой-йой-йой“ утікає в ліс.

Надходить Вовчик-братчик (Франц Крижанівський, уч. I. кл. гімназ.), а відтак Медвідь (Стефан Лукавецький, бувший уч. II. кл. гімназ.), але і вони злякались незнамого звіря. Аж надійшов в червоній киреї, з довгими кліщами Ракнеборак (Левко Воробчук, уч. I. кл. гімназ.) і той поміг Лисичці позбутися кози з хати. Зійшлися преріжні звірі, затягли козу в ліс та пімстили лисичину кривду. Крім Лисички, Зайчика, Вовка, Медведя, Рака були тут ще: Півник (Мирося Дошівник), Котик (Оля Вальнер), Серна, Кабан (Ераст Руснак) і багато інших звірів, а всі в прегарних масках, які зладив і вималював академик п. Мундик Стахльович.

Буря оплесків і радості на лицах так діточок-глядачів, як і старших гостей, була нагородою за чудову гру малих артистів та за тяжку працю аранжера і дірігента оперетки, професора Миколи Павлусевича. Кілько то труду вложив він у сю виставу, заки вивів на сцену малих дітей, що виступали сміло в сольових партіях, заки вишколив діточий хор. Оперетка випала знаменито і за сю працю належить професорови М. Павлусевичови так від родичів, як і від діточок, щира подяка.

Всього вражіння не можу Вам, діточки, дослівно описати, бо то все треба було видіти власними очима, щоби поняти вартість і красу так гарно виведеної оперетки. Варта було побачити на сцені шестилітнього Зайчика, що відважно, мов правдивий артист, віддав свою роллю. Про других „звірів“ вже й не згадую, бо вони старші і виступали вже з більшою самопевністю.

Що оперетка подобалася загально, про се свідчить хочби й те, що її повторено ще й слідуєчого дня (8 листопада 1920), а відтак ще й 2 січня 1921 і в липні 1921 відспівано її в супроводі 10 інструментів, при святочному закінченню шкільного року в українській (ще тоді) гімназії у Вижниці. Від часу вистави аж до тепер лунають у Вижниці і в околиці поодинокі пісні з „Кози Дерези“, а де збирається кілька діточок, то зараз уряджують в хаті „виставу“ Кози-Дерези. Як забракне якого звіря, то й старші мусять виступати в ролях.

А тепер пораджу Вам, діточки, як лиш Вас є більше в одній місцевості, а є кому виучити вас гарних пісеньок, то просіть, щоби Вам допомогли виставити „Козу-Дерезу“. Партитуру дістанете правдоподібно в Книгарні Товариства ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10, сценку зладодьте собі так, як вона була у нас у Вижниці і як я вам описав, а маски звірів зробить Вам хтось старший, або можете їх купити в торгівлі паперу Сімона Шафа у Львові, площа Трибунальська (недалеко „Народного Дому“) Будете видіти, що не пожалуєте того, як послухаете моєї ради.

Оставайтесь здоровенькі та читайте пильно „Світик“. Вижниця, в вересні 1922.

Вуйко Славко.

Перепуска Редакції.

Від Адміністрації.

Усіх наших передплатників і прихильників з Америки, Канади і Бразилії, які надсилають нам гроші на передплату газетки або жертви на „пресовий фонд“ просимо отсим, щоби всякі посилки виразно адресували так:

„Swit Dytyny“

East Galicia — Europe
Lemberg, 3 Zimorowich Street.

Не писати по англійськи назви „Світа Дитини“: „The Child World“, бо львівські власти поштової не знають іншої мови, крім польської і такі листи мусять робити довгі мандрівки, заки дійдуть до наших рук. Хто присилає більші квоти чеком (дредтом), через котрийсь із великих банків у Нью Йорку, Вінніпегу або Ріо де Жанейро — то просимо такий чек виставляти все на імя особи видавця „Світа Дитини“ так:

Mychajlo Tarańko,
Lemberg, 3 Zimorowich Str.

Видавець мусять „жирувати“ кожний чек при його заміні в банку. Гроші й чеки просимо пересилати **прямо** (а не через банки в краю) на **висше** подані адреси в добре запечатаних (у подвійній коперті) „реджістрових“ листах, за зворотним рецепісом. В той спосіб найскорше та найпевніше дійдуть до наших рук всякі посилки від Вас — Дорогі Земляки.

Марійка Содоморівна в Бокові: „Світик“ має часом таку „коротку“ память, що з тої причини забуває нераз відписати декому, або на час вислати вильосовані премії. Тому, не гнівайся на нього за се. Як видається тепер Тобі в другій класі? „Світик“ має найкращі спомини із тих часів, коли ходив до сеї класи. Він, над великим ставом у Вільшаниці (коло Яворова), ставав як Нептун і старими вилами (тризубом) хотів утиліміювати „бурю“ (за що брав нераз порядно „в шкіру“, бо не одні вили пропали на віки у воді). Кожда собака ставала у його очах Мінотавром, з яким мусів обовязково сточувати кроваву борбу, часами з наражінням своїх голих лідок. Кожда дівчинка, zagrożена на улиці псами, видавалася йому Андромедою, а стара Ільчиха „з за горба“ була для нього уосібленням Кассандри. З високих горбків „на Буковині“, які охрестив назвою Маратонського узгір'я, провадив як Міліціад гурток вільшанецьких Антенців-пастушків до „кровоного“ бою з яворівською Татарвою з „Курявки“... І много, много ще прегарних як мрія споминів — осталося „Світикови“, як був він у другій класі. Ти Марусю певно пишеш свої спомини до „записної книжечки“ (дневника)? Такий дневничок повинен вести кожний школяр і школярка.

Миросько Вільчанський в Жукотині: Грошки на передплату присилай як найскорше. Тепер мають усі передпла-

тники велику вигоду у пересисці грошей на сю ціль, бо „Світик“ має своє чековеkonto у поштової Касі ощадности, а пересилка грошей не коштує передплатника нічого. Чеки є надруковані по українськи і треба виповняти їх по українськи. Тепер вже мусить кожний поштовий „самодержець“ приймати їх — а не сміє заслонюватися сакраментальним: „a to po jakimu napisane“, або „idź z tym do Petruszewycza“ або „mam z Warszawy rozkaz“... і т. п. Хто отже тепер буде зволікати з висилкою передплати, або вирівнюванням залеглостий (які виносять около 1½ мільона марок) — то се буде наглядний доказ, що він неприятель „Світика“.

Літка й Еля Ломацькі в Головах над Черемошем: „Світик“ так радо хотів до Вас загостити, а не мав нагоди, ні часу. А так тагне його до гір, до синіх верхів, звідки думка „орлом, соколом літає“. Нема на хору душу красшого ліку, як побут на лоні природи, під покривалом темних борів, на верхах могутніх скель. Вуйко Дмитро, що у Вас тепер перебуває, так все багато розказував „Світикови“ про Верховину, що мимохіть тиснеться під перо думка:

*„Нема риби в Черемоші,
Всю поїла щука,
Колиж, любя Верховину,
Щезне твоє мука“...*

Чи дійшли до Вас усі числа газетки? На Гуцульщину йде дуже мало „Світика“. А шкода се велика, що найкрасша галузь українського народу, вже від природи наділена гарними прикметами, так мало дбає про своє молоде покоління. Пишіть частіше!

Школярки з Видинової: Чому так довго не даєте знати про себе? Як пішли Вам іспити? Кілько з Вас виїхало по вакаціях на науку до Коломиї? Все те повинні Ви точно доносити „Світикови“, бо він интересується кожним своїм приятелем. На театральну діточу виставу для села, найкрасше надаються: „Печери“ — Василя Софронича, „Хлопці й жаби“ — Льва Лотоцького, „Лісова казка“ — В. Вавричевича і „Гостина св. Миколая“ — Я. Вільшенка. Старайтеся конечно дати сі вистави для дітей у Видинові.

Йосиф Бурда в Залізцях: Листик від тебе справив „Світикови“ дуже приємну несподіванку. Ти дуже добре робиш, що стараєшся прочитати кожду нову книжечку, яка тільки появиться. Не багато є у нас таких дітей, що моглибися похвалити сею гарною прикметою. Не уставай отже й надалі у праці над своїм формуванням, бо ся праця учинить Тебе позитивним членом в українській суспільности!

Мирослав Попович у Дрогобичі: Як перевів Ти вакації і де бував? Чи дуже стужився за Лімницею? Шкода велика, що „Пластовий Здвиг“ не відбувся — бо „Світик“ надіявся побачити на ньому багато своїх друзів і прихильників.

Стефан Лукань у Станиславові: Твій ескіз „Перед московським наїздом“ дуже гарно написаний, однак не надається він для „Світика“ — бо се річ для молодого покоління не цікава. Читаючи сей ескіз приходять „Світикови“ на гадку сумні рефлексії. „За цесаря й за державу“ ми проливали кров і з послідного стягалися на „Kriegsanleihe“ — а коли прийшлося віддати життя за Україну, щоби уратувати її від ворожої повени тай московських бандитів, тоді не було нас усіх...

Вильосовану премію вислано на Твою адресу до Станиславова поручено. Отже не могла вона пропасти!

Богдан Заячківський в Коломиї: Твій довгий листик дуже подобався „Світикови“. Радіє він з того, що Ти так любиш школу, так гарно оповідаєш про своїх учителів, а головню про Твого улюбленого учителя географії та історії, що уложив собі таку гарну програму для науки й забави. Питаєш про нові книжки? Вийде їх тепер багато! Чи прочитав Ти вже книжечку: „За склянню стіною“. Слин — то зроби се як найскорше, тай скажи всім своїм товаришам в гімназії, щоби собі її прочитали. Небавом появиться велика повість для молоді п. з. „Пропавший світ“, яку написав славний англійський письменник Конан Дойль. Є се прегарна науково-фантастична повість з області палеонтології, якої акція розгрівається у правічних і непросліджених доси нетрах Бразилії. В бібліотеці кожного гімназиста — повинна бути ся повість. Чи посилати Тобі газетку до Коломиї, чи нехай іде далі до Яблонова?

Ученики й учениці народної школи в Жукотині: Опис вашої школи припав „Світикови“ до подоби. А чому так мало дівчаток ходило до IV класу? Тепер повинні Ваші родичі мати вже інший світогляд, чим мали його Ваші діди й прадіди, які казали: „нащо дівці школи й науки“. А се зовсім хибний погляд. Дівчині, а зглядно жінці-Українці, потрібна у теперішній хвилі, може навіть більша наука, чим хлопцєви, а зглядно мушчині. Тому, що у нас доси на селі не було образованого жіноцтва, тому наші села тепер такі бідні й темні. Образована жінка-селянка виховує свої діти на справжніх Українців; не пожаліє вона свого сина післати у святий бій за крашу Будучність, дасть своїй доні таку науку, що вона ніколи не вийде за чужинця-колоніста і не стане матерю яничар. Тому нехай ні один селянин Українець не відмовляє своїй донечці формування й науки, бо в руках українського жіноцтва лежить тайна нашого Відродження.

Виказ жертв.

На „Рідну Школу“: Учениці II року Учит. Семинара в Самборі 2.000.

Разом зібрано: 2.000 Мк.

Для голодуючих дітей з України: Івась й Мирон Бойки 1.000, М. й Ю. Будні 3.000 (дохід з діточого фестину в Тернополі), Учениці II року Учит. Семинара в Самборі 1.000.

Разом зібрано: 5.000 Мк.

На пресовий фонд „Світика“: Безіменний філіантроп 5.000 (девятый раз), Генуш Думін 1.000 (з нагоди свого Миропомазання), З. Федьків 100, Р. Ковальський 500, Сл. Круляк 300.

З Америки: Всеч. о. А. Пристай з Карнеджі 5 долярів; Всеч. о. М. Кузьмак з Філядельфії 20 долярів. (Збірка, на яку зложили: Всеч. о. М. Кіпаш 5 дол., Всеч. о. М. Кузьмак 5 дол. 25 ц., Всеч. о. Василь Гігейчук (парох з Отави в Квнаді) 5 дол., Вп. Василь Коцюбинський, Еміль Кульчицький, Дмитро Штогрин і Антін Цурковський по: 1 дол.; Микола Боднар, Михайло Пастух і Петро Сокальчук — по: 25 центів).

Разом зібрано: 6.900 Мк. та 25 долярів.

Ціна сього примірника виносить 300 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАНІЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяця, кожного 1-го і 15-го.

Українець я із роду!

Як питають, хто я з роду:
— Українець! — скажу всюди,
Син козацького народу,
Що був славний і все буде!

А мій край — се Україна,
Знак мій, Тризуб в синім полі —
Рай мій — Воля — не руїна,
Не підданство чорній долі!

Зраду всяку оминати
Я до смерти всюди буду,
Україну шанувати
Де не був би, не забуду!

А запродавця, неробу
Буду гнати геть із хати,
Голос прадідів із гробу
Нам велить так поступати!

Кров віддати треба буде
За народ, за Україну,
Без вагання піду всюди,
З гордим усміхом і згину.

Бо я гордий син народу,
Вдячний ученик Шевченка,
Із Івана Франка роду,
Кість Мазепи, Гордієнка!...

Микола Угрин-Безгрішний.

Ціна: 300 Марок.

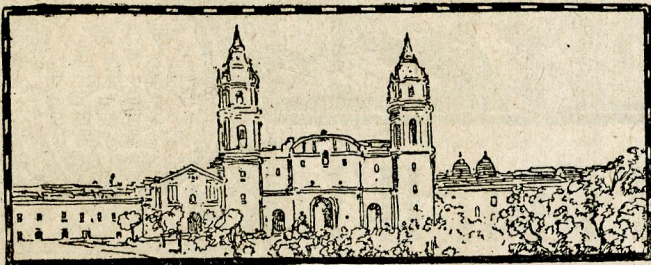
Лист із Перу.

Коли їдемо кораблем із Панами, долі західного берега південної Америки, дістанемося в кількох днях до міста Каляо, найважливішої морської пристані в державі Перу. Під будівельним оглядом стоїть сей город далеко вище від інших міст, що лежать на згаданім просторі.

Та Каляо то лиш немов брама до дуже замітного й интересного міста Ліми, найстаршого на головнім континенті південної Америки, що найбільше вславилося в історії сього краю.

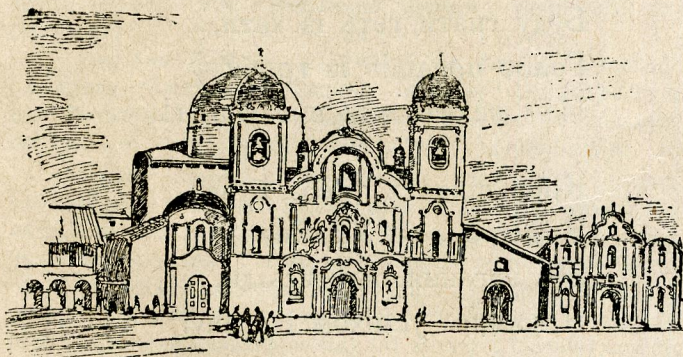
Дорога з Каляо до Ліми тягнеться веселою, урожайною околицею, попереділюваною на поля грубими, земними валами, яких краска ярко відрізняється від живої зелені листя. Тим гостинцем іде трамвай і возить гурмами околичних мешканців.

Собор у Лімі на „Пляца де Армас“.

Дощу тут дуже мало або й цілком нема, а сонце світить цілими днями ясно в тім щасливім краю, тому то й звичай людей там м'яккі й погідні, а на їх лицах малюється веселість як відбиток ясности дня.

Місто Ліма типово еспанське, а тривкість до мів і будівель просто глузує з перемін і занепаду. Повно там церков і монастирів для черців і черниць, шпиталів і шкіл, а на вулицях подибуємо багато осіб духовних і чернечих. Пляца де Армас,

Правительствена палата в Лімі.

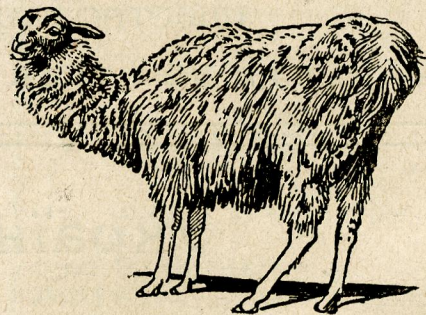
найважливіша площа в Лімі, містить багато памяток із початкової доби сього города. Довгий, солідний будинок займає цілу одну сторону сеї площі. Се правительствена Палата, будинок найзамітніший в цілім Новім Світі. Там жили й панували еспанські віце-королі, а й Пізаро був замордований в її прославлених мурах.

Найбільше захоплюємося історією здобуття Перу сим славним еспанським ватажком, коли її читаємо в місті, яке він заснував і назвав Городом

Королів. Коли увійдемо у величавий Собор, що так само стоїть при тій площі і поглянемо на справжні тлінні останки сього завойовника, — неначе живими стануть перед нами події найбільше дивовижні між чудовими пригодами, записаними на сторінках історичних книг Америки. Ось перед вами лежить Пізаро, лушпина сухої шкіри і костий, ся лушпина, що колись замикала в собі могучого духа, який був завойовником найбільше цивілізованого народу Нового Світа — Інкасів, або Інків.

Племя Інків, що замешкувало Перу та більшу частину Болівії й Еквадору, було справді знатне. Пізнати устрій державний і спосіб управи рілі сього народу, що зі всіх боків оточений дикими племенами, які стояли на дуже низькім рівні цивілізації, було би дуже цікаво.

Своїми інституціями випереджували вони всіх сусідів, а їх звичаї могли би служити за примір і новожитним народам. Називали себе дітьми Сонця і вірили, що походять від Бога. Кожний горожанин мусів причинитися до удержання старих і немічних, вдів і сиріт та активного війська. Інка, себто їх цар, уважаний був за божу істоту, а власть його була безперечна і найвисша.

Ляма.

Сей народ управляв уміло рілю і займався ховом худоби, а горби й гори вихиснував аж до лінії снігу. Інки будували мости й водопроводи, а каналами спроваджували воду до низше положених місць, де не було дощу. Зі всіх племен Нового Світа, одні Інки поступили так високо в цивілізації, що присвоїли дикі звір'ята до домашнього ужитку. Ляма й альпаки не тільки доставляли їм вовну на одіж, але також служили їм як в'ючні звір'ята. Ще й нині побачите повно сих звірят на базарах і вулицях, а в деяких околицях, особливо на високорівнях, уживають їх виключно, дарма, що Еспанці, коли здобули сей край, спровадили сюди коний, ослів і мулів.

Релігія Інків опиралася на мудрих приписав морального поведіння. Хоч були приклонниками сонця, все таки уважали Найвисше Єство жерелом і початком всесвіта. В місті Куско, віддаленім кілька миль на південь від Ліми, ще й досі стоїть руїна славного храму Сонця, що в своїм часі навіть на стінах і стелі був заповнений золотими прикрасами, а Еспанці узнали його за важний пункт добиці.

Царство Інків розтягалось від місцевости Кітто в Еквадорі аж по ріку Моль у Чілі,

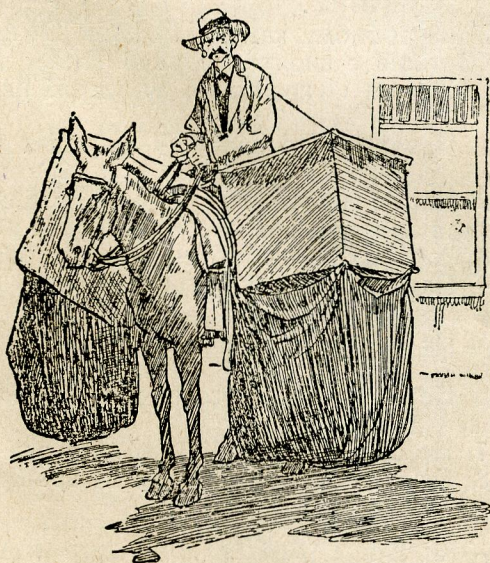
а слава їх незмірного багатства приманила сюди Еспанців з Панами, які тут надіялися найти Ельдо-радо своїх снів. Пізаро, що з двома товаришами оселився 1524 року в Панамі, почув про багатства краю Інків і постановив відшукати його.

Альпака.

З нецілою сотнею людей виїхав він невеличким судном і зазнавши багато пригод і недостатків, причалив до Перувіанського берега в малій місцевості. Там зібрав відомости про той чудовий край, які лиш міг і поспішив до Еспанії прохати короля, щоб дав потрібне військо й оружє до здобуття сеї землі.

До Перу вернув він сим разом ліпше засоблений, хоч відносно з досить малим воєнним почотом і покористувався з місцевих межиусобиць, які в тім часі роздирали сей край.

Пекар розвозить печиво.

Стріча Пізара з останнім царем Інків була справді найважливішою історичною подією. Інка, не підозріваючи зовсім Пізарових хитро обдуманих замислів, прибув на місце стрічі в троновій лектиці, прикрашеній різнобарвними перами і густо обвішаній золотими і срібними прикрасами. Такої пишноти не міг розвинути Пізаро і прийшов на зустріч великого Перуанського царя з малою ва-

тагою жовнірів і одним духовником. З наближенням царської процесії завівзав духовник Пізара Інку, держачи в одній руці хрест, а в другій молитвенник, щоби прийняв віру Христову і визнав Кастилійського короля своїм правним зверхником, бо йому папа передав усі простори Нового Світа.

Молочарка везе молоко.

Мало розуміючи лихо перекладені жадання Еспанців, з обуренням відкинув Інка ті безлічні домагання, — і се дало притоку до найважливішого подвигу, на який здобувся навіть такий Пізаро. Жовніри його одержали приказ стріляти і тут вперше познайомилися Перувіянці зі смертоносними наслідками стрільного оружя.

Підчас того неспровокованого нападу впало поперх 4.000 люда, а короля Інку брутально стягнув сам Пізаро з трону і вкинув до вязниці. В короткім часі захопив Пізаро повну власть у цілїм новім краю і заснував Город Королів, загально знаний як Ліма, що є перекрученням слова Ріма, назви ріки, над якою лежить се місто.

Дух поваги панує над городом Пізара і нема в нім ні одної риси справжнього модерного міста. Цілими століттями служить воно за домівку науки для великого полудневого континенту. Його книгозбори й музеї заключають старинні книги і важні пам'ятки старої цивілізації. В однім з музеїв знаходиться богата збірка мумій. Декотрі мумії старих Інків, законсервовані у вовні звірят, подібних до лями й альпаки, званих вікуна, виглядають далеко старші від єгипетських, лише лежать у сидячій позиції і задля того виглядають коротші. Одежа, в якій вони позавивані, украшена дивними знаками, гейби гієрогліфами, дуже помітними для наукових дослідів.

Перувіанський тибулець.

На вулицях Ліми все ще не загинули стародавні звичаї. Жінки молочарки їздять на конях, оточені молочною посудодю. Вози тягнені мулами і ослами, а наладовані товарами, перебігають по-

при новожитні електричні трамваї. Типи лиць не подібні до типів інших країв Нового Світа, бо

Овочарня на улиці Ліми.

багато людей заховали риси старих Інків, їх кров і декотрі особливості їх стародавнього характеру.

Найбільша часть домів побудована дуже солідно з цегли і замикає мале подвіря, заповнене квітками й рослинами. Ті городчики розповсюднені по цілій еспанській Америці і творять веселі місця, хочби найменшого дому. Інша особливість то балькони, декотрі дуже гарні, що вистають (звисають) понад хідник.

Околиця навкруги міста дуже хороша, бо хоч там дуже мало або й цілком нема дощу, то мудрий систем водних каналів наводнює поля і держить землю й рослини у свіжості й зелені.

В далечині видно високі гори Анди, яких вершки покриті снігом, остро відрисовуються на яснім, синім небі. В горах тих ростуть густі ліси гумового дерева, яке любить тропікальні околиці, що переважають у тих сторонах. Земля краю дуже добре управлена, а численні копальні доставляють велику кількість золота і срібла.

В околицях тих росте дуже замітна і гідна пізнання рослина, бо посідає прикмети, що стали пожитком для мільйонів людей. Називається вона Кока (не какао) і росте лише в теплих долинах Перу й Болівії, виглядаючи як корчик до шість стіп високий. Туземці жують її листки і так відживляються та набирають свіжих сил. А мусить вона бути й поживна, бо туземці можуть працювати довший час, не беручи до себе іншої поживи. Мільйони людей полудневої Америки привикли до сеї поживи і були проби пересадити рослину до Європи та ужити її до піддержування сил жовнів підчас війни.

З англійського перевела Софія Кулмківна.

Рябко і Брисько.

(Байка.)

Рябко у бідного господаря служив,
Та мав у нього долю нещасливу;
За вірну службу мав лиху поживу,
Що ледви на ногах із голоду ходив.
За те Брисько, що був на службі в пана,
Що дня від рана
До вечера, смачнії страви заїдав
І лиха у життю ні раз не зазнав.
„Гей, Рябку, так сказав Брисько до нього раз,
Покинь господаря свого,
А приставай до нас!
Тут у дворі зазнаєш щастя много,
Забудеш про біду свою,
Тут відпасеш ся, набереш оглади,
Послухай моєї ради...
Ось глянь, в яких достатках я живу!“
На се Рябко сказав:
„Спасибіг за пораду, друже,
Но користати з неї я не дуже
Спішусь. Хоч я би загивав
Із голоду, то не покину
Господаря свого і хатину
Його до смерти сторожитиму
І вірним буду все йому.
Тут уродив ся я
І тут на обійстю родинім смерть моя;
Хоч в тебе жити вигідніше,
А тут мені і в гору наймиліше.

II. III.

Пам'ятайте собі!

(З книжки: S. Smiles: Основи добробуту.)

На надгробному камені Johna Donougka в Нью-Орлеані є вириті слідуєчі слова, що можуть придатися і українській молодіжці на дорозі життя:

1. Пам'ятай, що праця — се услів'я твого життя.
2. Час се золото. Не змарнуй ні хвилини; нехай кожда хвилина принесе тобі хосен і пожиток.
3. Роби так усім, як хочеш, щоби тобі робили.
4. Пам'ятай, що боротьба за волю рідного народу є свята.
5. Не відкладай на завтра, що днесь можеш зробити.
6. Не заставляй другого робити те, що ти сам годен доконати.
7. Не бажай для себе, що не твоє.
8. Ніяку річ не уважай такою марною, щоби на неї не звернути уваги.
9. Не нищ, але будуй.
10. Не попадай в розпуку за тим, що минуло, але працюй для будуччини.
11. Найбільший порядок зроби своїм правилом.
12. Все думай над тим, як би найбільше добра в життю зробити.
13. Не вірися нічого, що може тобі упримити життя. але жий повздержливо і чесно.
14. Вкінці — працюй аж до останньої хвилини твого життя!

Подав Богданко.

Джордж Стівенсен.

Життя Джорджа (Юрка) Стівенсена тісно вяжеться з вуглям уже в дитячих літах. Де є вуголь: там семя має роботу і заробок. Там мешкає вона, вісім душ в одній самотній кімнаті. Кімната ся разом мусить бути мешкальною кімнатою, кухнею, спальнею й діточою кімнатою. Спочатку в Уїлем біля Нюкастль. Тут прийшов на світ Джордж Стівенсен 9 го червня 1781-го року. Його батько, працюючий чоловік, був палячем при машинових помпах угляного заводу. Малий Юрчик заздалегідь мусів братися до праці. В Дювлі ходив коло коров. За се денно діставав 25 сотиків. Мусів також носити батькови полуденок. Гаряче бажав хлопчина заробляти в копальні, заробляти більше як батько. Поволи вибивається працює все вище. Починає від чищення вугля. Пізніше провадить коня, що працює при машині. В Дювлі він уже помісничий паляч при батьку. На тринадцятому році вже самостійний паляч. Дванадцять годин денно мусить стояти біля кітла. На сімнадцятому році, яко машиніст, перевищає вже батька. Три роки опісля він уже гальмовим.

Якеж було його ображення? Хлопцем не ходив Юрко до школи зовсім. Хоча як щадили батьки, не було гроша на шкільну оплату. В літах, коли інші хлопці виходили вже в світ, Стівенсен почав щойно вчитися азбуки. За дня мав до сього мало свобідного часу. Три дні в тижні, після тяжкої денної праці, ходив до вечірньої школи убогого учителя. На девятнадцятому році знав уже підписатися. На витревалості основувалася його сила. Кожду свобідну хвилиночку за дня вихиснував жадібно. Розв'язував рахункові задачі, що їх йому учитель написав на табличці. Найліпше йшло воно йому тоді, як був гальмовим. Підчас нічної служби відправляв лише робітників на долину і на гору. Тоді то мав неодну вільну хвилину для праці на своїй табличці. Та не лише рахунків учився тоді. Мусів також думати про побічний заробок. При лампі направляє робітникам чоботи. Ба, навіть учиться робити нову обув.

В 1802-ому році заощадив собі стільки, що міг оженитися і 26-го падолиста звінчався з любовою Фанні Гендерсен. На кріпкому коні орендаря відбули весільну подорож. Впереді у подвійному сидлі сидить щасливий Джордж, за ним його молода подруга, обняла його раменами. Життя щасливо в убогій хатчині. Крім шевства, займається Стівенсен направою годинників. Небаром він найліпший „доктор від годинників“ на цілу околицю! Сього всего не навчив його ніхто; все завдячував своїй власній розумній голові.

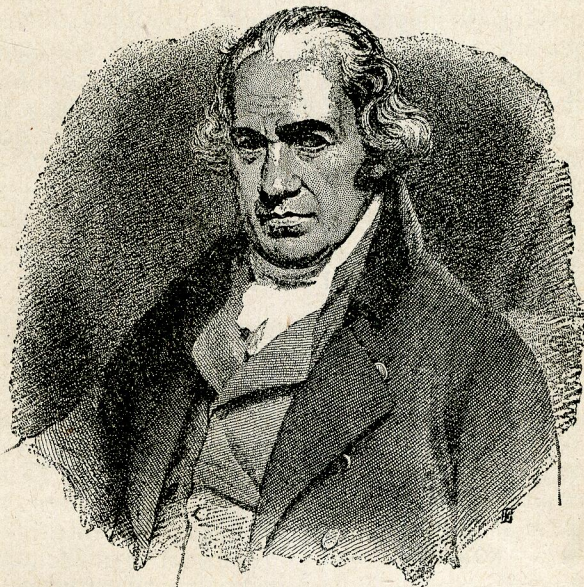
З чого має бути гачок — се вже завчасу на-

гинається. Ще дитиною в Дювлі залюбки виліплював машини з глини. Французський письменник Еміль Золя в одній своїй повісті оповідає про машиніста, що любить свою машину так щиро, наче живу людину. Так Стівенсен уже хлопцем любив парову машину. Яко машиніст обслуговує він її щиро, у вільних хвилинах розкладає її, запізнається найточніше з кожною її складовою частиною. Все більше бажає будувати машини. В зимові вечери сидить біля своєї молоді подруги і виліплює машини. Виліплює навіть такі, яких ще ніколи не бачив, про які чув лише з оповідань. А коли довідався, що є такі книжки і часописи, в яких машини представлені якнай докладніше, полями мандрував до вечірньої школи, щоби вчитися читати. Завдяки його технічному знанню, покликали Стівенсена з Кілінгверт (де саме померла його жінка) до Шотляндії, до машини системи Бавлтен-Уота. З клуночком на плечах іде Стівенсен туди. Коли по роках вернув у рідні сторони, в кишені у нього було заощаджених двіста талярів. Придалися. Підчас нещасливого припадку, горяча пара попарила лице батька Стівенсена і він на віки втратив зір. Джордж поплатив його довги (сто талярів) і забрав батька й неньку до себе, до Кілінгверт. Тут вони жили вгидно. Щоби могли свого сина посилати до школи, мусів Джордж ще більше прикласти рук до бічних заробітків.

З 1810-им роком йому йде вже ліпше. В копальні в Кілінгверт усталено машину для випомпування води. Але ма-

шина не функціонувала цілий рік. Стівенсен заявив, що до тижня направить машину. Старший наглядач згодився. До чотирох днів машина була направлена. За півтора дня копальню випомпували чисто, а Стівенсен виавансував на машиніста. Небаром був уже справдішим копальняним інжиніром. До розпорядимости дали йому верхового коня.

Все більше тужило серце Стівенсена до сього, що мало бути завданням його життя: до винаходу льюкомативи (парової машини). Вже не один учений ломив собі над тим голову, але безуспішно. До сього заохочує Стівенсена лорд Ревенсверт і помагає йому грошми. Стівенсен забирається до діла. Не мав до помічі вправних механіків. Все таки зимою 1813—1814 року, при помічі коваля, будує першу парову машину. І робота вдалася. Дня 25 червня 1814 року випробовує її. Скорість її рівнялася скорості коня. Пізніше подвоює її силу і 1815-го року одержав Стівенсен патент на свою парову машину. Взявся будувати іншу, ліпшу.

Джордж Стівенсен.

Тимчасом іще винаходить копальняну лампу. В копальнях угля його округа приключалися часто вибухи. Коли робітники заходили з отвертими лампами або світлом до газових закопів, газ запалювався і робітники гинули страшною смертю. Коли 1814-го року одна копальня знову станула в огні, Стівенсен, з небезпекою для власного життя, втрутався копальняних робітників. Ся нещаслива пригода не давала йому спокою. В половині жовтня 1815-го року казав бляхареві в Ньюкастль зробити копальняну лампу, яку сам придумав. Дня 26-го жовтня, коли нічю вернув до дому, лампа була готова. Треба було її зараз випробувати. По одинацятій годині пішов Стівенсен до копальні. Наближався до сього небезпечного відділу, в котрім смертоносні гази так густо нагромадилися, що чути було їх свист. Всі перестерігали Стівенса. Та він пішов таки на долину. Хвиля рішала про життя або смерть його і тисячів робітників. Коли була би лише яка найменша хиба в його винаході — то він пропав. Відважно ступав Стівенсен вперед. Наставляв лампу у газову струю, ба встромлював навіть глибоко в щілини камінного вугля. Полумінь збільшалася, забликала й гасла. Врадуваний Стівенсен оповідав неспокійно вибілюючим товаришам про свій успіх. Тепер і вони відважилися зійти на діл до копальні. І тепер лампа зайнялася полумінню і знова погасла. Сер Гомфрі Дейві старався зараз заперечити винахід Стівенса. В краю почалися пристрасні боротьби між двома великими партіями. Але вкінці прихильники Стівенса на банкеті передали добродієви шахтарів 7.000 таларів, яко почесний дар.

Англіїці з роду консерватисти. Хоча парова машина Стівенса в Кілінгверт день в день приносила величезні користи, то інші власники копалень не хотіли й чути про сю новість. Здавалося, винахід зовсім незаметно призабудеться. Стівенсен уже носився з думкою виїхати до Америки, щоби там будувати кораблі. Аж ось 1819-го року власники копалень у Гутен поручили Стівенсенови будову залізничного шляху. Отворено сю залізницю: 18-го падолиста 1822 року. Стівенсен побудував п'ять паровозів, а кожний з них тягнув по 7 возів.

Та добре заслужену перемогу принесло Стівенсенови побудовання залізниці з Манчестера до Ліверпуля. Вовчий рух між сими двома місцевостями зростає усе більше й більше. Тому фабриканти почали поважно призадумуватися, чи не завести би й собі ліпші транспортні засоби. В половині 1821-го року зацікавився Стівенсен із впливовим, дуже багатим власником копалень Уїлємом Джеймсом. Коли Джеймс у Кілінгверт їхав із Стівенсеном паровою машиною, тоді постановив собі зробити все, щоби довести до побудовання залізниці між Манчестером і Ліверпулем. Однак будова сеї залізниці була не на руку власникам каналу. Тому вони, як могли найзловідніше, хоч і найглупіше, підбурювали проти Стівенса і його справи. Ба навіть і прихильники погрожува-ли Стівенсенови домом божевільних за се, що відважився говорити, що його залізниця буде два рази скорше їхати від почти. В палаті громад почалася завзята боротьба за і проти нової залізниці. Стівенса запрошено як свідка. Коли боронив свою справу, висміяли його страшно. Мучили найглупішими питаннями.

Після завзятої боротьби добився вкінці Сті-

венсен дозволу. Його іменовано надінжиніром і управителем цілої будови. Несподівані місцеві труднощі спинювали дуже будову. Сам нагляд і переписка вимагали від Стівенса багато умової і фізичної праці. Нераз, після тяжкої цілоденної праці, не міг заснути наслідком перемучення. Щоби скорше покінчити будову працювали навіть ночами при світлі смолоскипів. Тут, як управитель стільки робітників, виявив Стівенсен визначний організаційний талант.

15-го вересня 1830 року відбулося торжественне отворення залізниці. Поліція і військо мусіли на силу здержувати наїзд. Такий величезний був натовп цікавих. Сей день був для Англії великим народнім святом. Парову машину провадив сам Стівенсен. Майже з забобонним подивом глядів наїзд, що промчався біля нього. Для історії торгівлі і комунікації сей день мав безмірне значіння. Вперше переконалися, як конче потрібна залізниця, а головне при таких довгих шляхах. Залізницю сю збудували для товарового руху. Але й особовий рух на сьому шляху оживився так дуже, що за п'ять літ, опісля отворення, перевезла ся залізниця 500 тисяч подорожних. Земля по обох боках залізничного шляху піднеслася скоро ва вартости.

Перший особовий залізничний віз побудовано також після вказівок Стівенса. Дивний був се віз. Подобає на старий поштовий віз. Стівенсон назвав його „Експеримент“. І так довго називалися особові вози. А залізничне товариство умістило на возах свій герб з написом: „Periculum privatum utilita publica“ (Небезпечне для поодиноких, однак корисне для загалу).

Сі особові вози їхали вперше: дня 25-го вересня 1825 року. За ціле своє життя не був ще Стівенсен такий зворушений, як того дня, при отворенню залізниці Стектон - Дерлінгтен. Зібралися непроглядні товпи народу. Між ними було багато таких, що сумнівалися в успіх Стівенса. Було також багато його противників. Всі так і прочували, що сей день мусить принести якесь нещастя. Навіть Стівенсен, що прибув із своїм сином Робертом, був неспокійний, наче у горячці. Зовсім проти свого звичаю, пішов зі сином до недалекої гостинниці. Казав подати вино. „Сьогоднішній день рішає“, — говорив Стівенсен. — „Коли сьогодні приключиться найменша невдача, — то вже опісля ніхто більше не схоче й чути про парову машину. Колиж сьогодні пощаститься мені дійсно перевести свій план, то вірю, що можиму предсказати новому винаходови славу будуччину. Пригадай собі, мій сину, сі мої слова, коли мене вже більше не буде в живих! Тоді паровий кінь буде мчатися полями і кожен споглядатиме спочутливо у сі старі часи, коли ще люди мусіли послуговуватися поштовими кіннями. Коби то і я міг дожити сих днів!“

Наближалася година відкриття. Батько і син були вже на торжественній площі. Дирекція залізниці і запрошені гості ждали неспокійно. В одному возі зайняли місце подорожні, в углевому возі музикант; кілька возів із мукою й углем замикало поїзд. Роздався сигнал. Ще заки здивовані глядачі могли опам'ятатися — поїзд зник. Коли після трьох годин він знову приїхав добре наладований, радощам не було кінця. Навіть найзавзятійші вороги з подиву стискали руку Стівенсенови. Особовий рух так сильно зріс, що деякі

вози мусіли знову тягнути коні, бо три паровози не були в силі рушити їх з місця.

Помалу Англія вкривалася сіттю залізничних шляхів. Другий більший залізничний шлях Лондон-Бермінгем (отворений 1-го вересня 1838 року) мав з особового руху 12 мільйонів шілінгів на рік. Найбільше любив Стівенсен залізницю Лондон-Едінбург. Ся залізниця, на його думку, мусіла причинитися до отворення нових углевих ринків.

З поміж королів, перший оцінив належно безсмертне значіння залізниці Леопольд бельгійський. Він учився будови залізниць в Англії. Небаром після сього, як засів на престолі, запросив Стівенсена будувати в Бельгії залізницю. В 1835-ому році виїхав Стівенсен до Бельгії. Обговорив з королем і його міністрами пляни. Король відзначив його ордером Леопольда. Ще того самого року отворено залізницю Брісель-Мехельн, а 1844 го року покінчену будову бельгійської залізниці.

Признання й почеси бельгійського народа були винагородою для Стівенсена за неодну давнішу прикрість. Також Еспанія і Франція шукали й найшли у Стівенсена поміч при будові своїх великих залізниць.

Мащини, які побідно носили Стівенсенову думку по всій Європі, будував він від 1824 го року зі своїм приятелем Едвардом Пісом у власній фабриці в Нюкастль. Цілих п'ять літ працювала фабрика лише при недоборах. Від 1827-го року обняв управу фабрики син винахідника Роберт Стівенсен. Він, при великих грошових видатках виобразувався, на єдинбурському університеті й інших

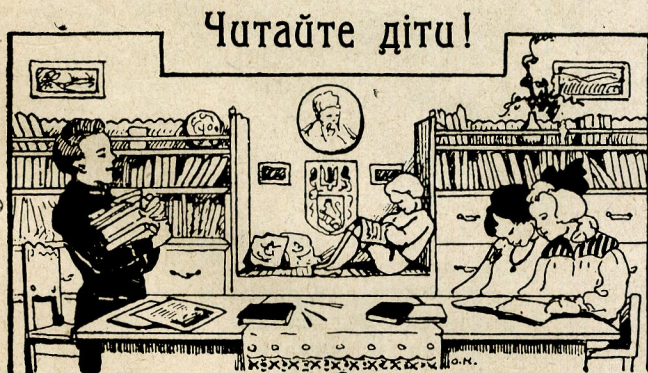
визначних школах, на знаменитого інженера. Батько оставив йому залізницю на півдні Англії, а собі задержав управу південних залізниць. Крім фабрики машин, мав Стівенсен великі копальні вугля біля Елтен-Грендж в Лестершір. Вони приносили йому великі доходи.

Дуже багато й з успіхом працював іще Стівенсен у роках 1834—37. Безнастанні великі подорожі і широка переписка — вимагали сильної людини. Нераз диктував Стівенсен безперервно дванацять годин листи і звідомлення, аж його писар опадав на кріслі. У возі нічу спав мало, — хоч як хотілося — а вже вранці з свіжими силами забирався наново до праці.

Від 1840-го року Стівенсен усунувся від інтересів. В спокійному домі у Тептен, пів години від Честерфілді, серед зелених левад і дерев прожив іще спокійно кілька літ.

Джордж Стівенсен прославився не лише тим, що сполучив людей земської кулі. Він є також одним із перших поборників робітничого забезпечення. Для своїх робітників заснував маленьке село, де кождий мав свій власний домок із огородом. Побудував церкву і школу, постарався о дешеві і здорові харчі. Нераз запрошував своїх співробітників на невибагливий обід; до самої смерти був справжнім батьком й учителем для своїх робітників.

Помер 12-го серпня 1848 року. Похоронено сього великого добродія людства в церкві св. Трійці в Честерфілді.
М. Біркенбіль.

• На днях появилася на книгарських полицях нова та дуже інтересна книжка п. з.

„Пропавший Світ“.

Є се фантастична повість, основана на наукових теціях з області палеонтології, яку написав відомий англійський писатель: Артур Конан Дойль. На 243 сторінках представляє автор неімовірні пригоди та геройські подвиги наукової експедиції, яка під проводом професора зоології — Чаленджера і лорда Рокстона, вибралася у правічні, непроходимі глуші бразилійських пущ над горішньою Амазонкою — шукати слідів передпотопових звірів, що десь там ще заховалися у первісному виді. Книжку прикрашує 40 сторінкових образків і рисунків. Сю повість читається з великим заінтересованням і напруженою увагою.

Видавництво „Світа Дитини“ вислало сю книжку всім своїм передплатникам за посліплатою і надіється, що всі читачі раді були з сеї книжки, яка дозволила їм пережити кілька годин у фантастичному світі пригод та небезпек.

Ціна сеї книжки зброш. стоїть 2400 Мк., а в переплеті у півполотно 3400 Мк. На пересилку долучити 100 Мк.

Для Чехо-Словаччини: примірник зброш. коштує 15 Кч., а опр. 20 Кч. уже з пересилкою.

Щоби уможливити всім нашим передплатникам і читачам із Прикарпатської Руси набуття сеї вельми інтересної книжки, залучаємо до всіх почтові чеки на пересилку квоти 15 чи 20 Кч. на сю книжку, яку кождому зараз по одержанню грошей вишлемо оплатно на місце призначення.

Для Америки й Канади ціна книжки в оправі, разом з пересилкою на місце — виносить 1 долар.

Гуртові замовлення на сю книжку присилати на адресу нашого Видавництва.

„Пропавший Світ“ — становить займаючу лектуру на довгі, осінні вечери. Усі Заряди Шкіл та Читальні „Просвіти“ повинні негайно справити сю книжку для своїх бібліотек!

Крім сего вийшли ще накладом „Світа Дитини“ слідуєчі книжечки:

1. „Алі-Баба і 40 розбійників“.

(Є се прегарно звіршована казка із збірки: „Казки 1001 ночі“, яка відучить неодного від поганої прикмети, а саме від: захланности й зависти. Сумна доля, яка стрінула захланного Мехмета в зачарованому Сезамі, буде осторогою й наукою не для одного на ціле життя).

2. „Гостина св. Миколая“.

(Се знова сценічна картина на 1 дію, призначена для діточих театрів на виставу в навечеріє свята св. Миколая — великого приятеля усіх дітей).

3. „Сирота“.

(Се також сценічна картина в одній дії, що надається на шкільні вистави або „Діточі Вечери“).

4. „За склянню стіною“.

(Із сеї книжечки довідається про життя Ваших ровесників — Жидів. Пізнаєте тут, як великою та благородною являється ідея Пласту, для виховання нового й свідомого покоління).

Читайте сі книжечки!

Олесь, Бабій.

Пригоди Богданчика-Пустунчика.

(З образками Я. Манастирського).

Часть II.

Так то ріс Богдан шасливо,
Всім на клопіт та на диво,
Вже й ходити вмів він;
Лазить вічно по підлозі,
По подвір'ю, по дорозі,
Над ріку йде сам один.

І знов клопоту багато
Має мати з ним і тато,
Бо Богдан пустий аж страх:
Де не сієш, там вродився,
Де не просиш, там явився
І на вулиці й в садах.

Хоч дитина він маленька,
З заду висить ще хустинка
І під носом мокро все,
То такий він загонистий,
Непослушний, наровистий,
Що з ним горе скрізь і все.

Раз він бачив, як на весну,
Лізли хлопці на черешню
По смачненькі ягідки;
Тож собі він так думає:
— Кождий вже черешні має,
Я гризу самі кістки. —

Та чому би я так само,
Як не буде в дома мами,
Не поліз черешні рвать?
А черешні є смачненькі,
Червоненькі, солоденькі,
Що самі аж в рот летять.

Як подумав так і сталось.
Раз, як тільки розсвіталось,
Мати в поле десь пішла,
А Богдан у сад забрався,
На черешню в гору пнявся,
Наче жабка та мала.

А черешня не висока,
Тож Богдан наш у миг ока
Опинився на вершку.
А тут рай і дари божі,
Тут черешні такі гожі,
Хоч зноси їх у мішку!

Сів Богдан наш на гиляку,
Мов на здорову коняку,
Ість черешні аж тріщить;
Хоч вже повна черевина,
Хоч минула і година,
Він й не думає злазить.

А шляхами та із школи,
Школярики йшли поволи,
Дивляться! Богдан аж там;
Тож усі, так як стояли,
Грімко разом закричали:
„Черешень скидай і нам“!

Се подобалось страшенно.
Богданови аж приємно,
Що великі школярі,
Його просять ще малого,
Щоб їм дати, хоч не много,
Черешень у сій порі.

Тож бундючно він піднявся
І до хлопців розсміявся:
— Хлопці, я вам зараз дам!
І почав ось тут ломати,
Галузочки їм скидати
У траву, то сям, то там.

Школярі як се узріли,
То усі нараз зраділи
І підняли крик нараз:
Сей галузку піднімає,
Сей від нього видає,
А Богдан радіє враз.

А хлопчиська як звичайно,
Що не вмють жить спокійно,
Тут й побились вже як стій;
Сей торбиною воює,
Олівцем тамтой штурмує,
Словом — йде горячий бій.

Ну, як „война“ закінчилась,
Метушня заспокоїлась,
То кричали хлопці знов:
— Гей Богдане, ти Богдане,
Чи не страшно тобі стане,
Як упадеш стрімголов? —

А Богдан не думав много:
— Я не боюся нічого! —
На черешні я, як птах —
— Ой! Ану ти так спускайся
І руками не тримайся!
Що? боїшся? Маєш страх? •

— Богданови стидно було.
Знов кількох шкрабів загуло:
— Не тримайся конарів! —
Ну й Богдан сейчас послухав,
Сів і в руки ще похував,
Показав що він умів.

Сів Богдан так на галузі,
Розглядається по лузі,
Усміхається він знов;
Лиш на хлопців задивився
І на бік перехилився,
Тай полетів стрімголов.

Гепнув носом він до грушки,
Поплило не мало юшки
І розбив собі чоло;
А хлопчеська реготались,
Аж за черева хапались:
— А що, добре там було?

— І сміялись з нього діти:
Добре вмієш ти летіти.
Так, неначе „авроплян“;
Будем тямити черешні
І ті штуки смілі, пишні,
Що показував Богдан.

Встав Богдан й тікав до хати,
Щоби менше стиду мати,
Каявся уже тепер;
Що ще мати бити буде
І сміятись будуть люде,
Що він ноги так задер!

Та якось йому удалось,
Що вже в „шкіру“ не дісталось,
Хоч хотіла мати бити!
То татусь став просити
І не дав синочка бити,
Так почавши говорити:

Ми обоє вже забули,
Як колись малими були
І брикали так як він. —
Підросте, то споважніє,
Як життя вже зрозуміє
І журбі віддасть поклін.

Лиш ти синку бійся Бога,
Сеж не жарту, а тревога,
Тиж з висока дуже впав?
— Я не знаю, чи високо,
Гмнуло лиш моє око,
На землі я вже лежав.

Памятай же любий синку,
В кождо днину і годинку,
Як покуси знов прийдуть;
Щоб не лазив, де не вмієш,
Бо знов впасти ти успієш,
А тоді вже бити будуть.

Та Богдан не дуже слухав,
Він уже ногами рухав,
А як тато відійшов —
То Богдан вже перелазом,
Над ріку побіг тим разом,
Де забаву знов найшов.

На ріці неначе прачка,
Там бродила стара качка:
З нею десять каченят;
На ріці їм було мило
І весело і щасливо,
Що ворони не видать.

Сів Богдан наш коло броду,
Задивився в чисту воду
І думає над рівцем:
Гей поспробую хвилину,
Чи до качки я докину
Та чи трафлю камінцем?

А качки нічо не знали,
Не ховались, не тікали,
До дітий у них не страх.
А Богдан підняв лиш камінь —
Ще не вспів сказати — Амінь
І у качатко — таррах!

Каченята закричали
І втікати вже почали,
Та качатонько одно —
Закрутилось, похилилось
І на сонце подивилось,
Тай пішло мертве на дно.

Ну як шезло, то вже шезло!
Та тут бабу щось наднесло,
Як побачила стара:
Що Богдан бє каченята
І полошить небожата,
Закричала мов мара.

Хап! Богдана за чуприну
І підняла сорочину,
Не жаліла тут руки;
І на долю нещасливу,
Взяла ще до рук кропиву
І давай жалить лідки!

Кінець II частини.

Дорогі бажання.

Бабуня довго хорували. Лікар казав, що вмруть; але небавом знов подужали. Немали сили, ходили дуже мало. Майже заєдно сиділи на кріслі під печею.

А на св. Варвари були їх іменини.

Пані Боринська тямилася про се добре. На тиждень перед іменинами сказала до своїх доньок, Орісі і Галюні: „Приготуйтеся, за кілька днів будуть іменини бабуні. Підете їм побажати“.

„А то добре“ — засміялася Оріся. „Бабуня такі добрі, я так їх люблю!“

„Я також“ — сказала Галюня.

„Але — але — шож я їм побажаю?“ „Я нічого не вмію“ — пригадала собі Оріся.

„Та я тебе чогось навчу, а Галюню також“ — запевнила їх мама.

„Бабуня дають нам на іменини гостинці“ — пригадала Оріся.

„Шож ми дамо їм?“

„Якось собі порадимо“ — відповіла мама. „Що вечера вчила дівчатка бажань.“

Орісю:

„Бабуню солоденька
Послухайте хвилину,
Що внучка Вам бажає:
Бозя най добренька
Вам у кожду днину
Здоровле посилає!“

А Галюню:

„Миленька бабуню,
Маленька Галюня
Бажання Вам несе:
Прожийте нам щасні,
Ще довгі дні ясні,
Здорові й веселі усе!“

Раненько в день іменин купила мама гарну китичку цвітів, а в коперту вложила світлину обох дівчаток.

„Оріся дасть бабуні китичку, а ти Галюню сей образок“.

Ще раз їм пригадала, як мають поздоровити бабуню, коли поцілувати в руку і як поводитися; відтак пішла з ними на третю улицю до бабуні.

Бабуня сиділи знова під печею. Коли вздріли дівчатка хотіли встати, але негодні були. Лише скликнули: „Ой йой — які то любі гості!“

„Ідемо вам бажати“ — сказала Оріся і хотіла зачати: але зацокалася, зачала затинатися, а вкінці не могла собі ніяк а ніяк пригадати.

А бабуня її погладили, поцілували і сказали: „Таж я знаю, що ти мені бажаєш того, що найкраще! Ах! Яка се гарна китиця! Деж ти її дістала тепер зимою?!“

Відтак зачала Галюня.

„Маленька бабуню,
Миленька Галюня...“

„Не так — пригадала мама“.

Галюня не дала збитися з пантелику.

...„Несу вам дні ясні, усе!“

— і була вдоволена, що так гладко її пішло.

Бабуня вицілувала внучки.

Відтак бажала також пані Боринська. Бабуня просили сидати. Мама відповіла, що має дома багато праці і мусить вертати.

„То лиши мені тут бодай дівчата, щоби було веселійше“ — казала бабуня.

По відході пані Боринської стали бабуня гостити своїх внучат, давали їм тісточка і варені малини. Все смакувало дітям дуже.

Бабуня радувалися і навіть не завважали на радощах, що Оріся поплямила собі суконку варенням, а Галюня прямо порозливила варення по собі.

Щойно коли служниця звернула на се увагу, скликнули бабуня:

„Ой горенько, що то мама скажуть!“

„Се нічого, то випереться“ — потішала Галюня.

„Не знаю, не знаю! Суконки були зовсім чисті. Яка се шкода! Скажіть мамі, що вам покуплю нові і гарні, аби лише на вас не гнівалася“.

Мама не хотіли згодитися, щоби бабуня наражувалися на такий великий видаток і сказали: „Се булиб дуже дорогі бажання!“

Але бабуня не пристали, лише застереглися, що внучки прийдуть показатися їм в нових суконках.

Переклав з чеського О. Б.

Кіт і мишка.

(Арабська байка.)

Упав дощ і було холодно. Але ніч вийшла чудова, зоряна. По дощі лісові цвіти слалися чарівними пахощами. Та котови Муркови не до зірок і не до квітів було. Був голодний і перемоклий, аж трясся від холоду.

Іде, іде лісом, аж глип, а під розлогим буком діра. Мишача. Коли так, то й миш мусить бути. Заглядає, нюхає. Справді є! Тільки дістати її.

А ба! І миш занюхала kota тай мерщій за тикає ямку. Тоді Мурко почав зболілим голосом м'явкотіти:

— Чому ти, сестричко мишко, така немилосердна. Я недужий, старий, безсилий і ледво рухаюся. Я прийшов тут умирати! Пробі, пусти мене, най спічну. Я бідний подорожний. А сказано: що хто прийме бідного подорожного, сей піде до раю по страшному суді. І тебе жде рай, коли переночуєш мене.

Та миш відповіла:

— Якжеж то, коте? Хочеш увійти в мою хату, таж ти мій ворог і живишся мишачим мясом. Боюся від тебе зради, бож ти звісний з віроломства. А сказано теж: не повіряй прошакови майна, а огневи дерева. Тому й мені не слід повірять себе тобі, бож звісно, що ворожнеча походить із природи й вона тим сильніша, чим слабший ворог.

На се кіт голосом уже вмираючого:

— Все се правда! Тільки що до сеї природної ворожнечі між нами, то вибачай! Хоч я доси був твоїм ворогом, та тепер уже я не сей став. Стою тут і благаю тебе о приязнь. А сказано: має твій ворог стати твоїм приятелем, то будь добрий для нього. А я присягаю тобі, що ніякої кривди не зроблю тобі. Вір мені, присязі моїй і не відкажи моїй просьбі.

Але миш знову:

— Якжеж мені няти віру присязі сього, що між ним а мною глибока ворожнеча. Колиб наша неприязнь не лежала вже в крові, то ще, але се природна ворожнеча. А сказано: „Хто йме віри ворогови своєму, сей подібний до сього, що вкладає руку в пашу ідовитій змії“.

Тоді кіт:

— Чую біль у груди й слабість у душі. Вмираю! Згину перед твоїми дверми й ти відповіш за се, що хоч можеш, не ратуєш мене в нужді.

Тоді миш почула в серці милосерде й так сказала до себе:

— Хто хоче найти в Бога поміч проти ворога, нехай над ним милосердиться.

І вийшла з нори тай затягнула kota до середини. Кіт спочав та став нарікати на знеситення й на недостачу другів. Мишка потішала його й заметушилася, щоб йому чимсь послужити. Та кіт заслонив їй дорогу до виходу. А коли мишка підійшла близько до kota, Мурко зловив її в пазурі й то пускав її, то знов ловив — мучив її різними способами. Миш почала кликати поміч і докоряти котови:

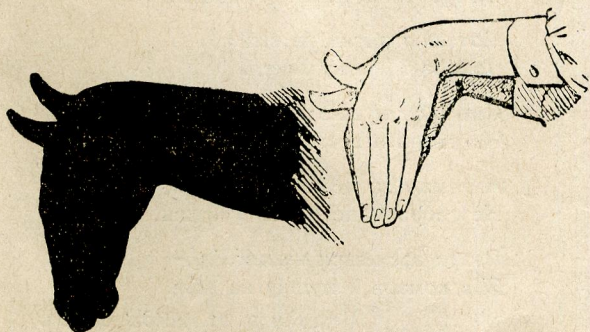
— Деж сей союз, що ти мені жертвував? Де твої присяги? Така твоя нагорода за моє довіря й гостинність. О, як справедливо сказано: „Хто вірить присязі свого ворога, вирікається ратунку, а хто повірив ворогови, варт той, щоб згинув“. Та я вірю, Господь не дасть мене в руки ворогів.

І справді мишка мала щастє! Надійшла собака, думала, що се лисиця там доказує. І саме в хвили, коли Мурко хотів пожерти миш, собака скочила й роздерла kota. А мишка втекла.

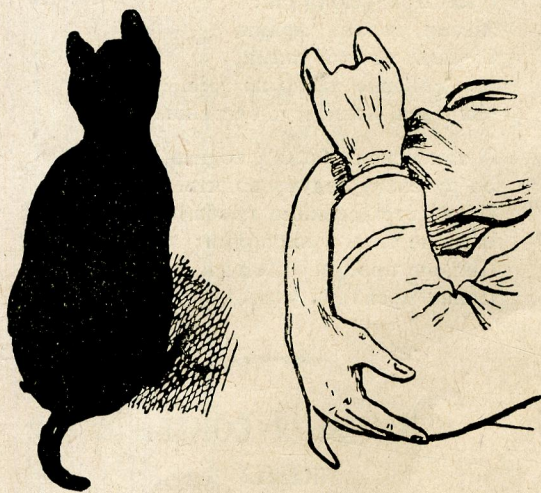
Мишка мала щастє! Але чи всі подібні до сеї мишки мають таке щастє! Ой ні!

Подав: Антін Лотоцький.

Світло й тіні.

Голова коня.

Сильветка кота.

Наші Читачі.

Ольо й Лідуся Саноцькі.

Падолист

І на зівялу зелень трав,
Листочок впав.
Над ним павук снує вже павутиння.
На полі осінь сонливо блукає,
Розводить рученьки з тугою
І жовті коси розплітає.

І жовті коси розплітає
І золотом усюди сіє:
Лісами, горами, ярами,
Садами, тихими гаями,
Хоч сонішко давно не гріє —
Мініться, ясниться, багреніє...

А там у полі Казка ходить,
За рученьку задуму водить.
Понад стрілецькими гробами
Шепоче тихо з лицарями;
Шепоче про дні Слави й Волі
Понад могилами у полі...

Левко Лепкий.

Князь і сокіл.

(Казка.)

На ловах князь пустив за зайцем улюбленого сокола і спішив за ним. Сокіл зловив зайця. Князь

узяв його і утомлений шукав води, щоб напоитися. Під горою найшов воду, що падала лише каплями. Виймив з сідла пугар і наставив під воду. Вода капала поволи, а коли пугар наповнився, князь звернув його до рота, щоб напоитися. Тоді порушився сокіл князеви на руці, затріпотав крильцями і вилляв воду.

Князь знова наставив чарку під воду. Довго тревало, заки наповнилася аж до краю. Та коли піднімав до уст, затріпотав сокіл знова крильми і пролив воду. Коли князь втретє наповнив чарку і ніс її до рота, сокіл її знова вилляв. Князь розгнівався й з усієї сили вдарив соколом об камінь — і вбив на місці.

Прибігли князеві слуги. Один із них побіг на гору до жерела, щоб знайти більше води і легше набрати повну чарку. Та слуга води не приніс.

Вернувся переляканий з порожньою чаркою, говорячи: „Княже! Тої води пити не можна. В жерелі лежить змія і вона своєю їдею затроїла воду! Добре, що сокіл воду пролив! Якби ти був, князю, напився, то вже не був би живий“. Князь сказав: зле я віддячився соколови; він мені життя врятував, а я його забив. *Переповів Богданко.*

Ой підемо хлопці в школу.

(На ногу пісні „Тече річка невеличка“.)

Ой підемо хлопці в школу, підемо, підемо,
2 р. { Як задзвонять по науці, то на степ майнемо.
Гей, гей!...

Степ широкий як те море з травами буйними,
2 р. { Мов чайками попливемо філями війними.
Гей, гей!...

Сядем, пісню заспіваєм птичок голосами
2 р. { І відгомін понесеться далеко степами.
Гей, гей!...

Відпочнемо серед цвітів, на запашнім сіні,
2 р. { Кликнем: Слава любій Неньці, нашій Україні.
Гей, гей!... *М. Я.*

Прядільник.

(V. Sokolova.)

А що ти павучку ділаєш?
На що тонку нитку мотаєш?

Мотаю я нитку на сіті:
Комара і мушку іміти.

Сміялася мушка: бзу-бзу-бзу,
Не скоро я в сітку полізу.

А комар за нею: ишш, ишш, ишш,
Не скоро мене в сіті увидиш.

Павук засміявся на послід —
З'їв комара й мушку на обід.

Переклала М. Підгірянна.

Ребуси, загадки й шаради.

Писаний ребус.

(Уложив *Нусьо Думін.*)

о о о о о и и и и и о о о о о
о о о о о и и и и и о о о о о
о о о о о и и и и и о о о о о
о о о о о и и и и и о о о о о

р р р р р о о о о о
р р р р р о о о о о
А р не р о дом о
р р р р р о о о о о
р р р р р о о о о о

□ □ □

Шаховий коник.

(Уложив *Святослав Харовсюк з Вишніви на Буковині.*)

ми	не	я	ю	мрій	хо	У	ну
вю	ря	лос	ме	кра	в сер	щих	за
й	лий	ю	по	ва	я	ї	ці
чо	бо	зга	го	звеш	кра	ту	ну
твій	на	жи	лю	ли	як	ма	з най
ки	мо	ки	Ти	нень	ю	ки	чис
в ду	вуть	про	ну	мрі	ти	бе	ду
їй	по	ші	дум	те	ко	ю	не

Зачинайте від складу **Ти** і йдіть слідом шахового коника, то відчитаете початок поеми одного з визначних наших поетів. Назвіть сю поему і її автора!

□ □ □

Шарада.

(Уложила *Слава Я.*)

Перше ціле і другого половину
Дає, коли хоче втішити дитину,
Якщо вона чемна, пильна і слухняна.
Хто? А вжеж неня єдина, кохана!

Та щоби се напевно дістати,
Треба все пильно на увазі мати,
Що нені друге — перше, се мов слово з неба,
Якого слухати безумовно треба.

Друге і третє в Альпах впливає
І в синій Дунай на Уграх впадає;
Цілість: Верховинці з дерева збивають
І долі ріки безпечно спускають.

□ □ □

Загадка географічна.

(Уложив *Стефан Лукань.*)

				а
			а	
		а		
	а			
а				

1. Столиця Чехії.
2. Ріка, що вливається до Чорного моря.
3. Правобічна притока Дунаю.
4. Місто на Поділлі.
5. Громада островів на Атлантичному Океані.

□ □ □

Що се таке?

Принесли її з ліску Всюди її повно:
І поставили в кутку, На дворі, в stodolі,
Щоб вона там все стояла, І в церкві і в сінях,
На порядок уважала. В школі і коморі.

Усім людям служить,
Поки силу має,
А як зужиєть ся:
Під кухню манджає!

□ □ □

Етнографічна загадка.

(Уложив *Нусьо Думін.*)

Неділя = Х.....и.
Понеділок = Г.....и.
Вівторок = П.....и.
Середа = А.....и.
Четвер = Е.....и.
П'ятниця = М.....и.
Субота = Ж.....и.
Цілий тиждень = Н.....и.

Доповніть слова буквами на місці точок, а довідається: який день в тижні святкували деякі народи.

□ □ □

Загадка рахункова.

Господиня купила 20 гусячих, качах і курячих яєць за 4.000 Мк. Гусячі яйця були по 600 Мк., качачі по 400 Мк., а курячі по 100 Мк. Кілько було яєць кожного роду?

□ □ □

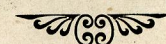
Загадочна візитівка.

(Уложили: *Славка і Янка Ничайвіні.*)

Хто є сей пан?

За влучні розв'язки цих загадок призначено до вильосовання 3 премії в книжках.

Розв'язки загадок

з 15—16 і 17—18 числа „Світа Дитини“.

Писані ребуси: 1. Підкова. 2. Наука. 3. Надія. 4. Місто. 5. Копито. 6. Казка.

Складова загадка: Ратуйте Світик!

Географічна загадка: 1. Галич. 2. Вовча. 3. Почеп. 4. Ачуїв. 5. Чорне.

Арифметична логіголовка:

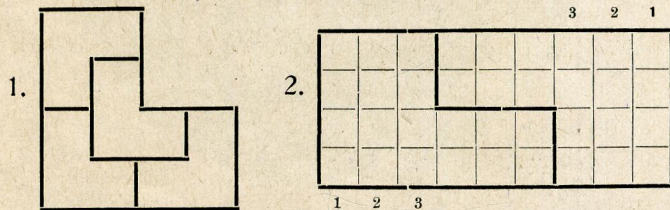
20	90	40
70	50	30
60	10	80

Магічний квадрат:

1. Роман.
2. Омана.
3. Матір.
4. Аніза.
5. Нараз.

Загадки: 1. Муха. 2. Годинник. 3. Пальці на руках. 4. Діру. 5. „в“. 6. Мокрий.

Геометричні загадки:

Крутиголовка: 1. Кіт. 2. Пес. 3. Корова. 4. Коник. 5. Баран. 6. Лев. 7. Тигрис. 8. Миш.

Загадочна телеграма: Громада великий чоловік.

Влучні розв'язки надіслали: Н. Думін, О. Солтисівна, О. Рондяківна, М. й Л. Прокопівні, Маруся Білинська, М. й М. Брашайківні з Ужгорода, Т. Р. І. й О. Антоновичі, Е. Брилинська, Ст. Ших, Ст. Лукань, М. Пеленський, Д. Налуковий.

Премію „Алі-Баба і сорок розбійників“ виграли: 1. Маруся Білинська в Карлові. 2. Михайло Пеленський в Перемишлі. 3. М. й М. Брашайківні в Ужгороді.

Премії рівночасно висилаємо поштою.

Складова загадка: Ужгород.

Магічний квадрат:

Зела
емір
ліра
Арад

Географічна загадка: Азори, Баски, Ураль, Декан, Двина.

Загадки: 1. Ріка. 2. Той, що стояв у бараболях. 3. Цибуля. 4. Хліб. 5. Вода. 6. Вуголь. 7. Корито.

Шарада: Мирослава.

Шаховий коник у піраміді: „Бувало в неділю головки розчешу, яблочка розділю. На стуня найменша Кобзаря читає. Тарасове слово пташком літає і водить за собою степовії шуми, гетьманські полки, козацькі думи. А я подивлюся на щасливу долю“.

(Підгірянка.)

Загадки без початку: Свекруха, вареха, стріха, муха, ідиля, капля, куля, музей, клей, сей, гей.

Загадочна візитівка: Покутний писарчук.

Влучні розв'язки надіслали: Ст. Лукань, І. Салуківна, М. й М. Брашайківні, О. Рондяківна, О. Солтисівна, Н. Думін, М. й Л. Прокопівні, В. Антонівна, Д. Налуковий, М. Пеленський, Е. Коропецький, М. Білинська, Н. й Н. Олексюки.

Премію „Алі-Баба і сорок розбійників“ виграли: Ірина Салуківна в Белзі. 2. Віра Антонівна в Стрию. 3. Євген Коропецький в Долині.

Премії рівночасно висилаємо поштою.

Українська школа у Відні.

Українську школу у Відні заснувала місцева секція Українського Жіночого Союзу з кінцем цвітня 1921 р. Протягом перших двох місяців оставала школа під зарядом Жіночого Союзу, який також фінансував її.

Дня 2 липня 1921 р. з ініціативи місцевої секції Жіночого Союзу, були скликані збори родичів шкільних дітей і представників деяких українських товариств у Відні, на яких утворено шкільний комітет, котрий перебрав на себе дальше ведення школи.

Комітет є організацією аполітичною і надпартійною та ставить своїм завданням: удержання у Відні української школи і піддержку здібніших дітей незасібних родичів до здобуття середньої або фахової освіти в місцевих німецьких школах.

Цілію школи є научити зденаціоналізованих дітей українських емігрантів у Відні, переважно дітей робітників, рідної мови, а в дальшій розвитку школи — рідної історії і письменства, розбудити у них любов до всього рідного та сим способом зберегти їх для свого народу і краю.

До української школи ходять діти, що побирають правильну шкільну науку в місцевих німецьких школах. Отже є вона для них доповнюючим курсом українських предметів — читання і писання по українськи, співу українських пісень, історії та географії Рідного Краю.

Школа міститься в класі німецької публичної школи 2 округу, при Пацманітенгассе ч. 17. Наука відбувається три рази на тиждень: в понеділок, четвер і п'ятницю від 3 до 5 години по полудні. Учителем школи є п. Роман Ставничий.

В першій шкільній році 1920/21, школа функціонувала від цвітня до серпня 1921 р., в 1921/22 році шкільним — цілий рік, в бжучім шкільній році наука в школі почалася в другій половині вересня.

Число учеників в школі не все було однакове. На початку існування школи було їх 26, під кінець минулого

шкільного року тільки 14. Тепер є в школі 17 учеників. Найважливішою причиною зменшення числа учеників є: відставання їх у науці в німецьких школах і батьки вважають обтяжуючим для дітей посилати їх ще й на науку української мови. Далі труднощі справляє розкиданість дітей по великому місту.

В цілях національного усвідомлення дітей, які перебувають переважно в німецькій діточій окруженню і в атмосфері німецької культури, шкільний комітет улаштовує для них та при їх участі різні вечірки та прогульки.

В 1921/22 шкільнім році шкільні діти брали участь в театральнім представленні „Кози Дерези“, в робітничому святі Революції, в Миколаївському діточому святі, де відіграли песу Ів. Франка п. з. „Суд св. Миколая“ і виступали з співами, в Шевченківським святі, а вкінці в вечірці „Діти-Дітям“, з якої дохід був призначений по половині на школу і на голодних дітей на Україні. Ся вечірка була виповнена діточими співами і деклямаціями, грою школярів на скрипках та історичною песою п. з. „Козацькі діти“.

Ся послідня вечірка відбулася з значним матеріальним і великим моральним успіхом. Публіка з великим признанням висловлювалась про школу, а шкільні діти мали нагоду безпосередньо взяти участь у несенню помочи для своїх голодуючих братів, школярів на Україні. За зібрані з вечірки гроші закуплено різних віктуалів на 63.710 кор. і переслано до Києва для шкільних дітей.

Школа утримується із жертв суспільности і датків родичів дітей та товариств, які входять до шкільного комітету. Видатки на утримання школи виносили в часі від: 2 липня 1921 р. до 12 лютого 1922 р. 102.926.40 К., а в часі від: 12 лютого до 17 вересня 1922 р. 317.391 Ка. і 5 Кч. З причини шаленої доріжні місячний видаток на утримання школи в біжучім шкільнім році піднісся до такої висоти, як піврічне утримання школи в минулім році, а фонди комітету є на вичерпання.

Головою шкільного комітету є п. Анна Жук — (Wien, VIII. Josefstädterstr. 79) і на її адресу треба слати датки.

Від Редакції. Дуже радо містимо надісланий звіт, бо хочемо запізнати із діяльністю Шан. Комітету ширші круги в Галичині. Дивує нас однак у великій мірі се, що Шан. Комітет не спроваджує для дітей укр. еміграції у Відні ані одного числа „Світа Дитини“? Сей журнал має на меті національне виховання дітвори і являється дуже добрим орудником у поборюванні денационалізації. А під кожним зглядом є він для укр. дитини о ціле небо інтересніший, чим всякі віденські або прочі німецькі „Kinderzeit-schrift-и“. Дайте в руки кожній укр. дитині у Відні „Світ Дитини“, засипте їх книжечками „Світика“ — а побачите, що діти не потонуть в „чужім морю“, а всіма силами будуть старатися виплисти з нього на „рідний беріг“.

Перепуска Редакції.

До сего числа залучаємо почтові чеки на пересилку належної передплати за „Світ Дитини“ по кінець 1922 р. Висоту належитости зазначаємо на **опасці червоним** атраментом. Просимо о вирівнання сеї належитости, бо хто не пришле грошей до 10 падолиста с. р. не одержить вже слідуєчого числа газетки. При пересилці грошей, просимо подавати на верху чекового блянку (посвідка зложення) число свого konta, яке є все на адресі, у долині з правої сторони. Дуже часто пишуть нам числа (137, 164, 166, 375, 377, 378 або 379) що є на горі адреси. Се є хибне — бо сі числа означають орієнтаційні цифри поштових амбулянтів.

Просимо рівнож не реклямувати чисел газетки: 11, 13/14 і 17/18 — бо вони зовсім **вичерпані** і всякі реклямації позістануть без відповіді.

За зміни адрес належиться оплата у висоті 1000 Мк., яка є призначена на пресовий фонд „Світика“.

Хто бажає скомплектувати попередні річники (1920 і 1921) нехай поспішиться, бо всі числа із сих років вже на вичерпання.

Нема зовсім: ч. 7 і 8 з 1920 р. і ч. 1 з 1921 р. Хто має сі числа, а схоче їх нам відступити, — то за них платимо квоту 1000 Мк. **Адміністрація.**

Генусь Думін у Літині: Перше Твоє писанечко „президентське“ заховав „Світик“ до свого редакційного архіва. Доходять тільки до „Світика“ глухі вісти, що у „Сполучених державах“ Твоєї республіки великий заколот повстав. Велике число Твоїх „вірних“ підданих зложило свої гребенясті голови за добру славу свого роду тай найшли достойну могилу в шлунках празничних гостей. Чи перевів Ти отже нову „конскрипцію“ у своїй „державі“. Така сама держава як Твоя, існує ще у Мальмансталю, де знова є „президентовою“ Галюся Головацька.

Малий Богданчик-Пустунчик дякує Тобі за привіт і просить о зарезервування для нього у Твоїй „республіці“ фотелю міністра „без теки“. Скажи отже своєму державному секретареві, його ексцеленції (через мале „е“) пану Когутинському, щоби се записав у державних актах під плотом.

Галюся Головацька в Мальмансталю: Обжаловуєш себе Люба Галюсю за діла, які зовсім не є провинами, бо літо є на се власне, щоби менше читати й писати, а більше бігати по воздуху, упиватися чаром природи та купатися у золотім промінню животворного сонця.

А чи на ожинах „на Харові“ думала про се, що „Світик“ у Львові не має „Харова“, а на такі чудесні ягідки приглядається тільки через скляну шибу в овочарні.

Чи Твій приятель, пан Индик-Булькотинський, не приготує „замаху“ на могутних панів Яструбовичів, що тільки шкоди заподіяли Твоїм куряткам?

Йосиф Бурава в Залізух: Із великим жалем читав „Світик“ Твій листик. Дуже добре Ти зробив, що написав до стрийки в Америці, щоби прислав гроші на передплату „Світика“ для Тебе. Багато стрийків і вуйків з Америки й Канади присилає по 1 доларі на передплату „Світика“, для своїх братанків та сестрінок у Старому Краю. Прим. до деяких сіл у Збарашині та Калушині йде навіть по кільканайцять чисел газетки.

Отже певно і Твій стрийко не відкаже Твому прошенню Чек на вирівнання належитости до кінця року найдеш у тім числі „Світика“.

Перечитай собі уважно історію життя славного винахідника Юрія Стівенсена, а побачиш, що всі великі люди мусіли поборювати дуже великі перешкоди, заки дійшли до слави! Великий італійський поет — Данте сказав, що „дорога до слави є завжди тернем вкрита“.

Михайло Пеленський в Перемишлі: Відучися мій Любий Приятелю від нетерпливости, наколи „Світик“ не помістить Твоїх загадочки, бо не кожда надіслана загадка надається до надрукування. Праці ніколи не шкодуй! Бери собі в життю примір із маленької мурашки, яка дев'ятьдесять дев'ять разів упустила несений на верх муравлища тягар, а за сотним разом — таки довершить своє завдання. Памятай про се, що тільки „праця єдина з неволі нас вирве“. Як подобалася Тобі повість „Пропавший Світ“? Чи поручив Ти всім своїм товаришам у гімназії прочитати книжечку: „За скляною стіною“?

Святослав Харовюк у Підзажарчу (Буковина): Твій листик справив „Світику“ велику радість. Шкода, що так мало школярів на Буковині интересується „Світиком“. А він так з цілого серця бажає стати приятелем для кожної української дитини, а передовсім для тих, що живуть під ворожою кормигою, що не можуть свобідно навіть

рідної пісні заспівати. „Світик“ надіється однак, що з початком 1923 р. не буде на нашій дорогій, зеленій Буковині ні одної української родини, яка не передплачувалаби його для своїх діточок. До п. Розенгека „Світик“ не йде, бо сей пан винен йому багато грошків і чомусь „забуває“ їх прислати. Наколи бажаєш щоби „Світик“ приходив на розпродаж до Вишніці, то звернися із сею справою до Вид. Спілки у Чернівцях, а п. Ю. Глинка поладнає вже сю справу. Чи маєш уже книжку „Пропащий Світ“? Для Одарки і Мирося передає „Світик“ сердешний привіт.

Оповідка.

Накладом берлінського видавництва „Українське Слово“ появилася шойно з друку незвичайно цікава і змістовна книжка професора Укр. Вільного Університету в Празі, Дмитра Дорошенка п. з. „Славянський Світ в його минулому і сучасному“.

У книжці професора Дорошенка, яка складається із 3-х томів і обіймає кругло 50 аркушів дрібного друку, подано доволі докладний огляд етнографічного розселення, статистики й історії, письменства та культурно-національного розвитку поодиноких славянських народів, а з окрема: Білорусів, Болгар, Великорусів, Лужицьких Сербів, Поляків, Сербо-Хорватів, Словаків, Словінців, Українців і Чехів, усюди з докладним зазначенням української і що важнішої чужомовної літератури предмету.

Книжка професора Дорошенка написана звязково на зразок енциклопедії, але при тім легко зрозуміло, так що користуватися нею можуть широкі кола українських читачів.

До книжки долучені: показчик особових імен і карта етнографічного розселення славянських народів, зладжена на основі карт професорів Л. Нідерле і С. Рудницького.

Крім сеї цінної книжки, печатає ще се видавництво твори українських клясиків у дешевім виданню, а саме твори: Котляревського, Куліша, Стороженка, Федьковича, Шевченка і Франка, в повному виданню з поясненнями проф. Богдана Лейко.

Ось перед нами дві чепурненькі книжечки Бібліотеки „Укр. Слова“ ч. 16—17. У першій надруковано новість О. Стороженка „Марко Проклятий“, а в другій — дрібні оповідання сего автора.

З огляду на дуже приступне оброблення сих книжок для широких верств суспільности та дуже низенької ціни — заслуговує Бібліотека „Укр. Слова“ на як найширше розповсюдження. Особенно поручаємо всім передплатникам „Світа Дитини“, що наколи бажають заложити собі домашню бібліотечку, то нехай насамперед спровадять собі усі дотеперішні випуски Бібліотеки „Укр. Слова“, яких є вже 30 чисел.

Книжки можна набувати в конторі видавництва „Українське Слово“ Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 11 та по всіх українських книгарнях у Сх. Галичині. Пишіть по каталогі сеї Бібліотеки.

Діточий Вечір у Болехові.

Дня 19. серпня с. р. відбувся в Болехові діточий вечір. На програму зложилися: вправи дітей і театральне представлення. Чудові були вправи дівчат вільноруч і лентами. Виучили Сестри Служебниці, що ведуть захоронку і захист. Мило було глядіти як при гарнім співі виходила одна вправа

за другою рівненько і гладко. Всі присутні били оплески. Дітям палали личка з одушевлення.

По вправах відіграно: „Печери“ — образ в 3 актах і сценку в одній дії: „Лісова Казка“, яку видав „Світик“ у своїй театральній бібліотеці і треба „Світикови“ за се дуже дякувати. Оба представлення відіграно дуже добре. Діти грали мов справжні артисти. Дуже гарно виглядали квіточки в „Лісовій Казці“ і русалки в біленьких костюмах з віночками на голові. Гарно вивели свій хорівід у лісі.

Українські діти Болехова обіцяють знова вневдовзі уладити вечір, щоб зробити приємність своїм ровесникам і старшим.

Приятель.

Виказ жертв.

(У марках).

На „Рідну Школу“: Учениці І року Учит. Семинара в Самборі 1900, Сая й Адає Тшуки 200.

Разом зібрано 2100 Mk.

На пресовий фонд: М. Пеленський 1000 (за зміну адреси, М. Білинська 500, М. Стасів 600, О. Солтисівна 1000 (замість цвітів на домовину бл. п. Марійки Назаркевичівної, Гімназисти із Синевідська вишнього 650 (збіркою займався Осип Беднарівчич), О. Демкович 800, Безіменний філантроп 5000 (десятий раз); Вп. Стефан Черниш 30 Кор. чеських; Вп. Іван Семенюк з Radway Centre (Канада) 3 дол. (збірка на відчиті в місцевій школі в дни 27 серпня с. р.).

Разом зібрано: 9550 Mk., 30 Кор. чеських і 3 долари.

Новий, ілюстрований часопис для молоді і дітей

„НАШ ПРИЯТЕЛЬ“

виходить від початку сего року, кожного місяця у Львові.

„НАШ ПРИЯТЕЛЬ“ з'єднав собі серця своїх молоденьких читачів і розходить в Галичині, на Закарпатській Україні, в Німеччині, Франції, Югославії та цілій Америці.

Передплата в Галичині на $\frac{1}{2}$ року (за 6 чисел) виносить 240 Мп.; на поштове додається за кожне число по 10 Мп. — $\frac{1}{2}$ річна передплата в Чехії 6 чеськ. кор.; в Америці 30 центів, уже з поштовим.

Замовлення й передплату посилається по адресі: „НАШ ПРИЯТЕЛЬ“, Львів, Коперника, 36.

В Америці: Orphanage Book Store 832 N. 7-th Str. Philadelphia, Pa.

Можна дістати всі числа від початку.

Українські Діти, просіть Ваших Родичів, щоби Вам передплачували

„НАШОГО ПРИЯТЕЛЯ“!

Ціна сього примірника виносить 300 Марок.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

СВІТ ДИТИНИ

ІЛЮСТРОВАННИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ ДІТЕЙ

виходить два рази з місяця, кожного 1-го і 15-го.

Українка я із роду!

В мене гордість України,
На устах все рідна мова —
В серці віра, ніжність жінки,
Думка чиста і здорова.

Де не булаб — всюди скажу:
Українка я із роду!
Словом й ділом се докажу,
Бо козацьку маю вроду!

Край мій рідний — Україна,
Знак мій — Тризуб в синім полі,
Рай мій — Воля, не руїна,
Не підданство чорній долі!

Бережани, дня 26/X. 1922, тюрма, число камери 26.

Я за волю України
В кожній хвилі вмерти рада!
Наших славних предків тіни —
Нам провідник і принада.

Для народа працювати
Буду всюди без упину,
Вірність в серці зберігати
До могили, до загину.

Вірна доня я народу,
Вислів мрій, думок Шевченка,
Із Франка Івана роду,
Кість Мазепи, Гордієнка!

Микола Угрин-Безгрішний.

Ціна: 400 Марок.

Чи не Ваша се згуба?

Редакція „Світа Дитини“ одержала письмо, яке понизше містить в цілости, попираючи від себе висловлену там просьбу до всіх Високоповажаних Родичів своїх Читачів і Читачок. Звертається вона від себе з проханням до Хвальних Редакцій всіх українських часописів о повторення сеї важної оповістки. Письмо звучить:

Високоповажаний Пане Редактор!

Оноді по сім, як ми обговорювали справу побільшення Вашого цінного часопису, вернув я пізно вечером додому і застав на моїм бюрку запечатаний лист. Маю звичку, заки отворю коверту, приглянутися річи зверху. Застановило мене, що лист не був оплачений і до сього коверта всім нова. Я догадався, що лист не прийшов поштою, тільки хтось приніс його. Питаю отже служницю, чи був хто до мене?

— А так — відповідає — якийсь пан приніс сей лист, що на бюрку...

— Хтож се був такий, знакомий?

— Ні, я його перший раз бачила, він ще ніколи до пана не приходив. Я навіть не дуже йому приглядалася, бо саме бігла до skleпу по хліб. Я сказала, що пана нема, а він тільки просив, щоби сей лист напевно панови доручити і пішов.

Відпечатую коверту.

В середині лист завинений в листок паперу, а на ньому отсі слова, писані з поспіхом олівцем:

„Пане Доктор! Залучений лист найшов я без огортки отже й без адреси, а що змістом виглядає мені важний, думаю, требаби його власникови звернути. Ви знаєтеся на пластових штучках то пізнайте від кого і до кого воно і короткою дорогою передайте його адресатови. Здоровлю — хотяй лично не знаємося“.

З огляду на се, що ніякий слід у формі, чи змісті сього листа не в силі вказати — чия се згуба, не маю ліпшого способу як просити Вас Пане Редактор, помістити його в цілости у Вашому цінному часописі. Нехай сей, хто зі змісту догадається, що воно до нього, довідається тою дорогою, що в листі міститься і поки ще час потрібне зарядить. А хто тільки догадується, що воно моглоби відноситися до когось з його знайомих, нехай зволить дотичну особу повідомити, що у Вашому часописі є поміщений згублений нею лист.

Лист переписаний відповідно до потреб друку на одній сторінці залучаю і остаю

з високим поважанням

Др. Ол. Тисовський.

Лист звучить (помістити без змін правопису):

Дорогий!

Давно ми не бачилися, а ледви чи коли писали до себе, тому певно здивуєшся, що нараз пишу до Тебе аж „рекомандовано“ і „Екс прес“. Однак справа на правду є дуже важна і дуже пильна. Думаю, що читаєш наші часописи і коли Ти ще на волі, то принайменше иншим яким способом знаєш, що у цілому краю і в ці-

лім нашим народі діється. Обовязком кожного з нас є народови як і куди тільки можна помагати...

Знаю, що маєш одну (чи може там вже й більше?) дитину, хлопця чи дівчину і зачуваю, що вже не мала вона. А тут недавно случайно від моїх дітей довідуюся, що між їх товаришами є котрийсь чи котрась того самого назвиска, що Ти. Зацікавлений, кажу моїм дітям розпитатися, Приносять мені вістку, що се не Твоя дитина, але що вона Твою дитину знає, а навіть все позичає Твому — вже не тямлю — синові чи донці до прочитання „Світ Дитини“.

От біда, думаю: Чи не збіднів він так, що вже не може дитині купити її одну газетку? Розпитуюся дітей — но, але, знаєш, від них точно не довідаєшся — бо, кажуть: се „порядний“ дім. Розумієш: „порядний“ по діточому, се ніби „не бідний“.

Отжеж, замість дальше вести безплідні доходження, розпитав я Твою адресу і пишу просто як до знакового, а далі до свого: бож Ти Українець і я Українець, а Твої діти, се так як мої: цвіт українського народу...

Ти хіба сам не мав ніколи в руках „Світа Дитини“, сеї нашої, української діточої газетки? Ти певно не завдав собі труда, ох — не труда, тільки попросту для розривки не пробував прочитати дещо з сих оповідань, віршиків і пр., що там містяться. Ти не поглянув певно на образки, виконані звисними нашими артистами-рисівниками. Ти, розуміється не пробував ніколи, оттак для розривки, розв'язати поміщені там шаради і загадки. Ти може того не знаєш, не вмієш і не любиш, але разом і не розумієш своїх дітей, що їх се цікавить, а нема може кому їх про се почитати. Но все таки хоч і без сього Твої діти, видно, саме такого „Світика“ потребують і його шукають, коли від инших позичають. А чомуж Ти їм не достарчиш того, на чім вони з приємністю образуються. Чи не думаєш, що саме тому в Тебе певно нема до сього охоти, бо коли Ти був дитиною то не було такої газетки, а Твої родичі не знали саме чим і як в Тобі будити ум до всесторонної енергичної праці.

А до сього Ти певно ніколи не брався ні за писання чого до друку, ні за видавання чогось написаного, ще й з образками, а ще під теперішню хвилю. Ось і тому Ти не знаєш який се труд. Кілько прикrostий, кілько коштів і як мало людей до помочі. А сі, а радше звичайно сей один, що за тим всім побиваєсь — знаєш для кого се робить? Ти сього не знаєш, бо Тобі байдуже, що Твоя дитина в руках має, що читає і в що вдивляється. А він, сей чужий Тобі редактор, трудиться без Твого відома і без Твої помочі для — Твоїх дітей. А зате Ти — думаєш собі — нащо мені там тої газети, от має там сей чи другий сулід, то позичить — шкода платити. Шкода Тобі? Шкода Тобі раз в місяць видати трохи того марного гроша для Твої дитини, а хочби — хочби тільки, щоб даром не користати з великого і цінного а для цілого Твого народу, отже й для Твоїх і Твоїх унуків будуччини, важкого труда — людини, незобов'язаної супроти Тебе нічим?

Не роблю Тобі закиду, бо Ти може не роздумував над тим. Але мені встидно за Тебе і тому пишу, щоби іменно чужинці не довідалися, що в нашій народі т. зв. інтелігенція не розуміється на вартості видавництва для молоді та її виховання.

Боюся, що коли се викрилобися, Ти, як мій знакомий і земляк, найшовся би на виказі співвидавників упадку такого, напrawdę європейського, часопису для молоді. (Прочитай-но оповістки редакції в останніх числах).

Не подаю моєї адреси, щоб Ти не пробував мені відписувати і оправдуватися. Не думай, що належу до редакції і пишу для власного інтересу і для реклами моєї праці. Думаю впрочім, що на вихованню молоді розумієшся на стільки, щоби оцінити вартість самого часопису, без огляду на чийсь особистий в тім інтерес.

Наколиж, случайно, Твоя дитина (чи Твої діти) вже не дитина а доростаючий молодець чи дівчина, то ошаді собі також труду сим передо-

мною оправдуватися, бо саме, довідаюся, що „Світ Дитини“ побільшається й змінє назву на: „Молода Україна“, як часопис для доростаючої молоді. — Отже в сам раз для Твоїх дітей. Для менших, остане „Світ Дитини“ як додаток і всьо буде гаразд.

Отже — не отягайся, а сейчас запенумеруй „Молоду Україну“ і заохоти до сього, чи там до відновлення давньої пренумерати своїх знайомих і скажи їм всім: що хто в час не платить тепер довгів той кривдить не Видавництво, а цілі сотки української молоді. Під сю важну для українського народу хвилю, свої своїх не сміють кривдити і не вільно також вартісний труд для рідної справи байдужно легковажити. Сьогодні хто не є народом пожиточним і свідомо не попирає працю інших — стає тим самим шкідником.

Здоровлю і желяю видержати як найдовше на волі...

Твій — Влодко.

Сема казка дідуса Тараса.

Осінній день. Співучі птички вже відлетіли в вірей. На деревах уже тільки зрідка жовтіє повяле листє. Гайворонне та галки чорними хмарами вкривають дороги та оболоння й кричуть сумно-сумно. А тут іще й дні такі слотливі, небо все хмарне та хмарне.

Сумно й важко. У таку днину дітям ніщо й визирати на двір. Сиди в хаті мов у заперті. Така нудьга! Діти-школярі й школярки повиучували вже все, що мали позавдаване на кілька днів наперед. Хоч завтра й свято. І нічого їм уже робити... Ігратися? Яких забав не придумували й Володко й Галя — усе ні нащо. Не клеїться...

Аж тут дідусь Тарас підходить і від разу:

— Діти, а може вам казку сказати?

І дивне диво! Мов чародійною різочкою торкнувся дідусь дитячих душ. Десь той сум, десь нудьга поділися, а радощі й утіха мов на крилах прилинули.

— Так, так, так! Казку, казочку, дідусю, дідусечку! Просимо, дуже просимо...

І дідусь Тарас сідає в свій вигідному кріслі біля печі — а діти, хлопчики й дівчатка, обсідають його довкола.

У печі палахкотить огонь, а дідусь говорить:

— Скажу вам, дітоньки, казочку:

„Про співака, що в далекій чужині велику славу здобув, а про Рідну Країну й Нарід рідний до смерті не забув“.

В одному невеличкому містечку, в низенькій, старій хатині народилася вбогому, дуже вбогому шевцеві дитинка — хлопчик. Не зрадив бідняга швець благословенством — бо сеж уже п'яте було. А й дитя вдалося таке хирлявеньке... Що йому в бідного шевця й діяти, до чого воно там здається?

А як денебудь дитя народиться то понад хату, де воно народилося, Доля пролітає й обдаровує його талантом.

І прилетіла Доля над шевцеву хату й глядить на дитину тай каже:

— Дарую тобі, дитинко Олександрє, (бо вже були охрестили дитину), голос чарівний, щоб ти ним світ дивував.

А враз із Долею прилинули Краса, Любов і Труд.

І каже Краса:

— Вибираю тебе своїм жрецем. Служити-меш мені до смерті.

А Любов:

— Вкладаю в твоє серце безмежну любов до твого бідного поневоленого народу, до Країни Рідної.

А тоді Труд:

— Важкий і повний труду буде твій шлях до храму Краси й до Слави, повний перепон, — щоб більша була твоя заслуга перед Народом твоїм...

І ріс хлопчик. На третьому році померла йому ненька. Батько вдруге оженився. Мачуха, не зла була, та всеж не мати... Але була в сирітці старша сестричка Палазя. Вона доглядала найменшого братчика, пестувала його...

Нове горе. На сьомому році занедужав хлопчина на ноги. Шіснацять неділь не міг підвестися, стати просто. І знов сестричка Палазя доглядала його, на руках носила.

Терпів малий Олександрик. Тільки його розради було, коли на весну, або літом ясне сонечко засвітило, а він опинився в садочку, чи на леваді серед цвітів, де спів птичок розливається. Полюбив він і нашу нічку тиху, як блідолиций місяченько сріблом ілле, а все небо зірками засіяне.

Такий був він уже з малечку!...

А ще розрадою було його, коли батько збере всіх трьох синів і враз із ними в чвірку співає набожних пісень, коляд. Було посходяться сусіди й знайомі батькові й хвалять, не нахваляться:

— А ваш наймолодший Олександрунь має голос хоч і не сильний, та такий милий, такий дзвінкий.

А наш малий хлопчина в сесому небі.

Аж прийшло велике свято. Батько вибирався на відпуст до столиці.

— Візьміть мене, татунцю, з собою! — проситься Олександрик.

Се не він просився, а просилася утаєна в його душі надприродна сила, просився талант його — на волю, щоб могли крила розпростерти. Хлопчина несвідомий був іще сього, але щось невідоме перло його:

— Ти мусиш туди поїхати, се рішить про твою долю.

Поїхав...

Митрополичий собор, могутній хор у соборі очарували його. Хлопчина й не зчувся, як і сам почав співати.

Якось склалося, що соборний старший дяк почув голос хлопця. І зараз до батька:

— Лишіть синка в мене, його приймуть до дяківської бурси. Шкода, щоби такий голос марнувався.

І вскорі став Олександрик першим солістом-сопраном.

Але Краса дбала дальше про свого жреця.

— Ні, ти мусиш більше вчитися, щоб міг стати справжнім моїм жрецем.

І хлопчина нуж благати батька:

— Тату, тату, я хочу вчитися!

— Шож, сину, коли хочеш, учися, але помочи великої в мене не сподівайся. Сам знаєш, які в нас гаразди.

А Труд шепче хлопчині:

— Важка буде твоя дорога, повна трудів і невідгод, та ти не лякайся, а йди витривало до ціли, до мети своєї.

І хлопець не злякався.

Голод і холод терпів, на чужих, позичаних книжках, а вчився.

А Доля дальше дбала по своєму. Умерла мачуха, а за нею й батько.

Холодом, голодом, витривалістю покінчив Олександр школу й став учителем. Радів. Чиж може бути що красше, як дітий вести на правий шлях.

Та Краса знову:

— Не туди твій шлях, так не станеш справжнім моїм жрецем.

І не вдалися Олександрови ученики його! Не хотіли, не вміли йти за покликом його горячого серця.

А Краса все:

— Не туди твій шлях. Шукай провідника, щоби показав тобі дорогу в мій храм.

Шукав. Найшов...

Ішли літа. Олександр став славним, великим співаком, став гордощами свого Народу, Країни своєї.

І стали йому говорити чужі, багаті народи:

— Ти кинь свій убогий, поневолений народ, а буде тобі ще більша слава, ще більша нагорода!

— Ніколи не зречуся свого Народу, ніколи! Моя слава нехай буде його славою. Я вірний син Народу могого! Хоч я й на чужині, хоч чужим співаю, така доля! Та ніколи не забуду його.

Величали його, славили, але він не був щасливий!

— Мене величають, а мій народ у неволі, а мій народ мучать... Кілько там талантів марнується, що моглиб стати гордощами народу й людства всего.

І він зароблені гроші слав у Рідну Країну — на підмогу талановитій, а вбогій молоді.

І се справляло йому велике задоволення.

Та часто огортала його туга за Рідною Землею, за рідним селом, за батьківською хатиною.

Тоді кидав він величаві палати, кидав усіх, що славили його й утівав у Рідну Країну, у містечко рідне, в батьківську хатину.

І легше ставало йому, сили прибувало...

Але прилинула вкінці Гостя з гострою косою й сказала:

— Збирайся в дорогу, час твій прийшов!

— Я готов — відповів він. — Пішлю тільки прощальне слово рідним моїм і бажання моє останнє.

І ще останню післав підмогу від себе Рідній Країні, а з підмогою й прощання.

— „Прощайте, рідні мої, прощайте на віки. Іду вже від вас туди, де нема ні болізни, ні печалі. Прощайте всі, в кого щире українське серце бється, хто все життя готов віддати за

рідну справу. Нехай Господь благословить вам на кожному ступні, додасть вам сил душевних і тілесних до ведення нашого святого діла. Нехай ваш посів дасть сторичний плід. До вас у мене одно тільки бажання. Сповніть його, рідні мої: нехай мої кости спочинуть у Рідній Землі, в рідному містечку“...

А тоді прилинула Україна в жалобній шаті й сказала:

— Дяка тобі, сину мій, що Ти всіми силами твоїми служив мені, що не змарнував дару твого.

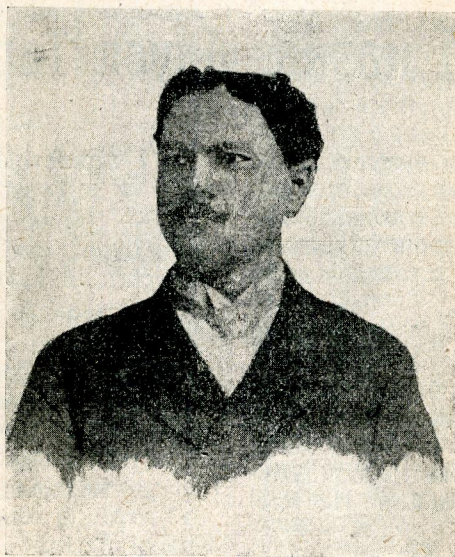
А за Ньюю прилинула Краса зі Славою, поклали лавровий вінець на його чоло й Краса сказала:

— Дяка тобі, що Ти до смерти остав моїм вірним і чистим жрецем.

А Труд поклав дубовий вінець із словами:

— Лише що трудом добуто має ціль й вагітність!

Він помер. І рідні сповнили його останню волю. Спроварили його тлінні останки до родинного містечка й там похоронили...

Олександр Мишуга.

Він помер. Та слава його не вмере, не загине. У далекій чужині він тяжким трудом сю славу здобув не тільки собі, але й Народови своєму. Та й там між чужими все тямив про свій Народ, і до смерті не забув його. Так тямити про нього буде й Народ його рідний.

— Ось і кінець моєї казки, — закінчив дідусь Тарас.

— Та сеж про Олександра Мишугу, славного співака, родом із Виткова Нового, в нашій Галичині — закликав Володко. — Він помер на чужині, та на його бажання перенесли його тлінні останки до рідного містечка.

— Егеж, і я про се читала в „Ділі“! Він був славний співак. Співав у великих містах, по королівських операх — додала Галя.

— Дідусю, а що се таке опера, що Галя про неї говорить? — спитала маленька Богданочка, що сього року кінчила саме десятку весну життя.

— А ти не знаєш? — вмішався Ромко. — Се такий театр, де все співають.

А дідусь додав:

— Такі театри удержують держави й їх володарі. І ми, коли здобудемо назад свою державу, то зможемо удержати багато-багато театрів-опер, бо наш Народ має багато співацьких талантів. А тоді не мусять вони, як Олександр Мишуга й багато інших, шукати хліба й слави в чужинців. Найдуть усе в своїй власній державі.

Рогатин, 1 листопада 1922 р.

Антін Лотоцький.

Малий Гаврилко.

(З матеріалів до Читанок М. Матвійчука.)

Малий Гаврилко став круглим сиротою. Батька його взяли до війська зараз із вибухом світової війни, та від тоді й слух про нього загинув. Він остався один із ненечкою та меншою ще від нього сестричкою Ксенею. За побуту російських військ жилося їм незгірше. Якось так склалося все, що в їх селі стояли здебільша відділи військ з України: то Полтавці, то Чернігівці, то Волиняки. Були се гарні вояки, що не робили людям лиха, а ще й помагали їм чим і як могли. А вже найбільше любили вони малого Гаврилка. Любили слухати, як він оповідав їм про се, чого вчив його пан учитель в школі: про Україну, про козаків та про батька Тараса. Тепер нема школи, бо не має пана учителя. Він пішов із „Українськими Січовими Стрільцями“ битися за Україну. Вояки, в московських мундурах, радо слухали його ширих діточих оповідань. Вони дивувалися й раділи разом, що такий малий хлопчина, так багато знає про Україну. Не одному з них ставали тоді сльози в очах. „Гей, гей, колиб у нас так дітий були вчили, не так жилосяб сьогодні Україні!“ — говорили вони. Добре було Гаврилкові з ними — вони не раз обдаровували його щедро.

Та потім склалося нещастє. Російські війська мусяли відступати, а біля їх села була завзята битва. Гранати і шрапнелі падали на село й одна впала на їх хату й розвалила та спалила її, а його ненечку вбила. І він остався сиротою з маленькою сестричкою Ксенею. Важко було йому жити тепер. Не стало ненечки, не було й добрих людей з України. Всі вояки, що тепер переходили були се чужинці: Німці та Мадяри. Ні люди їх, ні вони людей не розуміли. Вони не помагали людям, а часто ще й знущалися над ними. І малий Гаврилко не сходився з ними. Боявся їх.

Аж якось раз прийшли до села вояки, що їх люди розуміли. Були се Чехи й Словінці, а й Поляки були між ними. Одному старому Чехови припав до вподоби цікавий Гаврилко і він почав з ним розмову. Гаврилко оповідав йому про всю свою сирітську біду. Чехови зробилося жаль малого сирітки і він звернувся до товаришів з зазивом зробити складку для хлопця. І миттю по-

сипалися срібні корони і ніклеві десятки в шапку старого Чеха, який відтак зараз передав їх Гаврилкові. Утішений хлопчина сердечно подякував добрим воякам. Тепер уже матиме за що прожити себе й маленьку сестричку.

Та нараз вояки завели розмову про села та селян у Галичині. Один говорив, що тут нарід зовсім темний, неосвічений, другий, що селяне живуть так нехарно, часто в курних хатах, а навіть коло поля не вміють як слід ходити. Ще інший говорив, що тутешні люди самі лінохи та злодії.

Та не вспів він скінчити останнього слова, як у вічі йому і його товаришам посипалися срібні й ніклеві гроші. Вояки посхапувалися зчудовані, та в сюж мить знову посипалися гроші й ураз роздалися слова:

— „Заберіть собі свої гроші, я не візьму милостині від тих, що зневажають мій нарід“.

Так сказав Гаврилко і побіг геть, оставивши зчудованим воякам їхні гроші.

Не зникай...

Не зникай утертими стежками
Йти за другим сліпо, як у дим,
Бо як стануть пастухи вовками,
Треба вівцям пастися самим.

Іван Франко.

Олень.

(Байка.)

Олень підійшов до річки напиться води. У воді побачив свій образ і радувався своїми рогами, що такі великі й росохаті. Подивився ще й на свої ноги і сказав!

— Лиш ноги маю погані, бо дуже тонкі.

Нараз вибіг із ліса вовк і кинувся на оленя. Олень побіг по рівнині як стріла. Втік. Та як забіг в ліс, роги запуталися межі галузями, і вовк його заїв. Умираючи жалувалася олень: „який я був нерозумний! Ноги, що я вважав слабкими й поганими, мене врятували. А ті роги, що ними я радувався, загубили мене.“

Подав Б.

Олесь Бабій.

Пригоди Богданчика-Пустунчика.

(З образками Я. Манастирського).

Часть III.

Дня одного, ще раненько,
Повставали батько й ненька
Й відізвалися ось так:
— Сину! Час іти до школи
Та учитися поволи,
Бо ти шибеник й пустяк! —

Уставай і гарно вмийся,
В чисту одіж одягнися,
В школу йди і вчися там;
Бо наука синку в світі,
Так, мов сонце те у літі,
Що без нього темно нам.

Встав Богдан, зібрався живо
І до школи йшов сміливо,
Бо давно там йти хотів.
Не тому, щоб вчитись пильно,
Лиш манили його сильно
Збитки, жарти школярів.

Таке казав йому ще тато,
Що у школі є багато
Все дітий, що там все рух;
Богдусеви не так неба,
Як дітий і руху треба,
Тож радів маленький зух.

Так прийшов він вже до школи.
Там дівтора, наче пчоли,
Вже гуділа у рою —
А Богдан усів тихенько
У лавочці так чемненько
І то на самім краю.

Діти деякі учились,
Деякі з собою бились —
Та водилися за чуб;
Стіни вугіллям чорнили,
„Дуба“ по лавках ходили,
Гріли плечі коло груб.

Тут учитель появився
І весь улий успокоївся,
Мов мітлою замело.
— Помолімся! — Ціла школа
Тут молилася спровола,
В класі сто дітий гуло.

І Богдан зітхнув тут важко,
Бо йому щось було тяжко —
До учителя мав він страх.
А найгірше, що учитель,
Наче Ангел-Хоронитель,
Мав лозу в своїх руках.

Щось читали, рахували,
Щось писали і співали,
А на павзу йшли в траву.
І Богдан боявся сильно,
Вчителя він слухав пильно
І вже тямив: „А. Б. В...“

Та наука ще нічого,
Доки не питав нікого
Пан учитель лекцій всіх;

Тут закликав на хвилину
Штубачків на середину
І не вмів ніхто на сміх.

Хоч питав їх се і друге
Чемно, гарно, без наруги,
Ті не знали ні слівця.
Тут учитель взяв лозину,
Клав по черзі на лавчину —
Дав їм з „грубшого кінця“.

Хоч просили — то пропало,
Вже ніщо не помагало —
Йшла лозина в рух раз враз:
— „А котюзі по заслугі,
Чого бігаєш по лузі,
А не вчишся ти весь час?“

Так казав учитель гнівно
І карав дітий він сильно,
А Богдан тут страх дістав;
І на павзі втік до дому,
Не сказав про се нікому —
Зі страху, як лист дрожав.

А як тато запитався,
Що він в школі навчився,
Як там діти всі живуть.
То Богдан тут в плач поволи:
— „Я не піду вже до школи?
Бо там в школі дуже бють“.

Татко тут синка погладив
І йому ось так порадив:
— „Сину в школу ти верни,
Деж наука є без муки?
Хто бере за дармо буки?
Кар не має без вини“.

Ну і всправді вранці рано
Богдан пізнав, що не погано
Тут у школі сій страшній,
Бо не тільки бють, а й радягь,
Пильних по головці гладять,
І учитель не лихий.

Так минали дні за днями
І Богдан наш з школярами,
Вже привик, як рідний брат:
Вже як дома він пустує,
В школі із дітьми воює —
Але вчитись він не рад.

В школі сяде він у лавці,
Щипне тут когось за пальці,
Штовхне там когось у бік;
Другі вчать і читають
І багато навіть знають,
А Богдан наш ні на лік.

А як верне лиш зі школи,
То сідає на гринджоли
Тай ганяє цілий день;
Другі вміють вже писати
І до десяти рахувати,
А Богдусь дурний як пень.

Раз зі школи він вертає,
Товариство доганяє —
Глянув він на дім чужий;
В сінях пес лежить кудлатий
І паскудний, пелехатий,
І як вовк — такий страшний.

Вхопив його за штанята
І покусав ноженята,
Він у крик: „Ой борони!“
Боронить нема нікому,
Пес Богдусеві пустому
Зовсім подер нові штани.

Мама в хаті вже варила
Пиріжки й смачні повіла,
Та за кару, за штани, —
Наш Богдан їв пісно,
Був замкнений в хаті дійсно
Довго довго — бо аж два дни.

І сказала йому ненька:
— Гей, дитинка ти дурненька —
Де йому там до наук;
Най іде корови пасти,
А на знак своєї влади
Най візьме батіг до рук.

І пігнав Богдан корови
Та на пашу до діброви,
Але й тут із ним біда:
Стадо треба доглядати,
А він вміє лиш співати
І вганяє сюди й туди.

Тут корови йдуть у шкоду,
А Богдан так на вигоду
Ловить в лісі воробі;
То десь хлопців намагає,
З ними ягід йде шукає,
Та купається в ріці.

Не боявся він нічого —
Хоч не раз із волі Бога
Бурі, громи, тучі бють.
Ліс шумить, десь грім, пожежі —
А Богдан сидить на межі,
Дивиться, як хмари йдуть.

Бачить він, блеск палає
І як лискавка десь крає
Занавісу чорних хмар;
І думає все дитина:
Що за міць якась всесильна
В хмарах роздуває жар?

І думає так що днини,
Та не бачить з під шапчини,
Що воли пасуть жита.
Тут пан війт біжить із дому,
Ловить Богдана-сірому:
— Крий нас Матінко свята!

Стратив наш Богдан охоту
І зненавидів роботу
І зненавидів волів.
Ліпше вже вчитись в школі,
Ніж терпіти тут у полі —
Від дощів і від війтів.

І сказав він в ранці рано:
— „Тату! В полі так погано —
Я до школи йду з Грицьком.
Пильно вчитись дуже буду
І всі збитки вже забуду,
Не буду дпрочитись з псом“.

Знов Богдан пішов до кляси,
Призабув всі баляндраси,
Чемний був аж два дні;
Трошки було йому стидно,
Бо аж надто було видно,
Що всі вміють, а він ні.

А на третій день науки,
Він дістав уже два буки,
Бо приніс хруща з саду.
І запхав, коби здоровий,
Він за пазуху Грицькови
Та собі лиш на біду.

(Кінець III частини.)

Ой, нема то краще в світі...

(Маршова пісня на ноту: „Ой, ходила дівчинонька беріжком“.)

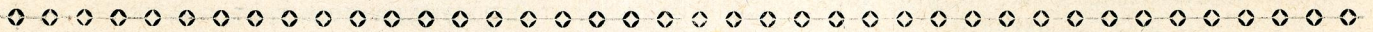
Ой, нема то краще в світі та як нам,
та як нам. —
Пильним, точним і проворним школярам,
школярам...
Ми приходимо до школи все на час,
все на час. —
Не запізнить ані хвиляки ніхто з нас,
ніхто з нас...

В школі гарно ми сідаєм у лавки,
у лавки. —
Витягаємо зошити й читанки,
й читанки. —
Й беремося всі за працю і за труд,
і за труд. —
Щоб був гарний для Вкраїни із нас люд,
із нас люд...

Щоб росли ми всі на користь Вітчизні,
Вітчизні. —
В Рідний Край, щоб загостили волі дні.
волі дні; —
Щоб прогнали сіру мрак і туман,
і туман, —
Й щоб у цвіті приубрався рідний лан,
рідний лан...

Веселися Україно в сій порі,
в сій порі:
Ростять в силу Твої діти — школярі,
школярі...
В кожду хвилюку здобувають світ знання,
світ знання, —
Щоб не йти в життю ніколи навання,
навання...

Вільштина Остап.

Олімпійські ігрища.

В наших часах руханка і багато спортових вправ, які мають тіло зробити здоровим, сильним і зручним — доходять вершин. Тож годилосяби нам пригадати сі місця, де в давній давнині вправи сили в публичних забавах досягнули свій ідеал. Згадаємо передовсім головне їх місце — Олімпію.

Олімпія?! Де вона лежить, або радше, де лежала?

До Олімпії можемо найскорше дістатися залізницею через: Чехословаччину, Мадярщину, Югославію до Греції — Пельопонезу на південь до Піргоса, відсіла возом, по часті дуже лихими дорогами, до Олімпії, віддаленої від моря яких 18 км.

Олімпія лежить у гарній долині середушій часті країни Еліди. Частина ся називається Пізатіс. Олімпія не була містом. Тут стояли колись густо на малому просторі храми, жертівники, будинки, скарбівниці, статуї богів, статуї побідників у ігрищах, жертвенні дарунки з кричі й мarmору, інші скарби грецької штуки і будинки для численного народу та для провідників свята. За часів Плінія старшого (уродився 23-го року, помер 79-го по Христі, підчас страшного вибуху Везувія) мало ще в Олімпії бути три тисячі статуй.

Сим разом не будемо описувати храмів і інших будівель, скарбів мистецтва і т. д., які тут зосереджувалися. Зазначимо лише, що від часу, як устали Олімпійські ігрища, з кінцем IV століття по Христі, всі ті будівлі підупали. З часом знищилися зівсім, по часті таки завдяки людським рукам, але передовсім наслідком явищ природи. В 393-ім році по Христі відбулися останні свята. Тоді цар Теодозій заборонив продовжати поганські звичаї, а в році 426-ім Теодозій II велів храм збудити і спалити.

В VI століттю звалило землетрясання стовпи. Ще тепер можна бачити їх останки; лежать усею

своєю довжиною у стіп храму. Верства піску, груба чотири до шість метрів, вкривала протягом півтора тисячі літ старі будівлі і статуї. Аж 1829-го року вперше почала французька експедиція*) розкопки. Потім сі розкопки пляново продовжало німецьке правительство, від жовтня 1875-го року до марта 1887-го. Погодилися, що всі знахідки будуть належати до Греції. Німеччина мала лише право робити відливи й оповіщення із знахідок. Богато знахідок зложено передовсім у спеціальному музею в Атенах.

Згадаємо ще святочні ігрища, що тут відбувалися що чотири роки. Відбувалися вони третьої повні по літній перемозі сонця, в серпні або вересні. З усіх грецьких країв напливали сюди Греки. З початку тревали ігрища лише один день, пізніше три, в кінці п'ять днів. Найстарший рід ігрищ був: звичайний біг до мети. Простір, довгий на 192 метри (стадіон), треба було перебігти двічі. До сього долучився 724-го року перед Христом: подвійний біг, а від 708-го року дужання і пятибій (пентатльон). Від 688-го року: бій на п'ястуки, від 680-го року: перегони колесницями, від 648-го року: кінні перегони і панкратіон, т. зн. загальна боротьба. При панкратіоні борці лучили бій на кулаки з дужанням так, що вдарили незоруженою рукою і незатисненим п'ястком, а лише загненими пальцями. Нарешті в 488-му році приходить іще: біг до мети зоружених воїновників (т. зв. Маратонський біг). При дужанню хватили суперники взаємно один одного. Бій на кулачки був страшний. При сьому противники мали лиця закриті залізною маскою, а п'ястуки зоружені довгими, вузкими ремнями з металевими гузиками. Одним раменем закривав собі борець лице, п'ястком другої руки вдаряв противника в лице й інші часті тіла. Старався

*) наукова виправа.

також загнати його в місце, в якому осліплювало його соняшне світло. Бій такий тривав так довго, поки один із борців не признав себе побідженим. Оповідують, що один борець, коли противник розбив йому шок, проковтнув зуби й остав спокійний. Після сього противник уступив з поля бою.

Вершком усіх боїв був: п'ятибій (пентатльон). На нього складалося п'ять родів боїв: 1) скок до мети, 2) кидання списом (копієм), 3) біг до мети, 4) кидання диском (кружком) і 5) дужання. При дужанні у поодиноких виступах відділювали найгірших, аж нарешті одна пара була побідницею у змаганнях. Диск (кружок до кидання) був камінний, пізніше металевий, по середині грубший, до обводу щораз тонший. Величина кружка була инакша для хлопців, инакша для дорослих мужів. Один такий кружок найдено в Олімпії, в ріці Альфею. Він був 20 сантиметрів широкий, а важив чотири кілограми; инший важив около півтретя кілограма.

Шлях для кінних перегонів був довгий на 768 метрів, отже був два рази довший від шляху для піших перегонів. Коний, що віднесли перемогу, обсипували почестями. Навіть пам'ятники ставили їм. І вже й тоді, як і в наших часах, нагороду діставали власники коний, а не їздиці.

Найгарніші і найбільше люблені, були перегони колесницями, запряженими чотирма кінсьми. Два коні були запряжені до дишля, а два бігли вільно. Візник із батогом і віжками в руках стояв випрямлений на скринці колесниці, що спочивала на двох низьких колесах. На одному кінці перегонного шляху мусіла колесниця їхати попри граничний камінь. На сім камені стояв Геній (статую), який коням нерідко наганяв найбільше страху. Тоді коні не слухали ні голосу, ні руки і часто перевертали колесницю й візника. Товпа любила пристрасно такі перегони.

Цікаві були заводи окличників і трубачів. Такі суперники, що прибували навіть із Італії й Малої Азії, напружували свої легкі через край. А великан Геродор із Мегари, що був високий на вісім стіп і щодня їв вісім фунтів м'яса, був такий

сильний, що рівночасно міг дати на двох інструментах з такою силою, що ніхто не міг витримати гомону. Він відніс не менше, як десять разів сурмову перемогу.

Хлопці мусіли піддаватися тим самим пробам, що дорослі мужі. Але опісля звільнено їх від пентатльона.

Із численних молодих переможців, викликували публічно кождим разом лише двох або трьох. Їх вінчали лавровим вінком, представляли народови з пальмовою гилькою та звеличували переможцями піснями й статуями. При їх повероті до родинного міста, відбувалися урочисті візди четвернею коний; на публічних представленнях мали вони почесне місце, а від публічних тягарів (податків) були звільнені.

Ігрових суддів замовлювали менше - більше рік наперед. Вони приймали зголошення тих, що хотіли взяти участь в ігрищах, досліджували: чи вони вільно уроджені Гелени і чи мають горожанські права; записували їх, щоби все в змаганнях ішло чесно; рішали про те, коли, по зазиві окличників виступав хтось як обжаловуючий борців, уставляли борців у ряди жеребом і вважали на те, щоби берегли приписаних законів.

Та олімпійські ігрища служили не лише до оживлення почуття спільноти, але, й як Пітійські в Дельфах, істмійські в Коринті й Немейські, мали для Греків велике значіння. Вони давали Грекам також войовників, що могли відтак подолати всі труднощі воєнних походів.

В минулому столітті вновили Шведи олімпійські ігрища, які мають тепер міжнародний характері відбуваються щотири роки по різних містах Європи.

Последня така Олімпіада відбулася у 1920 р. в столиці Бельгії — Брукселі. У тих ігрищах брали участь також Українці. Слідуюча Олімпіада назначена на рік 1924 — здається до Парижа або Мадриту.

Дасть Бог, що Київ, а може й наш Львів, святкуватиме у недалекий будучині величаве торжество — Олімпійських ігрищ.

Осінній вечір.

От і осінь вже настала.
Листячко з дерев струсила,
Пташків у вирей загнала,
Небо хмарами залила.

Вже осінній вихор плаче,
Зойка-стогне безупинно,
А ворона сумно кричить:
Ой, як зимно, зимно, зимно...

Не бігають уже діти
По дворі, ні по садочку,
Мусять в хаті вже сидіти,
Наче пташки у гніздоху.

А у хаті тепло-чисто...
Мамця між дітьми сідає
Й казку каже, мов намісто
На шнурочок насилає...

Про сопілку калинову —
І про гордую царицю,
Про хатиночку цукрову
І про Ягу-чарівницю..

Про лицаря молодого,
Що збудив зі сну царівну,
І про Вітра всебуйного,
Що засватав королівну...

У дитині росте охота —
Слухалиб так до півночі,
Та приходить Сон-Дрімота
Й нишком стуляє їм очі.

І до ліжечок маленьких
Мамця діточок вкладає;
Вмить у мріях солоденьких
Вся дитвора засипляє.

Сниться їм Святий Микола,
Що небавом прийде з неба,
Білі ангели довкола
Несуть все, що дітям треба.

Ось, цукорки і тісточки
Просто з Божої пекарні!
Той хоче коня й візочка, —
Тій сниться ляльки прегарні.

Сниться вже й Різдво, ялинка
Прибрана в блискучі шати,
Радуюсь у сні дитинка:
Ах як люблю спати, спати...

А осінній вихор хлипа,
Зойка-стогне безупинно,
Під вікном старенька липа
Все скрипить: ой зимно, зимно.

Леся Верховинка.

Про пласт в Англії.

В Англії розрізняють два роди скавтів: один підчас війни, а другий у мирних часах.

Воєнні скавти йдуть на фронт оперуючої армії з метою вишукувати неприятеля, щоби отаман знав і не попав у халепу. Вибирають їх споміж найздібніших жовнірів, самих розумних і відважних. Вони спостерігають річи, яких звичайний чоловік і не доглянув би та знають, як вернутися і звістити старшину про спостережене.

Скавти в часі мира виконують по найбільшій частині ту саму роботу з тою різницею, що замість політичного неприятеля, мають перед собою дику звірі, непогоду, мороз, голод і всякі інші біди й небезпечні ситуації. Вони є стрільцями, дослідниками природи, моряками, пастухами, місіонарями і людьми, що вміють жити по диких краях. Сміливість і роввага є їх головною прикметою й ніколи не забувають пильно слідити за всім, що їх окружає. Часом пристають до скавтів люди слабосильні або за мало дотепні, але ті скоро губляться, бо не вміють пам'ятати передовсім про свою власну особу, а не то боротися ще з супротивностями.

Найзнатніші люди в Англії належали до мирних скавтів, як: капітан Джон Сміс і капітан Кук, Мунго Парк і Лівінгстон, Шекльтон і капітан Скот. І справді, мужі ті, що ніколи не лінувалися виконувати дуже трудні й тяжкі задачі, деколи прикрі й неприємні, щоби лиш допомогти своєму ближньому в біді або для добра краю; — вони то зробили Англію так великою й могутньою, що всі інші беруть собі з неї приклад.

Правда, що кождий молодець хотів би стати сильним, здоровим чоловіком, щоби потрапив ставити чоло пригодам і виходити з них ціло, — алеж се не може статися нараз і не приходиться само від себе. Коли капітан Скот і Шекльтон оглядалися за людьми для подорожі до південного бігуна, то вибирали самих завзятих і веселої вдачі людей, що потраплять їти багато миль пішки і не скривляться, що самі зваруть собі страву, самі вичистять свою одіжку, що стріляють цільно і зроблять усе, що треба.

Моряки, дослідники природи, мисливці і всякі скавти загалом мусять бути тверді й справні та мусять знати, як допомогти собі й іншим. Але щоби таким бути, треба того вчитися і привикати за молоді. Як хто є товстий і вялий, або утлий і слабосильний, той правдоподібно лишиться таким цілий вік і ніколи не буде добрим грачем у копаного мяча або в іншій спортовій граві. І якби він випадком опинився сам серед широкого степу або в африканській лісі, або серед завзятого бою, то такому виходу нема і він пропадає. За те коли хлопець починає ще в школі вправлятися у витривалості і завзяттю, то з нього згодом буде умово й ті-

лесно здоровий чоловік, що не захитається перед ніякою перешкодою ані небезпекою.

В Англії хлопці скавти завчасу приучуються і роблять те саме, що правдиві, щоби були здатні до справжнього діла на будуче. Вправи ці — то часто прикра й немила робота і про якусь дармовання або відкладання роботи на пізніше не може бути й мови. Але як хлопець нею перейметься, то сам пізнає, що ліпше свого часу не міг ужити і має з тої роботи далеко більше задоволення, чим хлопці вигідні та дармоїди, які власне заля того, як не зараз, то колись пізніше грубо мусять покутувати.

Молодий скавт учиться там обробляти дерево, розумітися на хові худоби, мусить стикатися з худобою, доглядати її та обходити, знати її норови й уміти розпізнавати її сліди на землі.

Він мусить звикати до життя під голим небом, уміти самому зробити собі дах над головою, покласти ватру і зварити собі поживу, щоби в разі, як колись опинився далеко від людей, міг сам подбати про себе. Дальше мусить бути скавт готовий з помочю для всякого, хто помочи потребує, бо в краях, де людей мало, без взаємної помочи життя було би неможливе.

Крім того виучується скавт спасати життя потапаючим, попареним, погорільцям і всякому, що попав в якусь небезпеку, а на випадок не потребує довго ждати, бо такі випадки часто трапляються і багато доброго зробили на світі вже хлопці скавти.

Щоби як слід виконувати такі роботи, мусить скавт сам бути здоровий і рухливий і тому вправляється він гімнастично, бігає, ходить пішки, їздить на колесі саме в тій цілі, щоби заховати здоров'я і рухливість членів.

Скавти в Англії мають дуже практичну одіжку, яку переняли всі інші скавти світа. Широкий капелюх захищає очі перед ярким світлом сонця. Шалик держить тепло у шії і карку в зимовій порі, не допускає соняшного удару у велику спеку і може служити як завивало в різних випадках, або до чого небудь. Короткі штани дозволяють йому скорше бігати, як іншому, якого штани сягають поза коліна і ще прив'язані до ноги.

Зелена вовняна підв'язка не тільки підтримує панчохи, але якби випадком скоїлася в панчосі дірка, скавт може вирізати кусник матерії з підв'язки і залатати панчохи.

Палиця, що її держить у руках, не тільки придається скавтові в ночі до шукання дороги, але в випадку може служити за підпору, драбину, намет і до всякого іншого діла.

Загалом кожда річ, яку скавт має при собі, є пожиточна і може бути ужита до різних потреб.

З англійського перевела *Софія Куликівна*.

ТЕЛЕГРАМА!

Повідомляю всіх Родичів, що в день мого прибуття на землю в сім році привезу до головної контори „СВІТА ДИТИНИ“, Львів, ул. Зіморовича 3, пакети з прегарними книжечками для українських дітей, які там буде можна відбирати за попереднім зложенням „дарункової такси“ по: 1.000, 2.000, 3.000, 4.000 і 5.000 Мк. за пакетик — разом з пересилкою на місце призначення. — † *Святий Миколай* (власноручно).

Розв'язки загадок

з 19—20 і 21—22 числа „Світа Дитини“.

Писані ребуси: 1. Підшва. 2. Передплата. 3. Столи. 4. Заяць. 5. Настоятель.

Складова загадка: **Борітеся — поборете!**

Хід шахового короля: „Той лише достойний щастя, хто боровсь за нього! (Борис Г.)“

Загадка в лябірінті: „Світ Дитини“ — Таранько.

Історична загадка: **Іван Богун.**

Загадка рахункова: Пирогів було: **81.**

1 косар зів $27 + 8 = 35$

2 „ „ $18 + 8 = 26$

3 „ „ $12 + 8 = 20$

Загадка географічна: Львів, Нарва, Рівне, Овруч, Волга.

Шарада: Монастир.

Загадочна візитівка: Старший прокуратор Суду.

Писаний ребус: Слово вилетить воробцем, а верне волон.

Шаховий коник:

Ти звеш мене, й на голос милий твій

З гарячою любов'ю я полину;

Поки живуть думки в душі моїй,

Про Тебе, Ненько, думати не кину;

Як мрію чистую з найкращих мрій,

Я заховаю в серці: Україну.

Володимир Самійленко — „Україні“.

Шарада: **Дараба.**

Географічна загадка: Прага, Дунай, Драва, Балта, Азори.

Що се таке = **мітла.**

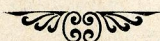
Етнографічна загадка: Християни, Греки, Перси, Асирійці, Єгиптяни, Магометани, Жиди, Нероби.

Загадка рахункова: Яєць було: 1 гусяче, 5 качах і 14 курячих. Разом 20 штук.

Загадочна візитівка: Секретар старства.

Влучні розв'язки надіслали: В. Антонівна, Н. Думін, І. Заяць, Е. Пеленський, О. й І. Лотоцькі, М. і М. Брашайківні, О. Солтсівна, О. Вовк, В. Шалаута, Д. Налуковий, М. Пеленський, В. і Я. Сірецькі, М. Деревянко, О. Тимочко, І. Демкович, Ст. Лукань, М. і Л. Прокопівні, О. Рондяківна, Р. і Д. Винницька, Д. Левицький, М. і Л. Білинські, С. і В. Стисловські, М. Содоморівна, Н. і Н. Олексюки, Школярки з Видинова.

Вислід льосования: Премію: „Волове Очко“ виграли: 1) Євген Ю. Пеленський в Стрию, 2) Віруся Шалаута в Заланові, 3) М. і Л. Прокопівні в Тужилові, 4) Оксана Вовк у Кутах, 5) Іван Демкович у Буківську, 6) Оксана й Ірина Лотоцькі.

Перепуска Редакції.

З отсим посліднім числом „Світа Дитини“ посилаємо до всіх передплатників у Галичині та на Закарпатській Русі почтові чеки, на пересилку завдатку на передплату — на **1923 рік**. Хто гроший до кінця грудня 1922. не надішле — сего вичеркнеться з книги передплатників.

Те саме відноситься до передплатників в Америці й Канаді. Всім тим, що доси не прислали 1 долляра за рік 1922 — здержуємо від 1 січня 1923 дальшу висилку газетки.

При посилянню гроший почтовими чеками, просимо подавати завсїгди на горі блянкету чекового **число** конта кожного передплатника, яке є подане **на адресі**, у долині з правого боку. Подаємо також у тім числі спис і цінник усіх книжечок „Світа Дитини“, які надаються на дарунки для дітей на св. Миколая і на Ялинку.

Адміністрація „Світа Дитини“.

Галюся, Стефа й Івась Кассараби в Лискові: „Світик“ дуже дивувався Вашій так довгій мовчанці. Він думав, що Ви вже зовсім забули про нього. Дуже врадувався „Світик“ вісткою про Вашого молоденького вуйця Влодка-Мирося. Читайте йому „Пригоди Богданчика-Пустунчика“. Се якраз лектура для нього. Бракуючі числа газетки надійдуть Вам пізніше, бо мусимо їх роздобути. Через се, що Ви на час не надіслали другого задатку на передплату, здержано Вам висилку газетки. Поправтеся отже на будуче і будьте все перші з перших у вирівнуванню всяких належитостей.

Дозьо Налуковий в Курівцях: Образок, що ти намалював, дуже інтересний і „Світик“ зложив його до „альбому праць“ своїх читачів. Се дуже гарно, що сам робиш собі пуделка на збірки комах і мотилів. Спробуй собі з книгарні Тов. ім. Шевченка у Львові: „Illustrierte Taschenbücher für die Jugend“ а саме: томик 7, п. з. „Der Schmetterlingsammler“ з 98 образками і томик 24, п. з. „Der junge Pappkünstler“. У сих книжечках найдеш много інтересних вказівок: як робити всякі пуделка з картону та способи консервовання комах. Як подобалася Тобі книжечка „За склянню стіною“?

Мирося Прокопівна в Тужилові: „Світик“ радіє, що іспит пішов Тобі так гарно. Чи всі Твої товаришки з гімназії читають газетку? Чи маєш уже книжечку „За склянню стіною“? Старайтеся відограти сего року прегарну картину п. з. „Гостина св. Миколая“, а притім попросіть св. Миколая, щоби зробив збірку на пресовий фонд „Світика“. Що Ти й Лідуся — є великі „спюхи“ і що не бачили доси сходу сонця, то „Світик“ про се знає. Одначе від тепер мусите вже, мої Дорогі Приятельки, навикати до „ранного“ вставання. Протирайте свої любі оченята і пильно беріться до науки — а небавом побачите вимріяний Схід Золотого Сонця!

Заклик до Українців в Америці й Канаді.

Кожний з Вас, Дорогі Земляки, має в Старім Краю родину та кривних. Ви дбаєте про них та щедро підпомагаєте їх під теперішню тяжку хвилю. Не забувайте отже на малих дітей Вашої рідні, що тепер нидіють морально в чужій школі. Видавництво „Світ Дитини“ бажає всі села у нашому краю засипати своїми виданнями. Тому, наколи бажаєте зробити милу несподіванку для дітей Ваших кривних тут у краю — то пришліть нам 1 долляр. За сю квоту ми вишлемо, на подану Вами адресу, **30 різнородних і найгарніших чисел** „Світа Дитини“. Се буде дуже гарний дарунок на Ялинку для дітей від Вас. В той спосіб, крім справлення великої радості дітям, причинитеся у великій мірі до піднесення культури по наших, знищених війною селах. Подумайте над сим! Не жалійте дрібного видатку на таку велику ціль! Гроші присилайте в „реджістрових“ листах на адресу: „Swit Dytny“, Lviv — ul. Zimorowicza 3.

Листи від читачів.

Любий Світику!

Пишу до Тебе листик із далекої чужини, бо аж із Чех, з міста Йосифова, з українського табору.

Нас люта доля загнала в чужину. Богато між нами таких, що навіть не бачили ще своєї дорогої Батьківщини. Живемо на чеській землі у таборі й вижидаємо тої щасливої хвилі, коли зможемо зі своїми родичами повернути на вільну, Рідну Землю!...

Коли Ти, любий Світику, цікавий на наше життя, то я дещо розкажу, а Ти, будь ласкав, найди у себе трохи місця та помісти се на своїх сторінках.

Ми хоч малі, та не марнуємо часу. Кожного дня ходимо до школи й учимося пильно. Ми хочемо вирости на добрих громадян й стати колись рамя об рамя з іншими братами при визволенні нашої окровавленої Вітчизни. Хоч ми не бачили її — та знаємо, що Вона нещасна, що треба любити її і ми любимо.

Наша школа міститься в однім із бараків нашого табору. Зверхній її вигляд не такий, до якого багато Твоїх читачів, Світику, навикло. Нема тут ані дзвінка, що скликає діток на науку, нема городця з цвітами, ані овочового садка; навіть літом зеленої трави тут мало. За те є ряд високих стовпів, омотаних колючих дротом, та цілі румовиска цегол, каміння, шутру із поруйнованих бараків. Нічим наша школа зверхнім видом не ріжниться від інших домів стрілецтва та старшин.

І в шкільній кімнаті нема такого уладження, як у школі повинно бути. Замість лавок — маємо військові столи й лавки, яким п. учитель понадточував ноги, бо були за низькі для нас. Мала, чорна таблиця і числівничка — от і все, що видно з конечних приборів. Але ми й сим дуже задоволені і приємно нам ходити до сеї школи, бо то наша Рідна Школа. Синьо-жовті прапорці й різнородні цвіти, ручної роботи п. учителя, манять тут із кожного місця. На передній стіні висить великий портрет нашого немирущого генія Т. Шевченка, на право від нього портрет Ів. Франка, на ліво Маркіяна Шашкевича. Над дверми, високо, видно великий образ нашого п. Диктатора. Праву стіну украшають узорі до рисунків, виготовлені п. учителем. По лівім боці висить велика карта України й земель З. О. У. Н. Р. У горі над картами висять портрети: Богдана Хмельницького, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Петра Конашевича Сагайдачного та короля Данила.

Одним словом із кожного кута віє на нас чимось своїм, рідним. І хоч не вигідно нам писати на сих столах, хоч частенько холодно тут, то ми не нарікаємо на свою гірку долю. Ми знаємо, що хто вихований в таких муках по таборах, чи серед злиднів, далеко в норах, той навчиться любити свободу і Рідний Край як найкрасше!

Наука відбувається у нас для класи III і IV від години 8—12 перед полуднем, а від години 2—5 по полудні для клас I і II. Учимося української мови й граматики, німецької мови, рахунків, робіт ручних, рисунків, красного писання, співу, релігії, руханки (робимо вправи прапорцями) і є години історії та географії і читання казок та оповідань. Всі чотири степені провадить учитель п. Босаків Михайло — поручник У. Г. А.

Минулий рік шкільний закінчився дня 16 червня с. р. Того дня відбувся попис, на яким були присутні наші родичі, делегати від К. П. К. від Учит. Секції і п. генерал Кравс. Ми відспівали кілька пісень, майже кожде з нас ви-

голошувало якийсь вершик і робили вправи вільноруч та хоруговками й відповідали на питання з рахунків. Попис випав дуже гарно, присутні гості хвалили нас, а при кінці п. генерал Кравс роздав нам нагороди пильности.

Підчас вакацій уряджувала спортова секція своє свято, на якому ми брали участь. Ми виконали під спів 5 вправ хоруговками, що видцям дуже припало до вподоби...

Потім із днем 1 вересня 1922 розпочався новий шкільний рік.

Йосифів, 16 жовтня 1922 р.

Тамара Б.

учениця народної школи.

Виказ жертв.

(У марках).

На „Рідну Школу“: С. і В. Стисловські 500, Учениці 1 року Учит. Семинара в Самборі 1600, Ір. Зубрей 500.

Разом зложено **2600 Мк.**

Для голодних дітей на Україні: С. і В. Стисловські 500.

Разом зложено: **500 Мк.**

На пресовий фонд: О. Вовк 500, Ір. Зубрей 500, **Безіменний фліантроп 5000** (одинацяттих раз), Гімназисти із Синевідська вижнього 1000 (збіркою занявся Осип Боднарочич), М. і Дз. Олексинівні 1000. **З Америки й Канади:** Всеч. о. Мих. Пелех із Стюартбурн 2 дол. (На руки Вп. Антона Когута із Бейон). М. Сенік 1 дол., К. Серкис, А. Мороз, Д. Лехник і П. Рій (із Степельтон) по 25 ц., Н. Щуцький 35 ц., Л. Кардаш 5 ц. Разом зложено: **2 дол. 40 цент.** На руки Вп. Теодора Угринюка, секр. „Рідної Школи“ у Вайті (Ліста ч. 117) зложили: „Рідна Школа“ у Вайті 2 дол., Т. Угринюк 1 дол. 70 цент., Ів. Кравець і Гр. М. Подольський — по 1 дол., О. Лукіячук, Дм. Мігайчук. А. Колісник, П. Кішук, Дм. Смух і П. Чорний — по 50 цент., Миросьо і Галюся Кулачковські — по 35 цент., С. Боднарчук, М. Біяк, Дм. Біяк, Я. Морозюк, В. Микитяк, Ів. Н. Бачинський, Ів. Цехмиструк, В. Старошук, Ів. Біяк і В. Боднарчук — по 25 цент., А. Боднарчук 10 цент. Разом зложено: **12 доларів.**

Разом зложено: **8000 Мк. та 16 доларів і 40 цент.**

Загальне зіставлення жертв,

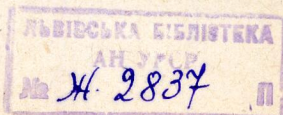
які зложили читачі „Світа Дитини“ протягом 1922 р. на:

- 1) „Рідну Школу“ 28.143 Мк, 15 леїв і 4 долари.
- 2) Голодуючих на Україні 10.900 Мк.
- 3) Для сиріт по бл. п. І. Кивелюку 10.550 Мк., 260 леїв і 1 долар.
- 4) „Українських Інвалідів“ 7.150 Мк. і 1 долар.
- 5) Воєнні сироти 24.421 Мк., 100 леїв і 1 долар.
- 6) Фонд Учитеса“ 4.874 Мк. 50 ф.
- 7) Дар „Просвіти“ 440 Мк.
- 8) „Ялинку“ для сиріт 1.420 Мк.
- 9) Пресовий фонд „Світа Дитини“ 128.910 Мк., 201 доларів, 95 кор. чеських і 209 леїв.

Редакція і Адміністрація: вул. Зіморовича, ч. 3.

Видає і за редакцію відповідає: Михайло Таранько.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

1p 80r

2837

III
П-12526
1922-1-24

22610